

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

INFORMATION REPORT

25X1A

REPORT NO. [REDACTED]

CD NO. [REDACTED]

25X1A

DATE DISTR. 24 October 1952

NO. OF PAGES 1

NO. OF ENCLS. 1 (Magazine)
(LISTED BELOW)

SUPPLEMENT TO 25X1A
REPORT NO. [REDACTED]

COUNTRY Czechoslovakia

SUBJECT Foreign Trade Magazine

25X1A

PLACE ACQUIRED [REDACTED]

25X1X

DATE OF ACQUIRED [REDACTED]

SOURCE

1. The attached copy of Zahranichi Obchod, No. 9 of 1952, is sent to you for retention. The contents are listed in English on the inner back cover page.
2. While this material is overt, current issues have been forwarded to you as received for what value they may have as background information or otherwise. Please evaluate, indicating if you are interested in receiving future issues.

eval

THIS DOCUMENT HAS AN ENCLOSURE ATTACHED
DO NOT DETACH

25X1A CLASSIFICATION CONFIDENTIAL

25X1A

Approved For Release 2002/01/04 : CIA-RDP83-

20001-2

25X1A

CONFIDENTIAL

THIS IS AN ENCLURE TO
DO NOT DETACH

Zahraniční obchod

9

1952

Approved For Release 2002/01/04 : CIA-RDP83-00415R013000120001-2

Zahraniční obchod
Měsíčník Ministerstva zahraničního obchodu
pro hospodářskou informaci
řídí Jaroslav Navrátil s redakční radou

Nový plán mírové hospodářské a kulturní výstavby SSSR	349
Josef Šulc: Hospodářské smlouvy — nástroj plnění plánu	351
Dynamika hospodářského rozvoje lidového Polska	358
Prof. K. Lukašev: Světové potíže se surovinami	361
F. V.: Přehled cukerního trhu	364
Milena Pokorná: Olovo a zinek	366
Ing. V. David: Hodnocení podle vzorového katalogu v zahraničním obchodě	371

CENA VÝTISKU 12 Kčs
Redakce Praha II, tř. Politických vězňů 20, tel. 097. — Administrace Praha II,
ul. 28. října 3, tel. 255-22, 258-15

CONFIDENTIAL

ROČNÍK VII — ČÍSLO 9.
ZÁŘÍ 1952

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Nový plán mírové hospodářské
a kulturní výstavby SSSR

Z rozhodnutí Ústředního výboru VKS(b), podepsaného s. J. Stalinem, se svolává na 5. října 1952 řádný XIX. sjezd Vsesvazové komunistické strany (bolševiků). Sjezd projedná zprávu ÚV VKS(b), zprávu ústřední revisní komise, směrnice k pátému pětiletému plánu rozvoje SSSR na léta 1951 až 1955, změny v organizačním řádu a provede volby ústředních orgánů strany.

V návrhu směrnic k pátému pětiletému plánu se zejména uvádí, že v období 1951 až 1955 se výroba SSSR zvýší průměrně o 70%. Produkce litiny vzroste o 76%, oceli o 62%, uhlí o 43%, elektrické energie o 80% a velkých kovoobráběcích strojů o 160%. Státní stavební investice v průmyslu se v letech 1951 až 1955 ve srovnání s obdobím 1946 až 1950 přiblížně zdvojnásobí. Zároveň se zahájením výroby v nových závodech se zvýší kapacita dosavadních závodů. Výroba černých kovů se zvýší, ještě více však vzroste produkce kovů barevných, a to mědi o 90%, olova o 170 procent, zinku o 150%, niklu o 53% a cínu o 80%. Výroba elektrické energie stoupne o 80%, kapacita elektráren vzroste však ještě více, až na dvojnásobek. Bude uvedena do provozu řada nových velkých elektráren, mezi nimi největší elektrárna na světě, Kujbyševská, která bude mít kapacitu 2,1 mil. kW. Výroba strojírenského průmyslu vzroste v pátém pětiletém plánu asi na dvojnásobek. Ve srovnání s rokem 1950 bude vyrobeno parních turbin o 130% více, vodních turbin o 680%, parních kotlů o 170%, hutního zařízení o 85% atd.

Mimořádně velká pozornost se věnuje všeestrannému rozvoji Litevské, Lotyšské a Estonské SSR. Tak na příklad výroba elektrické energie se v těchto svazových republikách zvýší o 100 až 150%. V Litevské SSR podstatně vzroste výroba lodí, turbin a obráběcích strojů, v Lotyšské a Estonské SSR výroba lodí a produkce elektrostrojírenství.

Podstatně se zvýší i výroba zemědělská. Celková produkce obilí se zvýší o 40 až 50%, surové bavlny o 55 až 65%, cukrové řepy o 65 až 70%, brambor o 40 až 45%, vína o 55 až 60%, tabáku o 60 až 70%, jakostního zeleného čajového listu asi o 75%. Stav hovězího dobytka vzroste o 18 až 20%, z toho v kolchozech o 36 až 38%. Stav ovcí stoupne celkem o 60 až 62%, vepřů o 45 až 50%, z toho v kolchozech u ovcí o 75 až 80%, a u vepřů o 85 až 90%. V roce 1955 se ve srovnání s rokem 1950 zvýší prodej masných výrobků obyvatelstvu o 90%, rybných výrobků o 70%, živočišných tuků o 70%, sýru o 100%, rostlinných tuků a cukru rovněž o 100%, piva o 80%, oděvů o 80%, bavlněných, vlněných a hedvábných látek o 70%, nábytku o 200%, rozhlasových přístrojů o 100% atd.

Síť nemocnic, porodnic, sanatorií, domů oddechu, jeslí a mateřských škol bude rozšířena. Počet lékařů se zvýší o 25%, přitom dále vzroste i jejich odborná kvalifikace. Koncem pětiletky bude dokončen přechod od sedmiletého školního vzdělání ke všeobecnému desetiletému středoškolskému

CONFIDENTIAL

349

vzdělání ve větších městech. Budou připraveny podmínky pro zavedení všeobecného středoškolského vzdělání v příští pětiletce též v ostatních městech a na vesnicích.

V závěru návrhu směrnic k novému pětiletému plánu se praví: Nynější (pátý) pětiletý plán znovu ukazuje celému světu velkou životní sílu socialismu, zásadní přednosti socialistické hospodářské soustavy před kapitalistickou soustavou. Tento pětiletý plán je plánem mírové hospodářské a kulturní výstavy. Přispěje k dalšímu upevnění a rozšíření hospodářské spolupráce Sovětského svazu a lidové demokratických zemí a k rozvoji hospodářských styků se všemi zeměmi, které si přejí rozvíjet obchod podle zásad rovnoprávnosti a vzájemných výhod.

Proti hospodářství kapitalistických zemí, které jdou cestou militarisace národního hospodářství, nejvyšších zisků pro kapitalisty a dalšího zbídaco-vání pracujících, stojí mírový rozvoj sovětského hospodářství, stanovený pětiletým plánem.

»Svolání XIX. sjezdu VKS(b) a návrh směrnic k páté stalinské pětiletce je jedinečnou historickou událostí nejen v životě sovětského lidu, nýbrž celé mezinárodní dělnické třídy a pracujících mas všech zemí, které žijí nyní pod mohutným dojmem oslnjujících fakt a čísel směrnic nové sovětské pětiletky,« napsal ministr spravedlnosti s. Štefan Rais do Rudého práva 31. srpna 1952.

»Tato fakta a čísla přímo nutí nejen každého pracujícího člověka v zemích tábora socialismu, ale i každého pokrokového a mírumilovného, každého poctivého člověka v kapitalistických státech, aby srovnával; aby srovnával směr, cesty, metody a cíle dvou společenských a hospodářských soustav — socialistického rádu a rádu kapitalistického. Aby srovnával, jakými cestami a kam vede národy socialismus a kterým směrem a kam je vede kapitalismus ve své poslední, zahnívající fázi, v období loupežného imperialismu.

Nový pětiletý plán rozvoje SSSR zajistí další rozmach všech odvětví národního hospodářství Sovětského svazu. Ruku v ruce s obrovským vzestupem průmyslové výroby půjde další rozvoj sovětského kolchozního a sovchozního zemědělství. Velkolepá fakta, zvěřejněná v návrhu směrnic k novému pětiletému plánu, jsou dalším důkazem, jakých neuvěřitelných úspěchů může dosáhnout pracující lid, zbavený vykořisťování, hospodařící ve své zemi a pro sebe.

Růst sovětského národního hospodářství a v souvislosti s tím životní úroveň lidu nejlépe vyjadřují fakt, že v páté pětiletce se zvýší národní důchod SSSR nejméně o 60% a reálné mzdy dělníků a zaměstnanců stoupnou o 35%. Dále nesmírně vzroste hmotný blahobyt lidu, bude zlepšena a zdokonalena péče o zdraví obyvatelstva a o vzestup jeho vzdělanosti a odborné zdatnosti.«

Vzrůst hospodářské silly SSSR v roce 1955 ve srovnání s rokem 1950

	v procentech		v procentech
litina	+ 76	nikl	+ 53
ocel	+ 62	cín	+ 80
válcované výrobky	+ 64	elektrická energie	+ 80
uhlí	+ 43	velké kovoobr. stroje	+ 160
nafta	+ 85	automobily	+ 20
měď	+ 90	traktory	+ 19
olovo	+ 170	obilí	+ 40-50
zinek	+ 150		

Hospodářské smlouvy — nástroj plnění plánu

Josef Šulc

Všeobecně.

Nejdůležitější hospodářsko-organizační funkci našeho lidově demokratického státu je bezprostřední řízení hospodářství celé země na základě jednotného národochospodářského plánu. Hospodářsko-politické úkoly, které před naším pracujícím lidem vytyčuje KSČ a vláda plán řeší. Jedním z nejdůležitějších prostředků v boji za splnění státního národochospodářského plánu jsou hospodářské smlouvy.

Toho si také byla vědoma naše vláda, když schvalovala dne 3. 6. 1952 návrh vládního usnesení o hospodářských smlouvách. (Otištěno v čís. 6 časopisu Plánované hospodářství z roku 1952.) Tímto usnesením, které má svoji obdobu v nařízení Rady ministrů SSSR z 21. 4. 1949, byl zdůrazněn velký význam hospodářských smluv v boji za včasné splnění našeho plánu, bylo v něm poukázáno na hlavní nedostatky při uzavírání smluv a nakonec byla navržena opatření, směřující k odstranění těchto nedostatků. S tohoto hlediska je nutno vidět aktuálnost článku, jímž chci přesvědčit o důležitosti hospodářských smluv pro plnění plánu všechny pracovníky na úseku hospodářských smluv v sektoru zahraničního obchodu, zejména pak ty vedoucí kádry, které ještě správně nechápou smysl a funkci hospodářských smluv a vidí v nich spíše nutné зло.

Funkce hospodářských smluv se projevuje převážně v údobí provádění plánu a kontroly jeho plnění. Soudruh Stalin nás učí, že plánovité řízení hospodářství se neomezuje jen na sestavení plánu. »Sestavení plánu je jen počátkem plánování. Skutečné řízení podle plánu se rozvíjí až po sestavení plánu, po prověření plánu na místě, v průběhu uskutečňování, oprav a zpřesňování plánu. Každý plán je třeba zpřesňovat, měnit a zdokonalovat na základě zkušeností získaných na místě, na základě zkušeností při provádění plánu, protože žádný plán nemůže vzít v úvahu všechny možnosti, které chová v sobě sovětské zřízení a které jsou odhalovány jen v průběhu uskutečňování plánu v továrně, v závodě, v kolchoze, v sovchoze, rajoně atd.«

Hospodářská smlouva konkretniue plánované úkoly orgánů národního podnikání, určuje na základě plánu jejich závazky, t. j. rozsah a lhůty dodávek, jakost a sortiment produkce a postup plnění těchto závazků. Hospodářské smlouvy ukládají hmotnou odpovědnost orgánům socialistického podnikání za splnění plánované dodávky podle sjednaných podmínek. Soustavné sledování uzavíráni a plnění smluv vede ke každodennímu prověřování plnění plánu, odhaluje nové rezervy a možnosti, upozorňuje včas na opoždění se toho či onoho odvětví nebo orgánu, na vznik disproporcí nebo nesoulad v plánu a umožňuje zpřesňovat a korigovat plán během jeho plnění. Plán je úspěšně splněn teprve tehdy, jsou-li splněny úkoly výroby a distribuce v množství a sortimentu, a byla-li dodržena plánem stanovená výše vlastních nákladů.

Hospodářské smlouvy se tak stávají účinnou zbraní v boji za splnění výrobních, odbytových a zásobovacích plánů co do sortimentu a kvality zboží, v boji za rovnoměrné a dokonalé zásobování, za racionální organisači veškerého obratu zboží, za urychlení obratu oběžných prostředků a upev-

nění chozrasčotu. Rozhodujícího významu nabývá kontrola nad plněním hospodářských smluv. Hospodářské smlouvy mohou dokonale splnit svou úlohu v boji za zlepšení celého zásobování a odbytu jen tehdy, budou-li hospodářské organizace denně přísně kontrolovat, jak jsou tyto smlouvy plněny, budou-li vyžadovat stálé dodržování smluvních podmínek a používat stanovených sankcí při jejich porušení. Soudruh Molotov charakterisoval soustavu smluvních vztahů jako »*nejlepší prostředek k spojování hospodářského plánu se zásadami hospodaření podle rozpočtu*«.

Funkce hospodářských smluv.

U nás hospodářské smlouvy se ještě tak nevzily, jako v SSSR, kde jsou jedním z nejdůležitějších nástrojů státu při uskutečňování velkých staveb komunismu. Je tomu tak zejména proto, že je u nás v nedostatečné míře pochopena jejich funkce a že nejsou ještě vybudovány některé předpoklady pro jejich plné uplatnění jako jest chozrasčot, technicko-hospodářské normy a důsledné plánování cen.

Za dnešního stavu lze mluviti o třech základních funkcích hospodářských smluv:

- a) organizační
- b) zpřesnění plánu
- c) kontrola plnění plánu

Organisace práce

a) Na místo dřívější anarchie ve výrobě a na trhu zboží máme jednotný národochospodářský plán, který řeší hospodářsko-politické úkoly a upravuje tak celý hospodářský život. V duchu technického pokroku a vědeckých metod je provedena důsledná dělba práce, projevující se zejména oddělením výroby od distribuce. Vznikly tak nové vztahy mezi hospodářskými jednotkami, které je nutno vzájemně skloubit a organizačně podchytit. Jsou to právě hospodářské smlouvy, které organisuji a upevňují hospodářské vztahy, a to jak mezi jednotlivými odvětvími, tak mezi jednotlivými orgány socialistického podnikání. Toto je podmínkou nejužší spolupráce, nutné v zájmu plnění plánovaných úkolů, vyhovujících nejlépe životu.

Tato funkce má obzvláště význam pro vztahy mezi výrobou a zahraničním obchodem, kde požadavky zahraničních zákazníků se často mění a proto je třeba výrobu pružně přizpůsobovat. Oddělení zahraničního obchodu od výroby vede totiž v mnohých případech k tomu, že se výroba i obchod příliš soustřídí jen na své vlastní úkoly, což má za následek oddálení výroby od znalosti zahraničního trhu a na druhé straně oddálení zahraničního obchodu od znalosti výroby. Úkolem hospodářských smluv je právě přiblížit k sobě obě strany a uvést v soulad možnosti výroby s požadavky spotřeby v detailech, které nerozeznává plán. Hospodářské smlouvy uskutečňují tak v praxi slova soudruha Stalina, že *plán nesmí být bezduchou literou a statistickým souhrnem číslic, nýbrž živým mechanismem, nerozlučně spjatým s každodenní činností všech pracujících*. Bez smlouvy, bez zkoordinované vůle stran, t. j. výrobce — dodavatele na jedné straně a spotřebitele — odběratele na druhé straně, které mají mnohdy zdánlivě protichůdné zájmy, stávala by se výroba často samoúčelnou. Plnila by sice for-

málně plán, ale bez zřetele ke skutečné potřebě, řídíc se jen »svými možnostmi«, zatím co spotřebitel by zůstal neuspokojen. Naše soustava hospodářských smluv rozeznává 3 druhy smluv: rámcové, dílčí a přímé.

Rámce smlouv využívají smluvní vztahy mezi dodavateli a odběrateli jednotlivých odvětví a provádějí první hrubou konkretisaci celoročních plánovaných úkolů s rozdelením na jednotlivá čtvrtletí. Podchycují tak hospodářské vztahy mezi různými výrobními a spotřebními odvětvími, nebo mezi výrobou a zahraničním obchodem, které jsou nutné k úspěšnému zajištění plánu. Tyto smlouvy nutí nadřízené orgány k tomu, aby se staraly o včasné a řádné uzavření smluv dílčích a o jejich splnění. Rámcové hospodářské smlouvy zvyšují odpovědnost ústředních orgánů za řádnou organisaci zásobování a odbytu, a za to, že národní hospodářství těmi výrobkami, které vyrábějí, bude v plné výši zásobeno.

Dílčí smlouvy uzavírají nejnižší hospodářské jednotky a jimi vyvrcholuje a zakončuje zpodrobňování úkolů, určených prováděcím plánem. Směrnice pro tuto nejpodrobnější úpravu dávají rámcové smlouvy. Mezi smluvní volnosti podniků při úpravě jejich vztahů jsou ustanovení rámcové smlouvy, vyhl. SÚP č. 376/51, a podrobnějších podmínek pro příslušná odvětví, t. j. sektoriálních podmínek. V těchto mezích si dodavatelé a odběratelé mohou upravit své vztahy podle svých konkrétních potřeb.

Při používání přímých smluv panovala dosud celkem nejasnost. Tyto smlouvy se uzavírají stejně jako smlouvy dílčí, ovšem jen tehdy, kde se z určitých důvodů neuzavírají smlouvy rámcové. Vyhl. 376/51 vymezuje okruh přímých smluv, který je nutno ještě zpřesnit v sektoriálních podmínkách. Nesprávné bylo uzavíráni krátkodobých přímých smluv, neboť přímé smlouvy mají určovat pouze celoroční dodávkové úkoly, zpřesňované na kratší období. Naopak u dodávek a odběrů projektových prací, vývozních a investičních celků a na úseku investiční výstavby vůbec, bude vhodné tuto formu smluv zavést, k čemuž je nutné povolení výjimky od SÚP.

Zpřesnění plánu

b) Hospodářský plán stanoví úkoly jen v hrubých rysech a z technických důvodů se nezabývá zpravidla podrobnostmi jako jsou sortiment, jakost, časové rozvržení dodávek, balení atd. Tyto podrobnosti v plánu nejsou uvedeny, protože by se jimi stával plán nepružný. Musí si je však stanovit ve vzájemné spolupráci hospodářské jednotky, a to podle svých — zejména v zahraničním obchodu — velmi měnlivých potřeb. V dílčích smlouvách se také strany zavazují k hmotné odpovědnosti, že jejich povinnosti, vyplývající ze smluv, budou včas a řádně splněny; případné nesplnění podléhá penále. Hlavní význam této funkce spočívá v tom, že řádné a včas uzavřené smlouvy umožňují výrobci — dodavateli, aby si připravil výrobu v souladu s požadavky spotřebitele, chrání dodavatele před nezádoucím narušováním výroby se straty spotřebitele v důsledku změny objednávky, specifikace a dodacích lhůt. Na druhé straně zvyšují hospodářské smlouvy odpovědnost spotřebitele za smluvně stanovené množství a sortiment zboží a nutí ho k včasnemu převzetí. Odběratel je zabezpečen, že závazky k dalšímu dodání, které sám převzal, bude moci včas a řádně splnit. Tak dávají hospodářské smlouvy výrobě přímo konkretní pracovní náplň, zajišťují jí potřebný přísun surovin a jiného materiálu a současně odbyt výrobků. Tím se zabraňuje nadmerným zásobám, zrychlují se obrat oběž-

ných prostředků, snižuje se procento rozpracovaných výrobků, tlačí se na snížení vlastních nákladů a zkvalitnění výrobků.

Kontrola plnění plánu

c) Pomocí hospodářských smluv se socialistické podniky vzájemně kontroly, což vede k vylučování ztrát, k zvýšení hospodárnosti a ke zvýšení produktivity práce. Tato kontrola, založená na majetkové odpovědnosti stran za splnění smluvního závazku, si vynucuje v zájmu celého hospodářství, aby výroba neplnila plán slepě bez zřetele na skutečnou spotřebu, zabraňuje překračování plánem stanoveného množství výrobků méně žádoucích a neplnění úkolů u výrobků důležitějších, zvyšuje úsilí o kvalitní výrobky a mobilisuje výrobu k tomu, aby pracovala hospodárně. Následkem existence přezitků kapitalismu ve vědomí lidu by hmotná zainteresovanost mohla vést k porušování plánu, neboť zvýšení zisku lze dosáhnout i změnou sortimentu, zhoršení jakosti a vůbec »úsporami« různého druhu. Kontrola odběratele tomu zabraňuje.

Souvislost hospodářských smluv s plánem.

Úkolem hospodářských smluv je dále sladiti jednotlivé části plánu, vyčerpat a zpřesnit plánované úkoly, s výjimkou dodávek maloobchodního rozsahu. Při uzavírání smluv se někdy projeví dodatečně nesoulad mezi jednotlivými částmi národochospodářského plánu; je pak věcí smluvních partnerů upozornit příslušná bilancující místa, aby tento nesoulad odstranila.

Prohlubování soustavy hospodářských smluv u nás naráží na nedostatky v organisaci, technice a metodice plánování. Opožděné sestavování a schvalování bilancí, časté změny v plánu a v bilancích i po jejich schválení, opožděné vypracování výpisů z plánů, rozdelení, zejména u nefondovaných výrobků, nesoulad jednotlivých částí plánu a bilancí, to jsou časté příčiny, proč vznikají rozpory mezi stranami při uzavírání smluv, nebo proč nejsou smlouvy uzavírány vůbec. Tyto nedostatky byly způsobeny nedokonalým stavem našeho plánování; proto se dnes právě na tomto úseku přejímá celá řada cenných zkušeností ze SSSR a činí se opatření ke zlepšení tohoto stavu, které lze očekávat od nové methodiky plánování, přijaté vládním usnesením ze 16. 4. t. r. pro přípravu plánu na rok 1953.

Ekonomický význam penále.

Jestliže některá smluvní strana nesplní své závazky ze smlouvy, platí zpravidla penále, jehož sazba je u nás mnohem vyšší než v SSSR. Toto penále podniky plánovat ve svých nákladech nesmějí a proto působí přímo na zisk podniku a nepřímo na podnikový fond pracujících, který je z tohoto zisku dotován. To se přirozeně dotýká každého zaměstnance, neboť se tím zmenšují prostředky jednak na prémiování zaměstnanců a zlepšování sociálních a kulturních opatření na závodě, jednak na rozvoj výroby.

Penále má trojí funkci:

mobilisační,
signalisační,
trestní.

Mobilisační funkce se projevuje v tom, že penále svou vysokou sazbou mobilisuje osazenstvo podniku, aby přesně plnilo své závazky. Jestliže je již podnik v prodlení se svým závazkem, snaží se pro finanční důsledky o to, aby dobu prodlení co nejvíce zkrátil. Bylo-li dodáno zboží jasně špatné, účtuje odběratel tak zvané jakostní penále, které nutí opět výrobu k zlepšení kvality výrobků atd.

Signalační funkce upozorňuje vedení závodu, jeho osazenstvo, banku, i nadřízený orgán na poruchu splnění plánu a dává podnět k tomu, aby se tyto orgány včas staraly o odstranění vzniklých závad. Výsledky práce podniku jsou tak postaveny pod přísnou kontrolu s různých hledisek a pod finanční kontrolu banky.

Trestní funkce se projevuje v tom, že penále vysokou sazbou citelně poštihuje podnik za nesplnění plánovaných úkolů, čímž jsou ohroženy další články plánu a plán jako celek. Stává se však, že některé podniky celkem »s klidem« platí vysoká penále, neboť se dosud nepodařilo vytvořit důležitou chozrasčotní závislost mezi příjmy a výdeji podniku a vzbudit zájem celého kolektivu podniku na dosažení co největšího zisku.

Stav hospodářských smluv v roce 1952.

Hospodářské smlouvy byly u nás zavedeny od 1. I. 1950 vyhláškou SÚP č. 1052/49 Ú. l. I. Na základě zkušeností byly hospodářské smlouvy definitivně upravený zákonem č. 99/1950 Sb. a pro jednotlivá léta vyhl. SÚP č. 682/50 Ú. l. I. a č. 376/51 Ú. l. I. V našem hospodářském životě se vžívaly poměrně pomalu. K podstatnému zlepšení došlo teprve v roce 1951. Byly vydány dokonalejší předpisy a také podniky samy se přesvědčily o účelnosti hospodářských smluv a počaly jich v širší míře využívat k zajištění plnění svých plánů. Objevily se však potíže, které vyplývaly ze skutečnosti, vyjádřené náměstkem předsedy vlády s. Dolanským tak, že na nedokonalý stav našeho plánování byl naroubován dokonalý systém hospodářských smluv. Tento stav trval i v roce 1952 a projevuje se hlavně v tom, že smlouvy nejsou uzavírány včas, že se neshody při uzavírání množí, a že v některých odvětvích nejsou hošpodářské smlouvy uzavírány vůbec.

Na poli hospodářských smluv se vyskytují dosud hlavně tyto nedostatky:

1. Přesto, že hospodářské smlouvy mají velký význam pro plnění plánu, mnohé podniky je dosud protizákoně neuuzavírají. Praxe bezesmluvních dodávek však snižuje odpovědnost dodavatelů, vede někdy k dodávkám pro zákazníky nepotřebným, k nehospodárným převozům, k růstu zásob nad normu, ke zbytečnému hromadění zboží. Bezesmluvní stav a oslabení smluvní discipliny vede též k tomu, že některé dodavatelské podniky překročují plnění svých plánů podle celkové výroby na vrub výrobků vedlejších, nesplňují úkoly v celé řadě důležitých výrobků podle stanovené jahnosti a sortimentu a nepřihlížejí k poptávce spotřebitelů. Bezesmluvní stav a oslabení smluvní discipliny snižuje současně odpovědnost spotřebitelů za uzavřené objednávky a specifikace, vedou k nesprávným objednávkám, k časté změně specifikace, k nepřijetí a nevyplacení objednaných výrobků.

2. Hospodářské smlouvy nejsou uzavírány v předepsaných lhůtách, nýbrž značně pozdě nebo teprve v průběhu plnění dodávek. To má za následek, že si výroba nemůže včas řádně připravit vše, co k výrobě potřebuje, nebo že vyrábí nevhovující sortiment, s jehož odbytem má potíže. Zahraniční obchod nedostává včas potřebné zboží, čímž je narušován jeho vývozní

plán. Podniky se dostávají do mnohdy neutěšené finanční situace, což má vliv na pracovní morálku zaměstnanců. Obzvláště závažným nedostatkem je opožděné uzavírání rámcových smluv, které jsou předpokladem pro uzavírání smluv dílčích. Opožděné uzavírání smluv, stejně jako jejich neuzáváření, je velmi často zřejmým porušováním státní discipliny, poněvadž smlouvy jsou uzavírány až dodatečně podle skutečného plnění a tak se úmyslně maří celý význam kontraktace.

3. Ministerstva nevycházela při vypracování plánu ze zásady, že ona jsou odpovědná za zásobování národního hospodářství těmi výrobky, které vyrábějí. To mělo za následek, že neorganisovala přípravu uzavírání smluv u podniků. Vznikala řada nejasných otázek, které se musely řešit teprve se značným opožděním v předarbitrážním smířcím jednání nebo v arbitrážním řízení, a spousta důležitých otázek zůstávala delší dobu nevyřešena. To přirozeně vedlo k uvolnění plánovací a smluvní discipliny.

Bude nutné zvýšit odpovědnost ministerstev při uzavírání hospodářských smluv, a to zejména v období uzavírání tak zv. předběžných smluv, t. j. v době, kdy ještě nejsou uzavřeny smlouvy rámcové, národochospodářský plán není ještě schválen vládou a rozepsán na podniky a podniky jsou tak odkázány na současný stav plánovacích a bilančních prací a na pokyny svých nadřízených orgánů.

4. Nutno vymýtit zjev, že dodavatelé odmítají uzavírat smlouvy proto, že nemají smluvně zajištěny subdodávky. Tato snaha po řetězovitém uzavírání smluv vážně ohrožuje smluvní a plánovací kázeň.

5. Vážným nedostatkem byla skutečnost, že dosud nebyly pro jednotlivé hospodářské úseky — až na ojedinělé výjimky — vydány podrobné dodacie podmínky podle paragrafu 10, odst. 1, zák. č. 99/1950 Sb., jímž se v praxi říká sektorové podmínky. To má za následek, že není zajištěno jednotné uzavírání hospodářských smluv ve shodných druzích zboží, strany se musí obtížně dohadovat ve spoustě jednotlivých případů a vznikají tak zbytečné spory o věcech, které mohly být upraveny jednotně. Ministerstva si dostatečně neuvědomovala význam sektorových podmínek pro zjednodušení a zpružnění smluvních styků a nechala se odradit potížemi při meziministerském projednávání těchto podmínek.

6. Dalším vážným nedostatkem je již uvedený nedokonalý stav našeho plánování. Jde zejména o to, že plány rozdelení nejsou rozepisovány správně, včas a v souladu s úkoly národochospodářského plánu. Plány ministerstev výrobních nejsou často v souladu se závazky, vyplývajícími z mezinárodních dohod, což znemožňuje výsadním společnostem plnění vývozního plánu. Nesoulad se projevuje i mezi plány rozdelení materiálu, polotovarů a hotových výrobků. Nesnáze při uzavírání a plnění smluv se zvyšují zařazování nových, původně neplánovaných úkolů do výroby (pro BH, zahraniční obchod a výstavbu), neprováděním změn plánu, nebo prováděním těchto změn bez ohledu na všechny složky, změnami dotčené.

7. Zahraniční obchod v důsledku pozdního uzavírání mezistátních dohod klade své požadavky opožděně na výrobu, což při plánované výrobě působí značné potíže. Stejně důsledky jsou i při změně požadavků co do sortimentu. Pracovníci zahraničního obchodu, především min. zahraničního obchodu, si musí tyto důsledky uvědomovat a snažit se, aby k tomu docházelo co nejméně a jen v nejnaléhavějších případech. V těchto odůvodněných případech je však třeba na straně výroby více pružnosti.

8. Značné potíže působí též časový nesoulad mezi plánem zahraničního

obchodu a plány výrobními. To v praxi znamená, že výroba na příklad počítá ve výrobním programu s dovozem potřebného materiálu, který však v požadovaném termínu nemohl být dovezen pro diskriminační politiku dovázejícího státu, nedostatek devis a pod. Na druhé straně potřebuje zahraniční obchod ke splnění svého plánu určité zboží, které však zase výroba nemá v požadované lhůtě ve výrobním plánu. Odstranění tohoto nesouladu by značně přispělo k plnění plánu obou stran.

9. V důsledku shora uvedených nedostatků vznikaly časté neshody mezi dílčími kontrahenty, které se řešily v předarbitrážních smírčích jednáních a arbitrážních řízeních. Vzhledem k značnému počtu těchto sporů nemohla arbitrážní oddělení ministerstev se svým často nedostatečným obsazením personálním tyto včas vyřešit. Smluvní kázeň nebyla včas vynucena ani státní arbitráži v tak zv. předsmluvních sporech. Zatím co v SSSR jsou tyto spory rozhodovány do pěti dnů po podání arbitrážní žádosti, rozhodují u nás orgány státní arbitráže se značným, až $\frac{1}{2}$ ročním zpožděním. Takhle pozdní rozhodnutí nemohou pak miti přirozeně mobilisační účinek.

Z uvedených nedostatků, z nichž na některé je poukazováno též ve vládním usnesení o hospodářských smlouvách, vyplývají pro pracovníky v zahraničním obchodě tyto úkoly:

1. Zajistit uzavírání hospodářských smluv ve lhůtách, stanovených předpisy o hospodářských smlouvách.
 2. Připravit zvláštní sektorové podmínky pro zahraniční obchod, a to jak pro dovoz, tak i vývoz, aby byl vybudován předpoklad pro zavedení tak zv. dodávkového příkazu (sovětský zakaz narjad), se kterým se počítá pro rok 1953.
 3. Odstranit častý nespulad mezi plánem zahraničního obchodu a výrobními plány.
 4. Organisovat před počátkem jednotlivých čtvrtletí kampaň uzavírání smluv, jakož i kontrolu uzavírání a plnění smluv.
- Jako příklad prvního pokusu je možno uvést výsadní společnost *Investu*, která učinila opatření a závazek, směřující k včasnému uzavření všech smluv a k včasnému vyřešení připadných neshod cestou státní arbitráže.
5. Zajistit co nejintenzivnější účast hlavních správ ministerstev, na MZO pak vývozního a dovozního odboru, na předarbitrážních řízeních za účelem rychlého odstranění překážek, které se při uzavírání smluv vyskytnou.
 6. Dosažení co nejlepšího poměru a spolupráce s výrobními podniky v zájmu 100% splnění plánovaných úkolů.
 7. Učinit patřičná organizační a personální opatření na MZO i ve výsadních společnostech, aby mohly být zvládnuty úkoly na úseku hospodářských smluv.

Aby mohla být hospodářská smlouva dána do služeb plánu a chozrasčotu, pomáhala v boji za vysokou kvalitu a sortiment produkce, jakož i za růst socialistické akumulace, je nutné, aby význam a funkce hospodářských smluv znal co nejvíce počet pracujících. To je také účelem tohoto článku, který přesto, že nemohl vyčerpat celou problematiku hospodářských smluv, měl by být podnětem k široké diskusi mezi pracovníky sektoru zahraničního obchodu. Výsledky této diskuse mohou vést ke konkrétním opatřením, která by zlepšila kontraktaci v zahraničním obchodě a tím i plnění plánu.

V závěru bych chtěl citovat nařízení Ústředního výkonného výboru a Rady lidových komisařů v SSSR ze dne 18. 2. 1931, v němž se říká: »*Aby bylo zajištěno provedení národochospodářského plánu, je třeba dosáhnout přesného a včasného plnění smluv o objednávkách a dodávkách v průmyslu, v dopravě, v zemědělství a v jiných úsecích národního hospodářství. Je třeba zahájit rozhodný boj proti porušování státní discipliny, jež v praxi znamená nehospodárnost, brzdění tempa socialistické výstavby a někdy dokonce přímé záškodnictví.*«

Dynamika hospodářského rozvoje lidového Polska

Základní podmínkou budování socialismu v Polsku je všeobecný rozvoj tvůrčích sil, umožňující přebudovat na základě novodobé strojní techniky všechna odvětví polského národního hospodářství. Tak lze vytvořit materiální základnu pro rychlý vzrůst produktivity práce, rozhodujícího činitele socialistické výstavby.

Socialistická industrialisace je také rozhodujícím činitelem pro rozvoj vyšších forem ekonomického svazku mezi dělnickou třídou a malorolníky a vytváří podklad pro socialistickou přestavbu vesnice. Industrialisace je základním ekonomickým zákonem socialismu a šestiletý plán je programem etapy její realisace. Socialistická industrialisace na rozdíl od kapitalistické začíná rozvojem těžkého průmyslu a rozvojem produkce výrobních prostředků.

Socialistická industrialisace spočívá na vnitřní akumulaci a nikoli na exploataci kolonií nebo slabších států, jak je tomu v kapitalistické ekonomice. Charakteristickými jejími rysy jsou neustálý růst akumulace a současně vzrůst blahobytu pracujících mas, protože se neprovádí na úkor dělnické třídy a nezvětšuje pauperisaci, jak je tomu v podmínkách kapitalismu. Proto boj za vzrůst akumulace, za rychlý vzestup produktivity práce na základě novodobé techniky, za snížení vlastních nákladů a za šetrnost se stává nejen rozhodujícím činitelem vzestupu životní úrovně dělnické třídy, ale především zrychlení tempa postupu k socialismu.

Rozvoj těžkého průmyslu se musí opírat o silnou základnu energetickou a surovinovou, to je o těžbu uhlí, o výrobu surového železa, surové oceli, válcovaných výrobků a barevných kovů. Indexy vzrůstu produkce v tomto odvětví rozhodují o tempu vzrůstu a o produkčních možnostech celého těžkého průmyslu.

Příkladem hospodářské zaostalosti v Polsku v době mezi první a druhou světovou válkou a příkladem, jak zahraniční kapitál kvůli v této oblasti polského hospodářského života, jsou předválečné indexy produkce výrobků, důležitých pro rozvoj těžkého průmyslu.

Zahraniční kapitál měl pouze zájem na dosažení maximálních zisků, především na vykořisťování levné pracovní sily dělnické, a na tom, aby nepřipustil rozvoj průmyslu v Polsku. Nepřekvapuje, že za téhoto podmínek těžba uhlí a produkce surového železa, ocele, válcovaných výrobků, zinku a olova nedosáhly úrovně z roku 1913 a že v době krize v roce 1932 poklesla jejich úroveň ve srovnání s předválečnou dobou takto (v procentech) :

kamenné uhlí	71
železná ruda	15,5
surové železo	19
ocel	33
válcované výrobky	32,5
zinek	44
ollovo	26,5

Mluvíme-li o industrialisaci země, musíme mít na paměti, že hospodářský potenciál průmyslu se neprojevuje pouze absolutními číslicemi produkce, nýbrž že je třeba posuzovat jej v přímé souvislosti s počtem obyvatelstva a spotřebou, připadající na obyvatele. Proto je třeba provést všechny rozboru podle této zásady.

Jestliže srovnáme spotřebu, připadající na jednoho obyvatele v Polsku, s analogickými indexy vysoko průmyslových kapitalistických zemí, přijde- me k tému srovnávajícím číslům:

Indexy spotřeby na obyvatele v roce 1936:

	Polsko	USA	Anglie
uhlí	0,9	3,4	4,8
surové železo	0,018	0,24	0,16
surová ocel	0,032	0,37	0,25
válcované výrobky	0,023	0,26	0,18

Důsledek této situace byl, že v Polsku existoval nedokrevný strojnický průmysl, že Polsko nemělo celou řadu důležitých strojů a zařízení a že bylo celkem závislé na dovozu.

Po osvobození a v době provádění tříletého plánu byl boj o socialistické přebudování polského hospodářství v počáteční fázi a do roku 1948 kapitalistický sektor i za rychlého rozvoje socialistického průmyslu vykazoval vzestup výroby v absolutních číslech.

Podíl socialistické výroby na celkové průmyslové produkci se vyzájem takto (v procentech):

1946	78,7
1949	89,1
1951	96,9
1952	97,3

Dosažením této úrovně se zbavil polský průmysl vlivu vlastních i cizích kapitalistů. Je velmi důležité, že se toho dosáhlo nejen pomocí právních předpisů, ale především rukama dělnické třídy, které vyprostily z válečných ssutin průmyslové závody, zorganisováním a urychlením produkce na základě specialisace a za podmínek umožňujících přechod k novodobé výrobě.

Výrazem vítězství dělnické třídy jsou indexy průmyslové výroby velkého i středního průmyslu ve srovnání s rokem 1938, který byl rokem poměrně vysoké hospodářské konjunktury:

	1938	1946	1949
index absolutní produkce v přepočtení na hlavu	100	73	177
	100	106	250

Sestíletý plán, plán první etapy industrialisace Polska, znamená čtyřnásobné zvýšení průmyslové výroby ve srovnání s předválečnou dobou a velké rozšíření podílu těžkého průmyslu, vytvářejícího výrobní prostředky, jehož základnu tvoří velký rozvoj železáren. Plán stanoví, že v roce 1955 se zvýší proti roku 1949 výroba elektrické energie o 130%, těžba kamenného uhlí o 35%, surové oceli o 100% a výroba strojů o 250%.

Indexy o významu produktu nezobrazují náležitě skutečné změny kvalitativní, které se udaly v době rozvoje průmyslu pro výrobu základních strojů a zařízení a modernisace výrobních metod. To dokazují indexy výroby některých těžkých strojů ve srovnání s rokem 1949 (v procentech):

kotle s vodními trubkami	1840
lodní pohonné stroje	1812
obráběcí stroje	1505
stroje a zařízení pro hutní průmysl	641
stroje a zařízení pro papírenský průmysl	3550

Dokladem o změnách, jež nastaly v Polsku, je stanovené urychlení výroby vysokotlakých kotlů, jež dosud nebyly v zemi vyráběny, dále parních turbin, značné rozšíření assortimentu těžkých ohráběcích strojů, kladiv, hydraulických a mechanických lisů.

Plánovaný v z r ú s t p r o d u k c e se neopírá pouze o využití existujících závodů, ale i o budování novodobých kombinátů a výrobních závodů, které používají nejnovějších technických zařízení.

Výstavbou k l i ē c o v ý c h o b j e k t ū šestiletého plánu, ať již jde o Novou huť, továrnu na výrobu osobních automobilů, továrnu na výrobu nákladních automobilů a četné jiné závody těžkého průmyslu, žije celá země a pozorně sleduje výsledky jejich budovatelů.

Uspěšné provedení úkolů prvních dvou let šestiletého plánu se projevuje velkým vzrůstem průmyslové výroby. Niže uvedené indexy v přepočtení na hlavu dokazují dynamiku polského rozvoje:

	1938	1946	1949	1951	1952
elektrická energie	100.	207	204	353	391
kamenné uhlí	100	179	274	294	303
ocel	100	122	227	263	308
dřevo- a kovoobráběcí stroje	100	196	714	1071	1571

Je třeba si povšimnout rozvoje výroby zemědělských strojů a nářadí, neboť je to rozhodující činitel v socialisaci vesnice.

Průmysl zemědělských strojů neměl v době mezi dvěma válkami v Polsku žádné možnosti rozvoje, neboť na vesnici přišlo 8 milionů osob, které nenašly v městech zaměstnání, existovalo velké rozpětí mezi cenami průmyslových výrobků a zemědělských produktů a většina usedlostí tvořila trpasličí hospodářství. To se projevilo katastrofálním finančním stavem továren na zemědělské stroje, jejichž pasiva značně převyšovala aktiva. Důsledek byla nedostatečná produkce traktorů a tažných zemědělských strojů. Výroba zemědělských strojů jak svým sortimentem, tak i svou organizací byla velmi primitivní a vyžadovala velkých změn.

Rozvoj výroby strojů a zemědělského nářadí v lidovém Polsku má důležitou úlohu, jak to dokazuje index výroby a počet traktorů v zemědělství. Při základu 1938 = 100 vyvijela se výroba traktorů a zemědělského nářadí takto:

Výroba:	Traktory v zemědělství:		
1946	146	1946	100
1949	269	1949	186
1951	362	1951	336
1952 (plán)	452	1952	400

Také kvalitativní změny mají rozhodující význam v sektoru výroby zemědělských strojů. Neustále se rozšiřující socialistický sektor na vesnici se musí opírat o vysoký stupeň mechanisace. Následkem toho se rychle rozšiřuje, kromě neustále rostoucí výroby traktorů, sortiment moderních zemědělských strojů o velké výkonnosti.

V Poznani se buduje velká moderní továrna, při jejíž výstavbě se uplatnila sovětská dokumentace a sovětská pomoc. Továrna bude vyrábět komínové, vázací stroje a četné jiné novodobé zemědělské stroje.

Na základě rozvíjejícího se těžkého průmyslu vzrůstá rovněž produkce spotřebního průmyslu, zaručující neustálý vzestup životní úrovně a blahobytu dělnické třídy, jak to dokazuje index spotřeby cukru a vlněných tkanin (v procentech):

	1938	1946	1949	1951	1952
cukr	100	114	213	239	301
vlněné tkaniny	100	88	188	220	229

Trvalý růst národního důchodu zaručuje rozšíření finančních prostředků na provedení projektovaných investic a pro urychlené plnění a zvýšení daných úkolů. Urychlené provedení těchto úkolů, zejména úkolů šestiletého plánu, znamená za obecných politických podmínek, v době obecné krize kapitalismu a zesílení útočnosti amerického imperialismu důležitého činitele pro posílení tábora míru a zabránění nové válce.

(*Życie Gospodarcze, 11/52*)

Světové potíže se surovinami

Prof. K. L u k a š e v .

Konstantin Lukašev je autoritou v geologii a geografii. Vede katedry na státní universitě v Moskvě a na moskevském institutu pro zahraniční obchod. Napsal četné práce o světových zdrojích surovin. Profesor Lukašev byl expertem sovětské delegace na Mezinárodní hospodářské konferenci.

Jedním z problémů, na něž se soustředila pozornost Mezinárodní hospodářské konference v Moskvě, byla situace surovin v současné době. To je nepochybně záležitost prvoradého významu. V četných málo vyvinutých zemích závisí hospodářský život do velké míry na produkci exportních surovin, neboť průmyslové země nemohou pracovat bez surovin, které nezbytně potřebují. Spojené státy závisí na dovozu téměř 90% své potřeby manganové rudy, 90% beryllia a tantalové rudy, 80% antimonu, 65% bauxitu, 50 až 60% u tungstenu a kadmia a především pokud jde o nikl, cín a chromovou rudu. Závislost zemí západní Evropy na dovozu surovin je ještě větší. Nepřihlížíme-li k britskému a porurinskému uhlí, k ložiskům železné rudy v Alsasku-Lotrinsku a Švédsku, bauxitu ve Francii a síry v Itálii, je západní Evropa chudá na suroviny. Prakticky musí dovážet veškerou naftu a výrobky z ní, barevné a vzácné kovy, nemluvě o bavlně, jutě, kaučuku a jiných rostlinných a živočišných surovinách.

Všechny druhy kovů a chemikálií, včetně některých opravdu vzácných, jsou dnes stále více používány v průmyslové výrobě a jakákoli porucha v dodávce jen jednoho z nich je spojena s desorganisací celých průmyslových odvětví, nutí četné závody, aby zastavily výrobu, zbavuje tisíce dělníků práce, rozrušuje finanční systém země a tím vyvolává inflaci.

Málo vyvinuté země jsou tedy velmi postiženy poruchami v obchodě se surovinami. Pro mnohé z nich je prodej surovin jediným zdrojem tvrdých devis, které potřebují, aby mohly platit dovoz životně důležitého průmyslového zboží a zařízení. Malajsko závisí na příjmech z prodeje kaučuku a cínu, Indonésie na příjmech z prodeje kaučuku, cínu a bauxitu, Chile na výnosu z mědi a ledku, Bolívie z cínu, Belgické Kongo z mědi, cínu a uranové rudy, Venezuela z nafty atd.

Je tedy přirozené, že o problému surovin se obširně diskutovalo na Mezinárodní hospodářské konferenci. Četní řečníci se zmínili o obtížích, s nimiž se produkční země setkávají při prodeji surovin a spotřebitelské země při

jejich získávání. Obtíže tohoto druhu jsou zejména rozšířeny v zemích západní Evropy vzhledem k jejich nedostatku tvrdých devis a lodního prostoru a vzhledem k přerušení obchodu s oblastmi, kam vždy prodávaly své výrobky a odkud získávaly potřebné suroviny.

Suroviny byly první, které byly postiženy poruchami v mezinárodním obchodě a militarizaci západní Evropy a Jižní i Severní Ameriky. Zvýšená výroba zbraní vyžadovala více surovin, a to jak pro běžnou potřebu, tak i pro strategické zásoby. Skladisté se horečně naplňovala surovinami a miliony tun cenného materiálu bylo imobilisováno zavedením omezení a kontroly přídělů pro civilní průmysl. Spojené státy určily 8,3 miliardy \$ na vytvoření zásob. V polovině minulého roku podle číslic amerického úřadu pro střelivo měly vládní zásoby strategického materiálu hodnotu 3 miliard \$ a téměř za 2 miliardy \$ mělo být materiálu ještě dodáno. V téže době byla spotřeba mědi, cínu, olova, zinku, hliníku a tungstenu v civilních odvětvích průmyslu drasticky omezena.

Vážným obtížím čelí země západní Evropy. V pětiletí 1946/50 činil společný schodek obchodní bilance těchto zemí 34 miliard \$. Četné průmysly v západní Evropě zpracovávají suroviny, které mohou získat jen v cizině a zápasí s velkými nesnázemi vzhledem na nedostatek tvrdých devis a vzhledem k tomu, že při zásobování surovinami mají přednost průmyslová odvětví, jež pracují pro válku.

V posledním čtvrtletí 1951 se západní Evropě nedostávalo na 9 mil. tun uhlí a 2,5 mil. tun koksu. Vážné obtíže způsobil nedostatek síry. Ve Spojených státech vzrostla spotřeba síry a následkem toho vyvážely méně do západoevropských zemí. V roce 1949 dodaly Spojené státy západní Evropě 708.000 tun, v roce 1950 638.000 tun. Kapitalistický svět potřebuje 7 mil. 250.000 tun síry, kdežto v roce 1951 se vytěžilo jen asi 6 milionů tun. Podle listu »Financial Times« nedostatek síry postihl nejméně 67 průmyslových odvětví. Zásobování hliníkem, címem, tungstenem a jinými surovinami rovněž vázlo.

Civilní průmysl je první, který byl postižen nedostatkem surovin. Ve všech zemích západní Evropy, které patří k NATO (organisace severoatlantické smlouvy) bylo používání surovin k nevojenským účelům podrobeno přísným omezením. V Itálii není povolen používat nikl, zinek a kovové směsi ve výrobě velkého počtu výrobků, včetně zemědělských strojů, automobilů a jejich součástek. Rovněž automobilový průmysl, výrobci domácích potřeb, dopravních zařízení a stavebních strojů nesmějí používat měď. Celá třetina italských strojů je vyřazena z provozu pro nedostatek surovin. V Belgii a v západním Německu se plně nevyužívá ani kapacity oceláren. V Anglii vedoucí drátovna byla nucena zastavit na počátku minulého roku výrobu v jednom svém závodě pro akutní nedostatek zinku.

Uvedené příklady podávají obraz o krajním nedostatku surovin, pociťovaném v četných průmyslových odvětvích zemí, které zbroji. Kdyby výroba zbraní byla zastavena nebo omezena, byly by zdroje surovin opět přístupné mírové výrobě. To by znamenalo zvýšenou výrobu spotřebního zboží, větší zaměstnanost a normalisaci mezinárodního obchodu.

Pro rozvoj produktivních sil jihozápadní Asie, Latinské Ameriky a Afriky měl by tento vývoj neobyčejný význam. Je zřejmě příznačné pro současný rád, že v zemích s takovými nesmírnými přírodními a lidskými zdroji musí žít velká většina obyvatelstva v nesmírné bídě, protože těmto zemím není dána příležitost, aby rozvíjely průmyslovou výrobu a rozšířily

dovoz a vývoz. Málo vyvinuté země jsou s to prodávat svoje produkty jen na omezeném počtu trhů a jejich vývoz a dovoz závisí na cenách surovin a zařízení, které určují mocnosti, jež monopolisovaly jejich obchod. To činí jejich hospodářské postavení neobyčejně vratké a působí jim nevýhody všeho druhu.

Ačkoli v surovinách byla válečná konjunktura, málo vyvinuté země z ní opravdu mnoho neměly. Ceny strojů a jiných položek, které potřebují, neustále stoupají, kdežto ceny jejich vlastního vývozu poklesly nebo prudce kolísají.

Několik charakteristických čísel bylo uvedeno na Mezinárodní hospodářské konferenci brazilským delegátem *Rubensem do Amaral*. Jestliže se brazilské exportní ceny v období 1925/1929 vezmou jako 100, pak příslušné indexní číslo pro rok 1949 činilo 289, kdežto index dovozních cen činil 458. Brazilská kupní síla v cizině tedy poklesla ze 100 na 63.

Zisková konjunktura v surovinách byla velmi záhy vyštírádána poklesem, který dálé zhorsil pozici zemí, produkujících suroviny. Pokles, který nastal v říjnu 1951, postihl hlavně potraviny, vlnu, bavlnu a kaučuk. Ceny uhlí, oceli a barevných kovů se ukázaly méně zranitelné a tento rozdíl lze snadno vysvětlit. Potraviny, vlna, bavlna a zčásti i kaučuk jsou určeny pro civilní spotřebu. Jejich ceny byly proto strženy poklesem. Na trhu bavlny v Alexandrii byla opravdová krise, neboť skladiště byla přeplněna neprodejnou bavlnou a nakonec egyptská vláda nařídila snížení cen bavlny.

Pokusy málo vyvinutých zemí zvýšit nákupy investičních statků a jiného životně důležitého zboží nebyly úspěšné, i když v některých případech získaly požadované tvrdé devisy. Současné britské a americké projekty na využití přírodních zdrojů málo vyvinutých zemí byly prakticky v každém směru podřízeny ryze strategickým účelům a nepřispějí k jejich hospodářskému rozvoji.

Kromě skutečnosti, že nesmírná množství surovin byla určena k neproduktivním válečným účelům, hospodářský život četných západoevropských a amerických zemí byl postižen blokováním normálních obchodních cest. Delegáti mnoha zemí prohlásili na Moskevské hospodářské konferenci, že zmenšování světového obchodu a nesnáze s dovozem a vývozem surovin nebyly zaviněny jen špatnou platební situací, nýbrž i umělými překážkami, postavenými do cesty obchodu, jakož i diskriminačními opatřeními, které byly uloženy z mimohospodářských důvodů.

Kdyby situace byla normálnější, západoevropské země by mohly získati větší zásoby uhlí, dříví, železné rudy, mangany, nafty a jiných surovin, aniž by musely vydávat dolary. Tyto suroviny mohou být nakoupeny v Sovětském svazu, v Číně a v zemích lidové demokracie. To by jim umožnilo, aby opatřily práci pro více dělníků a snížilo by dopravní náklady. Mnohé zboží, které bylo dříve dováženo z jiných částí evropské pevniny, je nyní dopravováno do západní Evropy přes oceán, což způsobuje velké dopravní náklady. Dopravní náklady amerického uhlí a obilí, dovezeného do Evropy v roce 1951, byly 14krát větší než v roce 1950. Za dopravu jen amerického uhlí zaplatily západoevropské země v minulém roce 278 milionů dolarů, téměř 13% svého dolarového schodku za tento rok. Hospodářská komise OSN pro Evropu poznamenává ve svém přehledu za rok 1951, že »americké uhlí uložilo těžké břemeno platebním bilancím četných zemí«, způsobilo prudký vzestup cen, jakož i do určitého stupně poruchy v průmyslové výrobě západní Evropy.

Závěr, který je třeba vyvodit ze všech těchto skutečností, je zřejmý: problém surovin nelze vyřešit, dokud nebude obnoven normální obchod mezi Východem a Západem.

Tento problém, speciálně ceny a distribuce surovin, byl předmětem živé debaty v zemích Atlant. paktu. V těchto zemích, jež mají stejný hospodářský systém, došlo kvůli surovinám k značným rozporům. Spojené státy, aby zvládly situaci, ustavily Mezinárodní surovinovou konferenci a výbory pro vybrané suroviny, jejichž prostřednictvím byly přidělovány měď, olovo, zinek a cín, tungsten, molybden, nikl, kobalt a jiné suroviny. Příděly, které provedly tyto organisačce v posledním čtvrtletí 1951, zajistily Spojeným státům 75% molybdenu, 48% tungstenu, na 50% mědi a zinku, 63% niklu a 60% kobaltu. Letos je přidělování surovin stejně. To přirozeně není vhod jiným zemím, jejichž příděly jsou zřejmě nedostatečné.

»Cenové války« v surovinách mezi USA a Anglií jsou četné, zejména pokud jde o kaučuk, cín, mangan, chrom a jiné suroviny, které jsou pod britskou kontrolou. Ceny těchto surovin se pokouší Spojené státy snížit zakazem prodeje pro civilní spotřebu. »Cenové války« těžce doléhají nejen na britské hospodářství, ale i na hospodářství četných málo vyvinutých zemí. Vedou k náhlým poklesům cen, k obchodním krisím, nesnázím na trzích a k omezení těžby surovin, s čímž je spojena nezaměstnanost a pokles kupní síly obyvatelstva.

Je zřejmé, že cesta ze současných nesnází v surovinách vyžaduje, aby bylo zastaveno zbrojení, aby byla rozvinuta civilní výroba, zprůmyslověny málo vyvinuté země, opuštěny diskriminace v mezinárodním obchodě, normalisovány a rozšířeny obchodní styky mezi Východem a Západem na základě vzájemné výhodnosti.

(News 14/1952)

Přehled cukerního trhu

Světová výroba cukru dosáhla v kampani 1951/52 nového rekordu 37,338.000 metr. tun proti 35,560.000 t v kampani předešlé a 29,540.000 v kampani 1937/38. S hlediska výživy obyvatelstva světa by bylo možno tento vzestup výroby jen vítat, kdyby ruktu v ruce s ním se otvíraly také odbytové možnosti do širokých lidových mas, zejména v jižní a východní Asii, jimž je dosud cukr vzácnou a ponejvíce nedostupnou lahůdkou. Pozorujeme-li souběžný vývoj výroby a spotřeby v jednotlivých zemích, vidíme, že jsou to hlavně výrobní země Střední a Jižní Ameriky, jež jsou s to samy spotřebovat vzrostlou výrobu. Tak Mexiko, jež v roce 1937/38 vyrábilo 338.000 tun cukru, nyní samo doveď spotřebovat výrobu 787.000 metr. tun, aniž by mělo vážné starosti s poměrně nepatrným vývozním přebytkem. Podobně je tomu v Evropě, kde spotřeba cukru se z důvodů mezinárodně platebních zhuba přizpůsobuje výkyvům ve vlastní výrobě té které země.

Jestliže rovnováha mezi světovou výrobou a odbytovými možnostmi je porušena, je to proto, že na straně výroby téměř celý přírůstek připadá na účet Kuby, tedy dollarového výrobce, a že na straně spotřeby odpadly zážně „pomocné akce“ americké vlády, jež v několika poválečných letech pomohly výdatně odstranit těžké přebytky, jež by byly vznikly, kdyby země jako záp. Německo, Rakousko nebo Japonsko byly odkázány na své vlastní platební zdroje. Jednalo se v oných letech vždy o to, jak umístit velkou kubánskou výrobu, z níž jen přesně stanovená část mohla být převzata Spojenými státy pro domácí spotřebu. Každému bedlivému pozorovateli muselo být zřejmo, že tyto „pomocné akce“ jsou jen chvílkovým opatřením a že naděje doba, kdy problém kubánské výroby bude muset být řešen radikálně. Ta doba nastala, když v kampani, jež skončila 2. srpna 1952, Kuba vyrábila 7,011.394 špan. tun, množství o mnoho přesahující všecky dosavadní rekordy. Přitom stav rostoucí těžiny, schopné pro sklizeň 1953, nasvědčuje možnosti stejně velké výroby v příštím roce. Bylo jasné, že pro tak velkou výrobu není přiměřeného odbytu, a to ani za cenu sebe-

větších cenových oběti. Kubánská vláda hledá řešení kritické situace jednak v tom, že z letošní výroby „segregovala“ 1.750.000 špan. tun cukru k postupnému prodeji rozdelenému na příští čtyři roky a že zamýšlí omezit výrobu cukru v roce 1953 na 5.000.000 špan. tun. Ze segregovaného množství se zřídí t. zv. „stabilizační rezervní kvota“.

Jiná země, kde bude provedena restrikce výroby, je Puerto Rico, spadající do celní oblasti USA. Když v posledních letech výroba překročila množství potřebné pro domácí spotřebu a pro USA podle kvot stanovené v cukerním zákoně v r. 1948, bylo přebytečné množství prodáno na t. zv. „volný světový trh“, to však není trvalým řešením, protože výrobní náklady na Puerto Ricu jsou přizpůsobeny vyšším, celní ochrany požívajícím cenám v USA, a vývoz mimo USA je spojen se ztrátou. Dosud byl vývoz umožněn tím, že pěstitelé třtiny přijali za základ odpočtu nadbytečné třtiny cenu cukru na t. zv. světovém trhu, napříště však nemá dojít k dalším prodejům mimo USA. Americké ministerstvo zemědělství proto nařídilo omezení výroby v příštím roce na 1.100.000 kr. tun, kdežto kampaň právě ukonečná dala rekordní množství 1.359.841 kr. tun proti 1.238.34 v kampani 1951.

To jsou také ale jediné země, kde se jedná o umělou restriktivu výroby. Všude jinde se projevuje úsilí o zvětšení domácí výroby jako prostředek ke zvýšení spotřeby, jež nemůže být uspokojena dovozem pro nedostatek tvrdých devis.

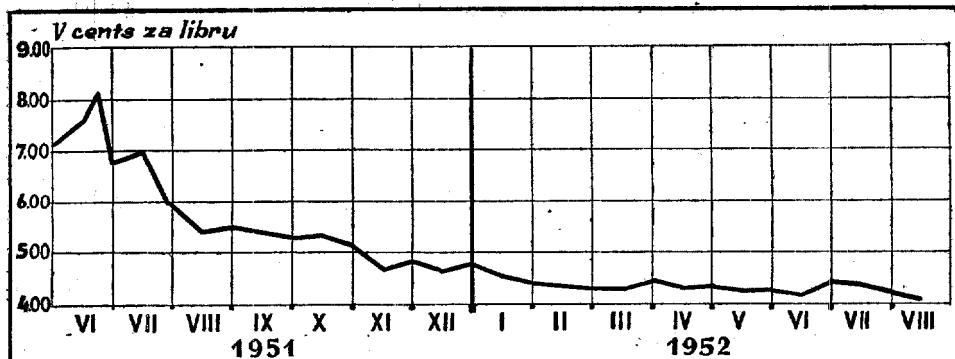
Západní Německo v kampanovém roce 1951/52 nakoupilo z ciziny 518.660 tun cukru, což je více, než bylo třeba k doplnění domácí výroby 960.000 tun, takže vznikne k 1. říjnu přebytek 200.000 tun, o který se zmenší potřeba dovozu v kampani 1952/53 při stejně domácí výrobě.

Itálie se dostala svou politikou soběstačnosti do situace, že produkcí, odhadovanou na 750.000 tun cukru, nemůže umístit doma, protože spotřeba nedrží krok se vzrostlou výrobou. Nebylo dosud rozhodnuto, čím výrovnat tento přebytek snad 200.000 tun.

Vývoz britské rafinády, vyrobené z dovezené zámořské suroviny, byl za první pololetí t. r. 343.135 angl. tun, proti 393.398 t ve stejném období 1951. Vývoz stoupal do Pakistánu, Ceylonu, záp. Německa a na Blízký Východ, zato klesl vývoz do Indie, Sudánu, Švýcarska a zejména do Iránu následkem naftového sporu. Do Iránu bylo vyvezeno v prvním pololetí 1951 65.018 tun, letos pouhé 2 tuny.

Bylo by odvážným, chtít odhadnout výsledky nastávající řepné kampaně v Evropě. Většina zemí byla postižena vytrvalým suchem, jež podporovalo vývin virusové žlutence a činí proto každý odhad značně nejistým. Tolik je jisté, že v Evropě bez SSSR bylo oseto řepou přibližně 2,510.000 ha, proti 2,418.000 ha v roce 1951. Kdyby bylo všude dosaženo sklizní ve výši průměru posledních pěti let před válkou, činila by celková výroba cukru asi $10\frac{1}{4}$ mil. tun. Podobná výroba by se byla dala očekávat v kampani 1951/52 za stejných předpokladů, ve skutečnosti však dosáhla pouhých 8.788.000 tun. Z toho plyně, že hektarové výnosy v evropských zemích zhustávají většinu ještě za předválečnými průměry, ač jsou v tom od jednoho roku ke druhému značně fluktuace.

Z připojeného diagramu, znázorňujícího pohyb ceny surového cukru f. a. s. Kuba, určeného pro prodej mimo USA, tedy na t. zv. volném světovém trhu, vyplývá poznatek, že tvorba cen již přestala být ovlivňována válečnou psychosou a že směrodatným činitelem je opět spekulace na základě poměru mezi nabídkou a poptávkou, jinými slovy mezi světovou výrobou a obytnými možnostmi.

Olovo a zinek

Milena Pekorná

Vedle ušlechtilé mědi a drahého cínu jsou zinek a olovo skutečnými popelkami ve skupině barevných kovů, běžným užitkovým materiálem nenápadného vzhledu a k dispozici skoro všude na světě.

OLOVO

má zabarvení modrošedé, ale obvykle je pokryto šedou vrstvou kysličníku, která je chrání před hlubší korosí. Z obecných kovů (mimo rtut') má olovo největší specifickou váhu (h 11,4) a elektrický odpor, nejmenší pevnost a teplotnou vodivost. Pokud jde o mechanické vlastnosti, vyniká značnou kujností (plumbiob), je výborně slevatelné a bezvadně tvárlivé. Osvědčilo se jako nejvhodnější přísada houževnatých kovů k zvýšení jejich obrabitelnosti. Není svarné, ale dvě části lze spojovat tlakem. Je skoro nepružné a neobyčejně měkké.

Bohužel je olovo kovem vysoce jedovatým, a proto není použitelné úmerně svým mechanickým vlastnostem. I zcela malé dávky (prach, páry, otér atp.) způsobují postupnou koncentraci olova v organismu, kde pak dochází k rozrušování bílkovin, vitamínu C a červených krvinek a ukládání olova v kostní tkáni. Postupná otrava má vzhledem sníženou pracovní schopnost, ochrnutí a případně i smrt. Ježto pak podle odhadu přes 90% průmyslových otrav je způsobeno olovem, jsou v průmyslových státech vydávány přísné předpisy pro tiskárny a výrobu pracující s olovem nebo olověnými výrobky, jakož i zákaz používání olova v potravinářství.

I tak je však použití olova značně mnohostranné. K ilustraci může posloužit přehled o spotřebě olova podle účelu použití v Anglii v letech 1946/47,¹⁾ ježto požadavky britského průmyslu nelíší se nadměrně od standardu nejprůmyslovějších států evropského kontinentu a statistika za uvedenou dobu není ještě skreslována dnešními nároky generálního štábů NATO:

armování kabelů	27—30%	liteřiny a komposice Pb	cca 4%
trubky, plechy atd.	26—27%	pásky	3—3,5%
akumulátorové baterie	14—16%	folie a tuby	cca 1%
minium a klejt	cca 9%	munice	cca 1%
olověná běloba	cca 7%		

Olova se používá ve formě rafinovaného kovu (až 99,99% při nečistotách normovaných až na desetitisíce procenta) jako základního kovu ve slitině (na př. liteřina) a ve formě chemických sloučenin (na př. olověná běloba).

Pro armování kabelů se užívá zpravidla olověných slitin. Trubky (uvnitř vycínované nebo vysířené) slouží hlavně pro vodovodní instalace. Rozsáhlé použití mají plechy: v chemickém průmyslu (výroba komorové kyseliny sírové), galvanické lázně, izolace proti působení chemikalií a vlhkosti), ve stavebnictví, v lékařství na ochranu před působením roentgenových paprsků, radia atp. Ve slitině s címem zlevňuje výrobu bílého plechu (t. zv. terne plate). Olověných tub se užívá na malířské barvy atp., folii hlavně pro zámořské balení choulostivého zboží (čaje). Liteřina je název slitin olova s antimonomem a címem, jejichž složení kolísá podle účelu (ruční sazba, notový tisk, rychlý novinový tisk, stroje na řádkovou sazbu a monotypy), měkké pásky jsou slitiny cínu s olovem, z kompozicí je nejdůležitější ložiskový kov (olovo, cín, měď a antimón v různém poměru). Z olova, vismutu, kadmia a rtuti lze připravit slitiny tavitelné při 30—60° C. Lehce tavitelné slitiny mají význam hlavně pro výrobu pojistek v elektrotechnice a u samočinného hašení. Malé množství olova se přidává i do jiných slitin. Slitiny, které jsou ve styku s potravinami (staniol, pivní trubky), mohou přitom obsahovat nejvýše 1% olova.

Kysličník olovnatý (klejt, v čisté formě massikot) je výchozí surovinou na výrobu olovnatých solí a užívá se i při výrobě fermeží, glasur, skel, smaltů; červeného minia (suříku), směsi olovíčitanu olovnatého s kysličníkem olovnatým se užívá jako ochranného nátrtu železných předmětů proti rzi (na př. mostní konstrukce). Je ještě celá řada chemických sloučenin s důležitým použitím, na př. sírnik olovnatý pro vulkanizaci kaučuku, křemičitan olovnatý jsou podstatou olovnatých skel, zásaditý uhlíčtan olovnatý je nejznámější barvou olovnatou, bělobou, octan olovnatý je mořidlem a používá se i v lékařství atd.

¹⁾ Ing. Dr V. Jareš, Metalografie neželezných kovů.

Přes některé nevýhodné vlastnosti má tedy olovo přece jen široké uplatnění s hlediska technického i chemického. Shora uvedené procentní rozdělení v Anglii je ovšem možno brát pouze jako přibližně indikativní, neboť se liší v jednotlivých zemích podle vyspělosti spotřebního průmyslu (chemického, automobilového, elektrotechnického) i podle priority přiznávané jednotlivým sektorem (zbrojařský průmysl za války).

ZINEK

Je bílý kov s namodralým leskem, na povrchu vlivem atmosféry pokrytý vrstvou nevhledného matně šedého zásaditého uhličitanu, který je ve vodě skoro nerozpustný, hustý a na kovu pevně lpící, takže je mu dobrou ochranou. Z toho plynoucí odolnost vůči korosi je cennou předností zinku. Ochranná vrstva uhličitanu je však rozpustná i ve slabých kyselinách na jedovaté sloučeniny, a proto ani zinek nemůže být v potravinářství používán bez omezení. Také vodní pára působí na zinek zhoubně a ani samotný, ani ve slitinách není použitelný pro jakékoli parní zařízení. Pro určité účely může se chránit povrch zinku galvanickým pokrovováním, plátováním, lakováním fosfátováním atp. Měrná váha zinku je kg/m^2 . Při obvyklé teplotě je poměrně křehký, ohřátím na $100-150^\circ\text{C}$ se stává kujným a dá se dobře válcovati na plech a vytahoucí v drát. Tvrdost je asi 2,5, pevnost je malá. Je výborně slévatelný, ale této vlastnosti nelze nejlépe využít, poněvadž odlitky jsou příliš křehké. Je značně elektro-positivní (odtud snadná rozpustnost v kyselinách).

Ze slitin zinkových (t. j. s převážným dílem zinku) osvědčily se prakticky jen slitiny s hliníkem nebo s mědi nebo s kombinací obou, ev. malými přísladkami hořčíku. Tyto slitiny, účelné zvláště pro lití pod tlakem, mají mezinárodní pojmenování z a m a k, které jako chráněnou značku zavedla americká společnost *New Jersey Zinc Co.*, hlavní producent zinku a jeho derivátů v USA. Anglická společnost *National Alloys Ltd.* užívá označení mazak. V obou případech jde o totéž: z-inc, a-luminium, ma-gnesium, „k“-opper. První pokusy o vytvoření těchto slitin neměly úspěch, poněvadž vykazovaly řadu nevýhodných vlastností, z nichž nejhorší byla t. zv. selektivní korosí vznikající při spojení zinku s hliníkem a podporovaná nečistotami v zinku, která vedla k úplnému rozrušení kovu. Šlo při tom o velmi nepatrnná množství, poněvadž 1/50.000 čínu poškodila zinkovou slitinu. Praktická potřeba nutila proto výrobu k dodávání zinku co nejčistšího. Roku 1928 podařilo se po prvé vyrobiti ve velkém t. zv. čtyřdevítkový zinek s čistotou 99,995%. Používáním tohoto zinku pro slitiny bylo pro jejich jakost mnoho získáno a dnes jsou naprostě běžné pro lití pod tlakem (die-castings) automobilových a motocyklových karburátorů, jakož i jiných součástí motorových vozidel, součásti přístrojů, drobných armatur, článků zdrhovadel a j.

Ze slitin obsahujících zinek je nejběžnější a výbornou slitinou m o s a z, která představuje jednoho z hlavních spotřebitelů zinku. V historii člověka se vyskytuje mnohem dříve než samotný zinek, poněvadž na rozdíl od jiných obecných kovů — mědi, čínu, olova a železa, nemohl být snadno objeven náhodným žihadlím rud v táboryových ohních našich předků, protože zinkové rudy, pokud se v obložení ohniště vyskytovaly, se rozpustily a zinkové páry na vzdachu oxydovaly v bělobu zinkovou (kysličník zinečnatý), která mohla být považována za kouř. Mosazi (pod 80% mědi) a tombaky (nad 80% mědi) patří k nejcennějším slitinám vůbec a uplatňují se v nejrůznějších sektorech: v elektrotechnice (armatury, svítidla, součásti přístrojů, kondensátorové trubky), ve stavbě lodí (na části vystavené působení mořské vody), v potravinářském průmyslu (potrubí v pivovarech, cukrovarech atp.), v průmyslu chemickém, dále jako tvrdé pájky, k výrobě šroubů do dřeva, nábojnic a rozboušek, hudebních nástrojů, bižuterie atd. Mosazi jsou vzhledem k vysokému obsahu mědi materiálem dosti nákladným a již nyní jsme svědky postupného jejich zatlačování zinkovými slitinami pro lití pod tlakem. V USA na př. ukazuje statistika spotřeby zinku, že v letech 1929/39 spotřebovalo se průměrně 26–28% zinku na výrobu mosazi a 11–14% zinku na slitiny pro lití pod tlakem, kdežto v roce 1947 jsou vykazovány již čísla opačná, 14% pro mosazi a 27% pro zinkové slitiny. Ing. dr. V. Jareš ve své Metalografii neželezných kovů všimná si tohoto zjevu zvláště se zretelem na velkou úsporu devísi, kterou by nám nápodobení mohlo přinést. Hojnější používání odlitků pod tlakem ovlivňuje pochopitelně i spotřebitelskou cenu výrobků, které se přes svou žádoucnost nemohou pro vysokou cenu prozatím stát běžnými předměty denní potřeby: aut (součásti, jež lze vyrobít litím pod tlakem váží asi 25 kg), radioaparátů, praček atp.

Zatím co spotřeba zinku pro mosaz a odlitky pod tlakem je na druhém a třetím místě, na prvním místě je spotřeba zinku pro pozinkování (více než 45% spotřeby zinku v USA). Pozinkování je nejlevnější ochranou železa před korosi a provádí se v podstatně čtyřmi způsoby: nejobvykleji v ohni (máčením předmětu do roztaveného zinku),

galvanicky (pomoci anod z elektrolytického zinku), cementováním (sherardováním — v bubnu naplněném zinkovým prachem a pískem, zahřívaném a pomalu otáčeném: hodí se jen pro drobné masivní předměty — šrouby a matky, svonky atp.), postřikováním (schoopováním — nastríkovaným roztaveným kovu zvláštní pistolí; nákladný způsob, jen pro velké předměty, na př. celé konstrukce atd., kde jiná metoda není proveditelná).

Sámotný zinek (ve formě plechů a pásů) je obvyklým materiálem klempířským (různé nádoby, koupací vanы, dřezy, lednice, okapy, krytiny, střešní okna atd.). Kromě toho uplatňuje se významným způsobem v průmyslu grafickém (zinkografie, ofsetový tisk), dále při výrobě galvanických článků, suchých baterií, vykládání beden pro zámořskou dopravu a j.

Podobně jako pro olovo, má i pro zinek poměrně velké uplatnění o h e m i e : Především má zinek význam jako redukovadlo přímo a zvláště nepřímo k vyvijení nascentního vodíku v prostředí kyselém i zásaditém. Kysličník zinečnatý je t. zv. zinková běloba a na rozdíl od olovnaté běloby nejedovatá; používá se ve sklářském a keramickém průmyslu. Chlorid zinečnatý se používá ve spojení s dchtovým olejem k impregnaci dřeva (železníční pražců), při chemickém zkoušení tkanin, při výrobě barvív, vulkaníku, pergamenového papíru, do suchých elektrických článků, v lékařství. Síran zinečnatý (bilá skalice) slouží jako mořidlo, při tisku kartounů, ke konservování dřeva, k přípravě bílé barvy (zv. lithopon), v lékařství na oční kapky, obklady atp.

Zinek a olovo mají obyčejně společná naleziště, oddělený výskyt je výjimkou. Geologické a geografické rozšíření těchto dvou kovů je takřka indické: jedinou významnou výjimkou jsou olovnaté rudy španělské.

Hlavní rудou zinkovou je hojně se vyskytující *blejno zinkové (sirník)* ZnS s theoretickým obsahem 67% zinku; menší význam má *kalamin*, pod kterýmžto názvem shrnuje hutníci zinkové rudy oxydické. Obsah zinku v rudách je velmi proměnlivý, neboť se jedná i o rudy komplexní, z nichž se těží i jiné, dražší kovy. Takové rudy se zpracovávají moderními flotačními metodami na koncretry, jež se dají racionálně zhotovit při nejmenším obsahu asi 35—40% zinku. Výrobní proces je v zásadě dvojí: buď se zinek získává tepelným pochodem, vyprážením rudy na kysličník, který se redukuje uhlím v šamotových muflích (zinek přitom uniká v parách, které se zachycují a srážejí v jímadlech), nebo druhý, t. zv. mokrý pochod (novější způsob, od r. 1908), je výroba zinku elektrolyzou z roztoku zinečnatých solí (síranu) připravených chemickou cestou. Je to pochod nákladnější než hutnická redukce, ale umožňuje zpracování i velmi chudých rуд a dává přímo ze suroviny zinek neobyčejně čistý, normálně 99.99% (angl. zinc na rozdíl od hutního zinku spelever). Z toho důvodu nabývá také stále více na významu. Tímto výrobním procesem dostal se zinek do působnosti levné elektrické energie a konkuruje ve její spotřebě s hliníkem, mědi a jinými produkty elektrolyzy. Velmi rychle došlo přitom k značnému přesunu produkce z oblasti uhlíkových pánví do oblasti vodní energie — ve prospěch takových zemí jako Norska, Kanady, Tasmanie, Rhodesie, Montany, kde se pro vzdálenost uhlíkových ložisek těžba dříve nevyplácela.

Pro výrobu o l o v a je nejdůležitější surovinou *galenit* — leštěnec olověný (sirník) PbS s obsahem nad 86% olova, který je rudosou velmi rozšířencu. Kyslíkaté rudy mají technický význam jen zcela podrádný. Z rudy se získává kov několikrát způsobem, nejčastěji je pražně redukční, neboť dává lepší výtež a zpracuje se jim i chudší rudy, bez ohledu na druh nečistot a složení hlušiny. Pochod se skládá ze dvou od sebe oddělených operací, t. j. z pražení a redukce. Pražením se má veškeré olovo převést na kysličník, z něho pak v šachtové peci redukcí vznikne olovo.

V zinkových i olověných rudách jsou obsaženy různé přimíšeniny, z nichž některé (stříbro, někdy i zlato, sirníky železa, kadmia, mědi, cínu) jejich hodnotu zvyšují, jiné snižují (antimon). Zinkové rudy pravidelně obsahují olovo a olověné naopak zinek. Jsou si navzájem přimíšenou nevhodnou. Kysličník olova (též vápníku a hořčíku) v blejnu zinkovém je na závadu dokonalému spalování síry, jež se odstraňuje, protože zinek vázaný na síru se při destilaci nezíská. Uvedené nečistoty tvoří v pražící peci nerozložitelné strány, které se při destilaci redukují na sirníky korodující pak značně stěny muflí. Co se týče olova, ruda obsahující leštěnec mívá po úpravě plavením nebo flotací 0.2—13% zinku, který se pak během výrobního procesu odstraňuje. Výsledkem je, že v některých druzích olova zbyvají stopy zinku v tisicinách procenta. Překročili je, že v některých druzích olova zlepšuje se poněkud mezi tečení, ale zhoršuje se odolnost proti korosi a země proti horlivé kyselině sírové. Proto se zinek v olovu všeobecně považuje za příměs nevítanou.

Z rуд obsahujících zinek a olovo se nejprve získá zinek a ze zbytků v zinkových re-tortách olovo. Tento způsob (t. zv. selective flotation process), prováděný od roku 1925, umožňuje náležité využití komplexních rуд (sirníky železa, zinku a olova), které

dotud nemohly být s úspěchem taveny. Dříve hutěmi penalisovaný obsah zinku se tím stal plnohodnotnou složkou rudy a přes noc se poměrný nedostatek zinku v zemích s ložisky komplexních rud změnil v hojně zásoby.

V posledních desetiletích se také stále hojněji využívá starého a odpadového materiálu, z něhož se zinek získává přetavením (remelted zinc). Z železnatých kyselových výpalků, odpadajících při výrobě kyseliny sírové, se získává zinek a jiné těkavé kovy zpracováním v otočné peci (český patent). U olova přicházejí v úvahu jako odpadky hlavně staré olověné plechy, olověné akumulátorové desky atd. Znovuzískávání (recycling) olova ze starého materiálu je poměrně velmi značné, v USA se pohybuje kolem 36% celkové spotřeby.²⁾

Geologickou sounáležitství olova a zinku je dánou, že hlavní redukční oblasti obou kovů jsou většinou totožné. Stává se ovšem také, že těžba druhého kovu není právě výnosná a v takovém případě se od ní natrvalo nebo dočasně upouští. Podobně jako u jiných kovů, je i zde třeba rozeznavat produkci rudy a výrobu kovu, která se někde valně neodchyluje (na př. v Kanadě u olova), jinde je rozdíl velmi značný (na př. v Kanadě u zinku). Zpravidla země vysoce průmyslové s rozvinutým hutním průmyslem zpracovávají navíc rudu dováženou z oblasti bez hutí vůbec nebo s nedostatečnou kapacitou hutí. Tento typický projev imperialistické nádvlády kapitalistického průmyslu nad hospodářsky méně vyvinutými zeměmi, přichází nám všem velmi draho: doprava nezpracované suroviny do hutí často na obrovské vzdálenosti zdražuje kov v hotovém výrobku, jehož cenu platí spotřebitel. Jistě je jen málo krajů, kde hutě nemohou být dány do provozu z objektivních důvodů (nedostatek tepelné energie atp.), převážně jsou to jen snahy o trvalé hospodářské podmárování závislých oblastí. Tabulka, jež následuje, je přehledem situace v západním světě na základě dat za rok 1950 z první výroční zprávy organizace IMC. Pryná rubrika uvádí pořadí hlavních produkčních zemí v r. 1950, druhá produkci v tis. metr. tunách, třetí procentní podíl. Produkce dolů i hutí má skoro bez výjimky všeude stoupající tendenci. Celkový efekt je zřetelný ze srovnání čísel za předcházející dvě léta, uvedených pod konečným součtem.

Země	ZINEK				OLOVO			
	Produkce				Produkce			
	dolů	huti	dolů	huti	dolů	huti	dolů	huti
USA	1. 560	31,8%	1. 826	45,5%	1. 390	26,9%	1. 519	30,6%
Kanada	2. 285	16,2%	2. 187	10,3%	4. 150	10,3%	4. 158	9,5%
Mexiko	3. 173	9,8%	49	2,7%	2. 237	16,3%	2. 221	13,0%
Austrálie	4. 165	9,4%	5. 85	4,7%	3. 220	15,1%	3. 201	11,9%
Peru	5. 74	4,2%	2	0	6. 63	4,3%	35	2,0%
Belgie	—	—	3. 175	9,7%	—	—	7. 65	3,8%
Belg. Kongo	8. 67	3,8%	—	—	—	—	—	—
Francie	11	0,6%	6. 72	4,0%	11	0,1%	6. 74	4,3%
Franc. Afrika	20	1,1%	—	—	5. 67	4,7%	24	1,5%
Italie	6. 73	4,1%	38	2,1%	28	2,1%	50	3,0%
Z. Německo	7. 69	3,9%	4. 142	7,9%	7. 49	3,1%	5. 140	8,3%
V. Britannie	—	—	6. 72	4,0%	3	—	3	—
Japonsko	42	2,4%	7. 54	3,0%	11	0,7%	18	1,0%
KS celkem 1950:	1 757,8		1 822,0		1 449,5		1 686,9	
1949:	1 609,2		1 680,5		1 373,1		1 571,9	
1948:	1 529,0		1 582,3		1 293,9		1 394,1	

Jak z tabulky jasné vysvítá, těžiště dolní i hutní produkce leží dnes mimo Evropu, která v čele s belgickou společností S.A. de la Vieille Montagne (zal. 1837) měla pů-

²⁾ Commodity Year Book 1949.

vodně vedoucí postavení. Produkce obou kovů zůstává většinou na domácím trhu. Za vývozní země ve světovém měřítku lze při současné spotřebě považovat jen Kanadu, Australii, Mexiko, ev. Rhodesii u zinku a Mexiko, Australii, Kanadu a Peru u olova. V západní Evropě má podstatně větší výrobu než spotřebu Belgie a Norsko u zinku³⁾ a Belgie, západní Německo a Španělsko u olova. Státy zúčastněné na ERP jako celek nejsou v zinku a olově soběstačné a i při předpokládané zvýšené produkci (zvláště ve Fr. Africe) bude značný dovoz nadále nevyhnutelný.⁴⁾ Pro podporu větší výroby byla v roce 1950 poskytnuta 4% půjčka ECA v částce DM 2,400.000 společnosti *Stolberger Zink A. G.* v Maubachu s kapacitou asi 50.000 tun zinku a 50.000 tun olova ročně. Téhož roku se jednalo i o půjčku ECA pro společnost *Zinc Mines Co. Ltd.* ve Falunu ve Švédsku v hodnotě \$ 350.000 k zvýšení produkce olova, zinku a mědi v Garpenbergu. Ježto půjčka měla sloužit k zakoupení investičního zařízení v USA a nabízené ceny byly příliš vysoké, společnost dala přednost nákupům ve Švédsku nebo v jiných evropských zemích z vlastních fondů a půjčku neakceptovala.

Ve východní Evropě došlo k významným přesunům v produkci obou kovů vzhledem k poválečným změnám státních hranic. Nejvýznamnější je v tomto směru nová podoba Polska, která mu přinesla zbyvající produkci hornoslezskou, jež v důsledku nesprávně provedeného plebiscitu připadla v roce 1921 Německu. Hospodářsky jednolitá oblast byla tehdy rozdělena takto:

	Polsko	Německo
zásoby zinkových a olověných rud	9 000 000 t	11 000 000 t
počet dolů na zinek a olově	10	5
počet zinkových hutí	12	—
počet válcoven zinku	5	2
těžba kalaminu	105 051 t	2 736 t
těžba blejna zinkového	307 124 t	92 463 t
výroba zinku	168 439 t	—
výroba zinkového plechu	42 493 t	3 935 t
těžba olověné rudy	57 272 t	15 300 t
výroba hutí olova	31 561 t	—

(R. Machray, The Problem of Upper Silesia, údaje z r. 1913).

S novými hranicemi získalo ovšem Polsko nejen větší základnu pro produkci olova a zinku, ale především kamenouhelné i hnědouhelné doly, železárny a ocelárny, takže ze země spíše zemědělského charakteru mění se ve stát se všechny předpoklady pro rovnoměrnou produkci průmyslovou i zemědělskou. V olovou a zinku je Polsko mezi lidově demokratickými státy na prvním místě a u obou kovů má značné vývozní přebytky.

NDR nemá k produkci olova a zvláště zinku náležité surovinové základny: kromě toho byla elektrolytická huť na zinek v Magdeburgu demontována a huť Oberspree přetavující odpadový materiál byla vyřazena z provozu vybombardováním. Co se týče olova, byl obnoven demontovaný důl Beihilfe u Freiburgu, který disponuje kompletním zařízením, umožňujícím výrobu 70% koncentrátu. Jinak nemá prakticky žádného dalšího zdroje zásobování. Hutě do značné míry závisí na dodávkách výrobního šrotu a sběru starého materiálu. Přesto však již v roce 1949 podařilo se téměř dosáhnouti předválečné produkce.⁵⁾

Z lidově demokratických států balkánských má značná ložiska Rumunsko a Bulharsko. Obě země mají významné vývozní přebytky a jsou tradičními dodavateli Československa.

Carské Rusko mělo známých zásob olova jen 500.000 t a zinku 1.100.000 t.⁶⁾ Za sovětské vlády byla však objevena naleziště ve Sverdlovské oblasti, Tadžické SSR, Kazašské SSR a jinde a nová velká ložiska v již známých oblastech. Více než polovina zásob Sovětského svazu v olově a okolo poloviny zásob v zinku je soustředěno v Kazašské SSR. Zvláště důležitý je Rudný Altaj. Velké zásoby zinku jsou na Urále, především ve Sverdlovské oblasti. Rudy jsou polymetické (olovo - zinkové stříbrné formace) a obsahují více zinku než olova.⁷⁾ Produkce obou kovů byla v Sovětském svazu neby-

³⁾ Pokud však jde o zinkové polotovary, je největším vývozem vůbec V. Britannie.

⁴⁾ Metal Bulletin 13/6 1950 a 3/7 1951.

⁵⁾ The Metal Bulletin, 15. 11. 1949.

⁶⁾ Bol'saja sovětskaja enciklopedija 1948.

⁷⁾ Dr Ing. Schenk, Nerostná ložiska SSSR. The Mineral Industry, Vol. 46.

vale vystupňována, ale úsilí po dalším zvýšení nepolevuje, poněvadž den ze dne rostoucí průmysl má stále větší požadavky.

Rozsáhlé vývojové možnosti má i produkce lidové demokratické Číny, kde mírové budování dává předpoklady pro využívání nesmírného přírodního bohatství, které teprve nyní se stává aktivním přínosem čínského národního hospodářství. Urychlená výstavba důlních podniků a pruvovýroby nejenom změní dokonale hospodářskou tvářnost Číny, ale učiní ji i nevyčerpatelnou surovinovou základnou pro všechny lidové demokratické státy. Je proto i v jejich zájmu, aby technickou pomocí i dodávkami investičního zařízení uspěly vývoj co nejvíce.

Vzhledem k poměrně hojnemu a přitom roztroušenému výskytu olova a zinku vyzkouzuje s větovým trhem obou kovů některých zvláštností, s nimiž se nesetkáváme tam, kde produkce je geograficky (u cínu) nebo kapitálově (u mědi) soustředěna jen na několik málo míst. V minulých třiceti letech byla situace v olovu a zinku ovlivňována jednak hospodářskými výkyvy konjunkturálními a krisovými, jednak průvodními zásahy celně-politickými a výrobně-kartelovými, později válečnými událostmi a poválečným nedostatkem a v době nejnovější systémem alokačním a politikou diskriminační. Z toho celně-politická opatření jsou poměrně vzácná u barevných kovů. Na světovém trhu byla přitom značně pociťována, ježto vyšla z hlavních spotřebitelských zemí.

Spojené státy, které jsou ve spotřebě na prvním místě na světě, zavedly ochranné clo s ohledem na domácí produkci, odkázanou na chudé trudy, většinou ještě značně vzdálené od zpracujícího průmyslu. Systém ochranného cloa, jež v případě olova má stoleté trvání, je základem, na němž byl celý americký průmysl olova a zinku vybudován. Podle potřeby bylo clo až 100%, 6. června 1951 vstoupila v platnost sazba snížená v Torquay, t. j. 1-1/16c lb. u olova a 7/10c lb. u zinku. (Dokončení přistě.)

Hodnocení podle vzorového katalogu v zahraničním obchodě

Vzhledem k závažnosti otázky správného odměňování za práci v oboru zahraničního obchodu otiskujeme článek s. Ing. V. Davida, který vyšel v č. 6. časopisu závodní skupiny ROH „Chemapol“.

Mzdové záležitosti a odměňování za práci vůbec mají značný význam, neboť na spravedlivém rozdělování národního důchodu staví náš nový společenský řád. Naše práce a její odměňování na sobě vzájemně závisí a proto je právem též na tyto otázky zaměřena pozornost zaměstnance. Základním zákonem socialistické organisačce práce je rozdělování produktu podle práce, t. j. podle množství, kvality a významu. »Od každého podle jeho schopnosti, každému podle jeho práce.« Podkladem pro stanovení odměny nejsou osobní vlastnosti zaměstnance, ale výlučně hodnota vykonané práce.

Způsob odměňování v zahraničním obchodě měl svůj vývoj tak, jako v jiných sektorech, ale mnohem nesnadnější byl zápas s nedostatečnými zkušenostmi v hodnocení prací zaměstnanců zahraničního obchodu. Tak se přešlo časem od platů »prevzatých«, t. j. těch, které měli zaměstnanci národních podniků, zabývajících se zahraničním obchodem, ve svém dřívějším působišti, přes zatím platy, stanovené vedením společnosti, k platům na vrahování výsadní společnosti a schvalovaným individuálně nadřízenými orgány. Všechny tyto způsoby byly provisorní a měly mnoho nedostatků hlavně proto, poněvadž platy byly stanoveny s hlediska lokálního.

Dalším krokem vpřed bylo zavedení desetitřídní plátové soustavy pro odměňování mimotarifních zaměstnanců. Tento řád uplatňuje již zásadu mzdy podle zásluhy. Nebyla však dosud vyřešena otázka spra-

vedlivého odměňování zaměstnanců tarifních, kteří jsou dosud hodnoceni podle zastaralé vyhlášky, jež započítává též léta v povolání.

Konečně se dostaváme ke způsobu odměňování podle katalogu, který smazává rozdíly mezi zaměstnanci tarifními a mimotarifními a uplatňuje jednotně pro všechny zaměstnance socialistický princip odměny podle vykonané práce.

A co vlastně katalog je?

Vzorový katalog obchodních a administrativních prací v zahraničním obchodě popisuje hlavní práce, vyskytující se v monopolních společnostech, které současně hodnotí tarifní třídou. Je tedy katalogem ohodnocena práce třídami a nikoliv korunami. Třída, vyznačující hodnotu vykonávané práce, označuje hodnotu stálou a neměnitelnou, poněvadž vyjadřuje jakost a technickou hodnotu práce. Vypracování vzorového katalogu přirozeně není úkolem ani jednoduchým, ani málo odpovědným. Proto bylo třeba značného úsilí i času, než byl sestaven tento katalog s objektivního hlediska.

Jak se vzorový katalog tvořil?

Vážnou závadou dřívějšího způsobu hodnocení byl nedostatek zkušenosti a pak příliš záleželo na objektivitě těch několika jednotlivců, kteří hodnotili platové návrhy z každé společnosti zvláště předkládali. Zatím co přehled a vzájemné posouzení mezi společnostmi leželo na jednom nebo dvou zaměstnancích MZO, kteří samozřejmě nemohli dokonale znát problematiku a detailní uspořádání práce v každé výsadní společnosti při velké různosti organisačních struktur, snažilo se ministerstvo odstranit tyto závady při sestavování vzorového katalogu a dosáhnout optimální spravedlnosti a objektivního hodnocení tím, že ustavilo hodnotitelskou komisi. Členové hodnotitelské komise byli vybíráni z výsadních společností, a to tak, že byli zastoupeni odborníci nejen mzdoví, ale převážně obchodní, administrativní a organizační. Dále se jednání účastnil zástupce odborové organizace.

Prvním úkolem komise bylo probrat organizační šesti vzorových výsadních společností, vybraných pro zavedení katalogu, porovnat jejich organizační se zřetelem ke statutu výsadní společnosti a provést jednotné pojmenování funkcí. Vzorové společnosti pak vypracovaly pro jednotlivé funkce pracovní popisy, které komise srovnala co do náplně a vybrala charakteristické práce pro zahraniční obchod. Tak se došlo k seznamu prací, uvedených dnes ve vzorovém katalogu. Po sjednocení pokusu těchto prací byl zmíněný seznam odevzdán vzorovým společnostem, aby provedly seřazení prací podle obtížnosti od nejjednodušších k nejsložitějším a rozdělily je do 17 tříd. Tím skončily přípravné práce a začalo vlastní hodnocení. (Abychom mohli určit, která práce je hodnotnější než druhá, musíme provést rozbor každé práce a najít hlediska, podle nichž ji srovnáváme s pracemi jinými. Tomuto zkoumání a rozboru říkáme hodnocení.)

Hodnotitelská komise na tomto podkladě vybrała t. zv. typické funkce, t. j. takové, které jsou charakteristické pro určitou třídu a v jejichž hodnocení se všechny vzorové společnosti nebo jejich převážná část shoduje. S těmito typickými funkcemi pak hodnotitelská komise srovnávala ostatní práce v zahraničním obchodě a hodnotila je též s přihlédnutím ke katalogům jiných sektorů. Výsledkem byl návrh vzorového katalogu, podle

něhož provedly vzorové výsadní společnosti předběžné návrhy na všechna pracovní místa.

Pak provedla hodnotitelská komise průzkum přímo v příslušných výsadních společnostech, aby si ověřila správnost návrhů a objasnila nesoulad mezi návrhy jednotlivých výsadních společností. Po začlenění připomínek výsadních společností do katalogu provedla pro počty mzdového fondu a průměrných platů, aby si ověřila správnost navrhovaných tříd. Konečně byl katalog předložen k předběžnému schválení a odevzdán vzorovým společnostem, které podle něho znova ohodnotily všechna systemisovaná místa příslušnými třídami, a to za vedení podniku, zástupců KSČ a ROH. Nyní, až bude toto ohodnocení za každou vzorovou výsadní společnost schváleno ÚRO a Státní mzdovou komisi, zavede se katalog do praxe. (Pozn. 1. X. 1952.)

Co přináší katalog nového?

Vzorový katalog přinese změny, které napraví značné nespravedlnosti dosud existující při srovnávání stejných prací a jejich odměňování mezi různými výsadními společnostmi, dokonce i uvnitř společnosti. Odpadá již hledisko rozlišování společnosti podle důležitosti nebo počtu zaměstnanců. Stávalo se totiž, že zaměstnanec konal určitou práci v tak zvané »důležitější« výsadní společnosti a delimitací přešla jeho agenda do výsadní společnosti »méně důležité«, kde opět on zastával původní funkci, avšak jeho odměna byla nižší jenom z toho důvodu, že je v jiné výsadní společnosti, ačkoliv na jeho práci se nic nezměnilo.

Nyní zůstává hodnocení vždy pro určitou práci stejné, ať je vykonávána v kterémkoli výsadní společnosti, pokud se nemění náplň funkce a její obtížnost. Je tedy hlavním hlediskem pro hodnocení pracovní náplně společenský význam té které práce, její obtížnost a rozsah a odpovědnost s funkcí spojená.

Další nespravedlností bylo ostré rozlišování platů tarifních zaměstnanců různým počtem let v zaměstnání. Dva zaměstnanci téhož oddělení vykonávali naprostě stejnou práci, jeden z nich byl v druhém roce povolání, druhý po dvacátém roce povolání. Někdy mladý zaměstnanec dokonce podával vyšší výkon než zaměstnanec starší a přitom měl nepoměrně nižší plat. V katalogu již není tohoto rozdílu mezi mladými zaměstnanci a staršími zaměstnanci. Jejich základní plat bude stejný, pokud konají stejné práce.

Právem velmi nepříznivě byla pocítována přehrada mezi zaměstnanci tarifními (t. j. se zařazením A1 až A4) a mimotarifními (A5). Korunový rozdíl byl mezi třídami A1, A2, A3, A4 poměrně malý a mezi A4 a A5 veliký, ačkoliv v hodnotě práce při základu A4 a práce při základu A5 byl nepoměrně menší. Vykonal-li mladý zaměstnanec práci se zařazením A4, bral základ 2850 Kčs měsíčně, zatím co druhý zaměstnanec, konající práci o třídu výše, byl zařazen do A5 a bral základ nejméně 5000 Kčs měsíčně. I toto katalog vyřešil. Existuje více tříd než dosud — 17 — a jejich hodnoty jsou rovnoměrně již rozčleněny, takže stupnice vykazuje menší korunové rozdíly mezi jednotlivými třídami a tvoří souvislou řadu od první třídy do sedmnácté.

Značně obtížné bylo zařazování obchodních referentů, kde se zatím hodnota referátu stanovila více méně odhadem. V katalogu se již třídí obchodní referáty do tří kvalitativních skupin: s obtížností normální, s velkou obtíž-

ností a s mimořádnou obtížností. Zařazení obchodního referátu do jedné z těchto kategorií se děje na podkladě přesného systému bodového hodnocení s těmito hlavními hledisky:

- a) počet obchodních případů,
- b) počet expedic,
- c) nesnadnosť artiklu (velký počet druhů),
- d) obtížnost komodity nebo země,
- e) výše obratu,
- f) nutnost speciálních odborných znalostí,
- g) počet podřízených.

Tímto způsobem dospějeme k hodnotě obchodního referátu. Vedoucí se pak zařazují podle součtu hodnot jím podřízených referátů. Tedy v tomto směru lze říci, že toto stanovení odměny je mnohem přesnější než dříve.

Pokud jde o platy cizojazyčných korespondentek, jsou jejich základy odstupňovány podle počtu používaných cizích řečí a samostatnosti, což je vyjádřeno rozdílem v třídě.

Jednou z dalších novot při hodnocení je zásada, že vyplácení 100% základu příslušné třídy závisí na schopnosti plnění příslušné funkce. Byl-li dříve někdo pověřen novou funkcí, na kterou svou inteligenci sice stačil, ale potřeboval ještě určitou dobu na zpracování, byl zařazen do nižší třídy než byla hodnota funkce. Podle vzorového katalogu má zaměstnanec i po dobu zpracovávání být odměnován třídou uvedenou v katalogu, avšak se sníženým základem o několik procent.

Až potud jsme mluvili pouze o mzdě časové, která je nejméně dokonalou mzdovou formou. Je proto nutné všude tam, kde je to možné, zavádět úkоловé rády a prémie individuální a kolektivní. Počítá se tedy s tím, že u všech mechanických prací v zahraničním obchodě bude postupně zavedeno úkolování nebo prémiování, které má přispět k spravedlivějšímu ohodnocování výkonu.

Avšak i tam, kde lze velmi nesnadno uplatnit jinou formu mzdy než časovbu, bude se hodnotit osobní výkon každého zaměstnance »osobní složkou«, která je vázána na splnění plánovaných úkolů. Znamená to tedy, že osobní složka pro budoucnost nebude pevnou součástí platu jako dosud, ale bude trvale proměnlivá. Dostane-li zaměstnanec v určitém časovém období osobní složku 25%, neznamená to, že by ji měl mít také v období příštím. Bude vždy navrhována vedoucím příslušného organizačního útvaru za přítomnosti úsekového důvěrníka a schvalována ústředním ředitelem. Stejně tak musí být naší snahou zavádět hospodárnostní prémie na všech těch místech, kde je možno úspory vycíslovat.

Celým tímto mzdovým systémem bude přenesena odpovědnost za mzdovou politiku přímo na každý podnik, jmenovitě na ústředního ředitele. Zvýšená produktivita práce a úspory, dosažené hospodárností, se budou přímo odrážet ve zvýšení výdělku zaměstnanců. Důležitým úkolem členů závodních rad, úsekových důvěrníků a mzdových komisí je dbát na odpovědné zachovávání mzdové politiky v závodech a pracovištích, respektovat rozdíl kvalifikované a nekvalifikované práce a odstraňovat snahy po rovnostářství. Působit na to, aby každý byl po zásluze odměněn. Provádět mzdovou politiku socialisticky. Uvědomit si, jak významný nástroj ke zvyšování výkonnosti a budování socialismu máme přímo v našich rukou a podle toho též jednat.

Ing. V. David

SSSR a země lidové demokracie

Nové výrobní úspěchy zemí tábora míru

Výsledky splnění plánu v II. čtvrtletí 1952 v SSSR a v zemích lidové demokracie ukazují jejich další podstatné zvýšení průmyslové výroby, vzestup zemědělské produkce a zvýšení obratu zboží ve srovnání s II. čtvrtletím 1951. Znovu se projevuje plánovitý vzestup národního hospodářství zemí socialistického hospodářského systému, jehož úspěchy zřejmě prokazují převahu socialismu nad kapitalismem.

Čtvrtletní plány v SSSR a v zemích lidové demokracie byly splněny takto (v procentech):

	splnění plánu	vzestup výroby
	prům. výroby	proti II. čtvrtl.
SSSR	102,0	+ 11
Polsko	100,4	+ 20
ČSR *)	98,5	+ 18
Maďarsko	101,7	+ 23,5
Rumunsko	101,8	+ 21,1
Bulharsko	100,2	+ 19,4
Albánie	100,3	+ 28,3
Něm. dem. rep.	101,1	+ 13

*) Čísla platí pro celé I. pololetí 1952.

SSSR

Splnění plánu v II. čtvrtletí 1952

Státní národnohospodářský plán rozvoje národního hospodářství SSSR byl v průmyslové výrobě splněn na 102%. Jednotlivá ministerstva splnila celkový plán průmyslové výroby takto (v procentech plnění plánu):

ministerstvo:	
hutního průmyslu	103
barevných kovů	104
uhelných dolů	100,8
naftového průmyslu	103
elektráren	100,9
chemického průmyslu	102
elektrotechnického průmyslu	104
telekomunikačního průmyslu	101
těžkého strojírenství	99,9
automobilového a traktorového průmyslu	102
pro výrobu obráběcích strojů	102
strojírenství a výroby přístrojů	100,3
pro výrobu stavebních a silničních strojů	105
pro dopravní stroje	96
pro zemědělské stroje	96
průmyslu stavebních hmot	100
lesního hospodářství	92
dřevařského a papírenského průmyslu	104
lehkého průmyslu	102
rybářského průmyslu	97
masného a mlékárenského průmyslu	94
potravnářského průmyslu	105
průmyslové podniky ministerstva bavlnářství	102
průmyslové podniky min. dopravy	102
průmyslové podniky min. zdravot.	104

průmyslové podniky min. kinematografie	104
ministerstva místního průmyslu a ministerstva místního průmyslu paliv svazových republik	104
výrobní družstva	103

Celková výroba veškerého průmyslu SSSR vzrostla v II. čtvrtletí 1952 proti II. čtvrtletí 1951 o 11%. Produktivita práce dělníků v průmyslu vzrostla proti stejnemu období loňskému o 6%.

Kolchozy, strojní a traktorové stanice a sovchozy provedly jarní zemědělské práce v kratší době a zvýšily svou agrotechnickou úroveň. Plán jarního osevu překročily jak kolchozy, tak sovchozy. Letos se proti loňsku zvětšila osevní plocha pšenice, což platí také o bavlně, řepě, cukrovce a o jiných technických plodinách. Podstatně se rozšířila plocha, na niž se pěstují trvalé traviny, kořenové rostliny a krmiva. V kolchozech a sovchozech pokračuje rozvoj chovu dobytka. Stav hořečného dobytka se zvýšil koncem II. čtvrtletí 1952 proti stejnemu období loňského roku u krav o 14%, u prasat o 17%, u ovcí a koz o 10% a u koní o 7%. Stav drůbeže se zvýšil v kolchozech o 23%. V sovchozech se zvýšil stav krav o 9%, prasat o 14%, ovcí a koz o 12% a koní rovněž o 12%. Stav drůbeže se v sovchozech zvýšil o 9%.

V II. čtvrtletí se dále rozvíjel sovětský obchod. Páteř snížení maloobchodních cen, které vstoupilo v platnost dne 1. dubna 1952, způsobilo podstatný vzestup prodeje zboží, jak ve státních, tak i v družstevní obchodní síti. Proti loňsku se zvýšil odbytek zboží o 11%.

Dokončení stavby *Volžsko-donského průplavu* znamená podle slov ministra zemědělství SSSR I. Benediktova novou etapu v boji za rozvoj zavlažovaného zemědělství. Na zavlažených polích kolchozů v Rostovské a Stalingradské oblasti se budou pěstovat kromě základní plodiny, pšenice, také plodiny v těchto místech nové, bavlník, rýže a jiné. Zavlažením se vytvoří podmínky pro rozsáhlý rozvoj saďárství a vinařství, jakož i pro vytvoření ochranných lesních pásů. Podle přibližných výpočtů se vypěstuje zužitkováním zavlažovaných a zavodňovaných pozemků na stejně ploše více než 1,2 mil tun pšenice, 160.000 tun rýže, desítky tisíc tun bavlny, na 600.000 tun brambor, zeleniny a dužinatých rostlin a na 1,4 mil. tun jaderného a šťavnatého krmiva. Tím bude možno zvýšit v těchto oblastech stav hořečného dobytka o více než 200.000 kusů, ovcí a koz o 1 mil. kusů.

V rozsáhlých oblastech na levém břehu

Donu, které patří do komplexu Volžsko-donského průplavu, je v plném proudu stavba zavlažovacího systému. Ve stepi se hloubí kanály, dlouhé tisice kilometrů, budují se hydrotechnické stavby a silnice. K zavlažení je připraveno 100.000 hektarů půdy. Do provozu byly uvedeny donský magistrální kanál, který bude oděbrat vodu z Cimljanského moře, dolnodonetský rozvodný kanál a azovský rozvodný kanál.

Dne 21. srpna 1952 byly tomu dva roky, kdy sovětská vláda vydala výnos o zahájení stavby elektrárny na středním toku Volhy nedaleko města Kujbyševa. Tato dosud největší hydroelektrárna na světě, o výkonu 2 milionů kW bude dodávat 10 miliard kWh elektrické energie ročně. Její výkon bude dvakrát větší, než je kapacita největší americké vodní elektrárny Boulder-Dam. Hlavní město SSSR Moskva dostane každoročně 6 miliard 100 milionů kWh elektrické energie, Kujbyšev a Saratov i s okolím 2.4 miliardy kWh. K zavlažení Zavolží dodá kujbyševská hydroelektrárna 1.5 miliardy kWh elektrické energie. Na břehu Volhy se tyčí dočasná hráz o délce 400 metrů, jež jímž úkolem je chránit základy před vodou. Provádí se výkop pro gigantický železobetonový základ nové hydroelektrárny. Letos má být vykopáno 28 mil. krychlových metrů země. V oblasti stavby kujbyševské vodní elektrárny vyrástá nové město Kom-somolsk na Volze. V červenci bylo dostavěno a obydleno 12 čtvrtí nového města.

Čína

Rozpočet na rok 1952 stanoví, jak uvedl ministr financí Po Ji-po vzrůst příjmů proti roku 1951 o 41.66% a výdajů o 55.52%. V rozpočtu na rok 1952 jsou přijmy i výdaje vyrovnaný. Ústřední lidová vláda schválila splnění státního rozpočtu na rok 1951 a nový státní rozpočet na r. 1952. Min. financí uvedl, že dosažené úspěchy lze vysvětlit: 1. správností vedení Mao Ce-tunga a politiky Ústřední lidové vlády, 2. demokratizaci podniků, 3. nebývalým rozmachem výrobního nadšení mezi širokými masami dělníků a rolníků, jež je výsledkem velkých vítězství v boji proti americké agresi, za poskytnutí pomoci Koreji, v hnutí za uskutečnění zemědělské reformy, v hnutí za potlačení kontrarevoluce a v boji s korupcí plýtváním a byrokatismem, ve vlasteneckém hnutí za zvýšení výroby a za hospodářnost a nezíštné pomoci Sovětského svazu.

List: »Zenminžibao« uvedl, že průmyslová výroba v Čínské lidové

republike vzrostla v roce 1951 proti roku 1950 o 26.7% a v roce 1952 se ještě více zvýšila. V 35 základních druzích výroby činí produkce již 126% předválečné úrovně. V převážné většině okresů Číny byla skončena pozemková reforma. Pracovní nadšení širokých mas rolníků dosáhlo nebývalého rozmachu. Úroveň zemědělské výroby dosáhla v roce 1951 již 92.8% maximální předválečné úrovně a v roce 1952 převýší sklizeň obilovin maximální úroveň v dějinách Číny. Země bude mít možnost samostatně a plně uspokojit vlastní spotřebu batavy. Úplné zabezpečení obilovinami a batavou zlikviduje pasivní obchodní bilanci, kterou měla Čína v posledních 100 letech. Značných úspěchů bylo v posledních dvou letech dosaženo v oblasti železniční dopravy, komunikací, dřevařské výroby, zavlažování a obchodu. Velkých úspěchů bylo dosaženo v oboru školství. V Číně je 541 000 základních škol, na nichž se učí více než 43 miliony dětí, to je 55% celkového počtu dětí školního věku.

Obchodní styky se Sovětským svazem a zeměmi lidové demokracie se stále rozšiřují. Obchod s těmito zeměmi má příznivý vliv na životní podmínky milionů obyvatel Číny, na životní podmínky pěti milionů chovatelů bource morušového a více než tří milionů pěstitelů čaje ve východní Číně. Obchodní styky se zeměmi tábora míru přispívají rovněž k rozvoji čínského průmyslu, který zpracovává suroviny pro vývoz. List »Sinvenžibao« napsal, že v roce 1952 začala Čína kromě surového hedvábi vyvážet i hedvábné látky. Více než 40 různých továren na výrobu hedvábných látek, které dříve zastavily práci, obnovilo nyní výrobu a plní státní objednávky. Produkce čaje ve východní Číně dosáhla už v roce 1951 nejvyšší úrovně za posledních 13 let a vzrostla o 23% ve srovnání s rokem 1950. Letos stoupne produkce čaje podle předběžného ohadu o dalších 12%. K tomuto vzrůstu dochází proto, že se zvýšil vývoz čaje do Sovětského svazu a zemí lidové demokracie.

Mezi Čínskou importní a exportní společností a francouzskými podnikateli byly podepsány dohody o výměně zboží v částce více než 1 mil. £. Na základě této dohody dostane lidová Čína z Francie chemické a farmaceutické výrobky. Čína dodá Francii čaj, hedvábí, kůži a jiné výrobky. Předběžná jednání byla zahájena na Mezinárodní hospodářské konferenci v Moskvě.

Ústřední lidová vláda se rozhodla, že zřídi několik ministerstev a zruší některé, dosud existující úřady. Kromě ministerstva zahraničního obchodu a ministerstva obchodu bude zřízeno první ministerstvo strojírenství, druhé ministerstvo strojírenství, ministerstvo stavebnictví, ministerstvo pro těžbu nerostů a ministerstvo výživy.

Delegát Čínské lidové republiky na Mezinárodní hospodářské konferenci v Moskvě dr. Cen Han-seng napsal do čínské revue »China Monthly Review« článek o zahraničním obchodu Číny, v němž zejména uvedl, že industrializace Číny způsobila podstatné změny ve struktuře čínského zahraničního obchodu. Nyní téměř polovina dovozu souvisí s rozšiřující se průmyslovou výrobou. Zároveň zastavila Čína dovoz obilí a četných potravin, které nyní produkuje sama. Skutečnost, že se Čína zbavila postavení hospodářsky málo vyvinuté země, byla vzpruhou pro mezinárodní obchod. Rozvíjení průmyslové výroby vyžaduje více surovin, chemikálií, investičních statků, traktorů, zemědělských strojů a dopravních prostředků. Čína dováží ze Sovětského svazu a z evropských zemí lidové demokracie strojní zařízení a suroviny. Přeje si však zvýšit svůj dovoz i z USA, Anglie, Francie, Japonska a Indie. Všechny země jen získají dovozem z Číny, která může dodávat obilí, bavlnu, tabák (sklizeň bavlny a tabáku z roku 1951 předčila nejlepší předválečnou sklizeň o 30 procent), vlnu, surové hedvábí, kůže a kožky a rudy. Podle dosud objeveného přírodního bohatství je Čína na čtvrtém místě ve světě pokud jde o těžbu uhlí a na pátém pokud jde o těžbu cínu. V roce 1937 produkovala Čína 70% světové produkce antimonu. Čína provádí obchody hlavně na základě kompenzací. Čínská lidová republika je ochotna obchodovat na základě rovnoprávnosti a vzájemné výhodnosti se všemi zeměmi, i s těmi, které ještě s ní nenavázaly diplomatické styky.

Polsko

Státní komise pro hospodářské plánování oznámila, že v II. čtvrtletí 1952 byl národní hospodářský plán splněn na 100,4%. V I. pololetí letošního roku byl plán splněn na 100,3%. Průmyslové podniky, podléhající jednotlivým ministerstvům, splnily plán celkové průmyslové výroby takto (v procentech splnění plánu II. čtvrtletí 1952):

ministerstvo:	
huti	102
honlivci	98
energetika	103
strojírenského průmyslu	97
chemického průmyslu	100
lehkého průmyslu	99
zemědělského a potravinářského	
průmyslu	105
průmyslu masného a mlékařského	97
drobného průmyslu a řemesla	100
průmyslové podniky min. vnitřního	
obchodu	114
průmyslové podniky mln. železnic	106
průmyslové podniky mln. silniční a le-	
tecké dopravy	90
průmyslové podniky mln. plavby	88
průmyslové podniky mln. lesů	92

Celková průmyslová výroba socialistického průmyslu vzrostla v II. čtvrtletí 1952 ve srovnání se stejnou dobou minulého roku téměř o 20%. Výroba důležitých výrobků se proti loňsku zvýšila v procentech takto:

svučová ocel	114
válcování výrobky	108
zelezná ruda	115
měděná ruda	236
zinková ruda	113
zinek	105
rafinované olovo	118
elektrolytická měď	124
kamenné uhlí	101
hnědé uhlí	106
koks	117
ropa	128
benzín	175
zemní plyn	122
elektrická energie	119
nákladní vagony	104
nákladní automobily	322
kovovoobráběcí stroje	104
traktory	165
zemědělské stroje a nářadí	106
kyselina sírová	122
kaustická soda	101
kalcičnováma soda	106
umělá hnědiva	112
bamviva	107
penicilin	658
příz umělého hedvábí	103
stříz	197
celulosa	113
papír	102
ploché sklo	115
stolní porcelán	130
růženčná mouka	106
zlatná mouka	113
lov mořských ryb	105

V investicích bylo ke dni 30. června 1952 na financování staveb použito 37,2% celoroční částky. Plán stavebně-montážní byl v II. čtvrtletí 1952 splněn na 111%.

V zemědělství se zvýšil v II. čtvrtletí 1952 počet zemědělských družstev o 109 na 3 362. V polském zemědělství pracovalo ke dni 30. června 1952 celkem 35 500 traktorů, to je o 17% více než ve stejně době loňského roku. Počet traktorů ve státních strojních střediscích vzrostl proti loňsku o 40%.

Nákladní doprava všemi dopravními prostředky vzrostla proti loňsku o 7

procent. Hodnota služeb pošty a telekomunikaci se zvýšila proti loňsku o 24%.

Počet pracujících stoupil proti loňsku o 5%. Produktivita práce, vypočtená na základě hodnoty produkce připadající na pracovníka v socialistickém průmyslu, se zvýšila o 15% ve srovnání s II. čtvrtletím roku 1951.

Polský sejm schválil ve své schůzi 22. července 1952 návrh nové ústavy. Od tohoto dne má Polsko název Polská lidová republika. Nová ústava platí ode dne schválení, který je zároveň výročím Cervenového manifestu, vyhlášeného 22. července 1944. Polským výborem národního osvobození. Tímto manifestem bylo proklamováno zřízení lidově demokratického polského státu. Předseda ústavní komise president republiky Boleslav Bierut prohlásil ve svém projevu ve schůzi sejmu, že ústava Polské lidové republiky nejen upevní všechny vymožnosti lidu, nýbrž otevře cestu k plnému vítězství socialismu. Ústava Polské lidové republiky bude důkazem velikosti polského lidu, důkazem trvalého vítězství progresivního hnutí v dějinách polského lidu, vítězství věci dělnické třídy a svazku dělníků a rolníků.

*
Ve Varšavě byla dne 11. července 1952 podepsána obchodní dohoda s Čínskou lidovou republikou na rok 1952. Čína dodá Polsku rudy, asbestos, tuhu, textilní suroviny, zemědělské produkty, tabák, čaj a jiné zboží. Polsko vyuveže do Číny pojízdný materiál, kovové výrobky, obráběcí stroje, chemikálie, papír a jiné výrobky.

Maďarsko

Maďarský průmysl splnil podle zprávy ústředního statistického úřadu plán II. čtvrtletí 1952 na 101.7%. Přírůstek produkce činí ve srovnání s II. čtvrtletím 1951 23.5%. V I. polovině se výroba maďarského průmyslu ve srovnání se stejným obdobím minulého roku zvýšila o 23.8%. Ve srovnání s II. čtvrtletím 1951 splnila jednotlivá odvětví průmyslu plán takto (v procentech):

doly	100,7
hutě	102,8
strojírny	100,2
ženská mechanika	101,5
chemie	108,3
textil	101,2
potravinářství	105,4
motocykly	148,8
Dieselovy motory	328,8
rozhlas, přijímače	200,4
cement	112
bavlněné látky	104,8

Značných úspěchů bylo dosaženo také v zemědělství. Socialistický sektor zemědělství se dále upevnil. Celková plocha státních hospodářství se ve srovnání se stejným obdobím loňského roku zvýšila o 41,4%. Počet traktorů a tahounů na státních statcích vzrostl o 41,3 proc. Počet kombajnů ve strojních traktorových stanicích vzrostl za jeden rok tří a půlkráte.

Ve II. čtvrtletí se zvýšil obrat zboží a byly opět sníženy ceny. Proti loňsku se zvýšil prodej sádla o 20,4%, cukrovinek o 28,6%, cigaret o 22,7% a kožené obuv o 47,2%.

Počet zaměstnanců v průmyslu vzrostl v minulém roce o 74 000 osob. Mzdy se proti loňsku zvýšily o 22,8%. Produktivita práce stoupala v těžkém průmyslu o 11%, ve stavebním průmyslu o 22,6%.

Kapitálové investice se zvýšily proti loňsku o 27,6%. Do provozu byly uvedeny četné nové závody.

*
Národní shromáždění Maďarské lidové republiky přijalo ve své schůzi dne 14. srpna 1952 demisi předsedy Rady ministrů *Istvána Dóbiho* z této funkce. Na návrh Rady presidia Maďarské lidové republiky byl předsedou Rady ministrů jednomyslně zvolen *Matyáš Rákosi*. Ve svém projevu se Matyáš Rákosi zmínil o obrovských úkolech, které čekají vládu a maďarský lid při plnění pětiletého národního hospodářského plánu. Zdůraznil, že tento plán je reálný a že je možno jej nejen splnit, nýbrž také překročit. — Potom byl přečten dopis *Sándora Rónai* ve němž se vzdal funkce předsedy Rady presidia Maďarské lidové republiky. Na návrh presidia Maďarské lidové fronty nezávislosti byl na tento úřad jednomyslně zvolen *István Dóbi*. Sándor Rónai byl na návrh presidia Maďarské lidové fronty nezávislosti jednomyslně zvolen předsedou Národního shromáždění, kterážto funkce se uprázdnila demisi dosavadního předsedy *Imre Dőgeie*.

*
V Budapešti byl podepsán protokol o výměně zboží s Čínskou lidovou republikou v roce 1952. Protokol upravuje výměnu zboží mezi oběma zeměmi v letošním roce a znamená další krok k rozšíření a prohloubení vzájemných obchodních styků.

Rumunsko

Podle zprávy státní plánovací komise a hlavního statistického úřadu byl plán celkové průmyslové výroby za

II. čtvrtletí roku 1952 splněn na 101,8%. Celková výroba veškerého průmyslu vzrostla ve srovnání s tímto obdobím loňského roku o 21,1%. Zároveň vzrostla produktivita práce o 13,5%. V prvním polovině letošního roku zavedl rumunský průmysl výrobu nových druhů výrobků, mezi nimi vysoko výkonných traktorů, věžních jeřábů, scraperů atd.

Komise pro vypracování návrhu nové ústavy schválila jednomyslně návrh, předložený předsedou vlády *Gheorghe Gheorghiu Dejem* a odevzdala jej náměstku rumunského lidu k diskusi.

V návrhu ústavy se praví, že *Rumunská lidová republika* je státem pracujících měst a venkova, vzniklým v důsledku historického vítězství Sovětského svazu nad německým fašismem, v důsledku osvobození slavnou Sovětskou armádou, jež umožnilo pracujícím v čele s dělnickou třídou za vedení komunistické strany svrhnut Antonescovu fašistickou diktaturu, likvidovat vládu vykoristovateleckých tříd a vytvořit lidové demokratický stát. Zahraniční politika Rumunské lidové republiky je politika míru, přátelství a spojenectví se Sovětským svazem a lidově demokratickými zeměmi, míru a přátelství se všemi mírumilovními národami.

V nové ústavě jsou zakotveny výsledky budování socialistické společnosti, jichž dosáhl pracující v čele s dělnickou třídou. Základem lidové moci v Rumunsku je svazek dělnické třídy s pracujicími rolníky, přičemž vedoucí úlohu má dělnická třída. Základem Rumunské lidové republiky jsou lidové rady, volené na dva roky. Národní hospodářství tvoří tři sektory: socialistický, malovýrobní a soukromokapitalistický. Všechno přírodní bohatství, továrny, závody, doly, lesy, voda, zdroje přírodní energie, všechny komunikační prostředky, banky, pošta, telegraf, telefon, rozhlas, tisk, film a divadlo, státní statky, strojné traktorové stanice, komunální podniky a znárodněná část bytového fondu měst jsou státním vlastnictvím a majetkem všeho lidu. Půda patří téměř každému, kdož na ní pracuje.

Pokud jde o správní rozdělení země vytváří se na území s kompaktním maďarským obyvatelstvem maďarská autonomní oblast s autonomní správou, volenou obyvatelstvem této oblasti. Nejvyšším orgánem státní moci je *Velké národní shromáždění* jako jediný zákonodárný orgán. Je voleno pracujicími na 4 roky. Nejvyšším výkonným orgánem státní moci je *Rada ministrů*. Rumunským občanům je zajištěno právo na práci, na odpočinek a

hmotné zajištění ve stáří. Ženy mají rovná práva s muži.

Rumunský pracující lid oslavil v srpnu velké vítězství v budování socialismu zahájením provozu v tepelných elektrárnách *Gh. Gheorghiu Dej* v Doicešti a v Ovidiu II. Na stavbě elektrárny v Doicešti pracovali také českoslovenští dělníci, jejichž jménem prohlásil při slavnostním zahájení s. Vokálek, že dobrá spolupráce československých a rumunských pracujících a techniků přispěla k tomu, že práce mohly být v čas dokončeny. Elektrárna v Doicešti, která je první thermickou elektrárnou elektrifikáčního plánu, přesahuje daleko svou kapacitou výkon ostatních rumunských elektráren. Elektrárna Ovidiu II leží ve středu rumunské Dobrudži při stavbě průplavu Dunaj—Černé moře a znamená velký hospodářský i kulturní přínos pro tuhoto oblasti, zanedbávanou za buržoasné statkářského režimu.

V Bukurešti byla dne 31. července 1952 podepsána obchodní a platební dohoda s Čínskou lidovou republikou. S rumunské strany podepsal dohodu náměstek ministra zahraničního obchodu *Marcel Popescu*, s čínské strany chargé d'affaires velvyslanec tvůrce Čínské lidové republiky v Bukurešti *Liu Tsin Jui*. Dohoda vytváří podklad pro rozsáhlý rozvoj hospodářské spolupráce mezi oběma zeměmi. Rumunsko dodá Číně průmyslové zařízení, výrobky elektroprůmyslu, naftové výrobky, chemikálie a jiné zboží. Čínská lidová republika dodá Rumunsku barevné kovy, chemikálie, oleje, čaj a jiné zboží.

Se Švýcarskem bylo dohodnuto, že platná obchodní dohoda se prodlužuje o další rok. Kontingenty zboží byly přizpůsobeny novým poměrům.

Bulharsko

Plán celkové průmyslové výroby v II. čtvrtletí 1952 byl splněn na 100,2%. Ve srovnání s II. čtvrtletím loňského roku vzrostl objem průmyslové výroby o 19,4%. Měnová reforma, zrušení lístkového systému, dvojnásobení státních maloobchodních cen (poslední snížení se týkala cen chleba, mléka, masa a tuků, textilií a krmiv a činilo 6 až 30%) přispěly k dalšímu rozšíření státního a družstevního obchodu. Ve II. čtvrtletí bylo prodáno obyvatelstvu celkem o 14,8% zboží více než za totéž období loňského roku. Počítá se s

růst dělnické třídy. Proti stejnemu období loňského roku se počet dělníků zvýšil o 23 342. Mzdový fond v průmyslových, dopravních a obchodních podnicích, jakož i ve stavebnictví vzrostl ve srovnání s II. čtvrtletím loňského roku o 13% a průměrná mzda dělníků o 8%.

V Plovdivu se konal XV. mezinárodní veletrh, jehož zahájení se zúčastnila také československá vládní delegace v čele s ministrem zahraničního obchodu Dr Antonínem Gregorem. Veletrh byl obeslan Sovětským svazem, Čínskou lidovou republikou, Polskem, Československem, Rumunskem, Maďarskem, Německou demokratickou republikou a 100 kapitalistickými firmami z Anglie, Francie, Italie, Belgie, západního Německa, Rakouska, Švýcarska, Švédská a Holandska. Návštěvníci veletrhu se s velkým zájmem seznámovali s velkými výmožnostmi zemí tábora míru a socialismu.

Velkému zájmu se těšily exponáty sovětského pavilonu, kde byly vystaveny stroje pro obrábění kovů, uhlenné kombajny, buldozery, exkavátory, výrobky lehkého průmyslu a j. V bulharském pavilonu byly vystaveny soustruhy, zemědělské a jiné stroje, minerální hnojiva, transformátory, elektromotory, radiové přijimače, textil, obuv, nábytek a jiné. O značných úspěších mimořádné práce svědčily ukázky těžkého průmyslu Československa, Polska, Maďarska, Rumunska a Německé demokratické republiky. XV. mezinárodní veletrh v Plovdivu byl jasnou demonstrací vrůstající hospodářské a kulturní síly Sovětského svazu a zemí lidové demokracie.

V ministerstvu zahraničního obchodu v Sofii se konala 10. července t. r. ustavující schůze bulharské obchodní komory. Ministr zahraničního obchodu Dimitr Ganev zdůraznil ve svém projevu, že hlavním úkolem nové obchodní komory, která byla zřízena podle vzoru obchodních komor v SSSR a lidově demokratických zemích, je přispívat k rozvoji a posílení obchodních styků mezi Bulharskem a jinými zeměmi v duchu moskevské Mezinárodní hospodářské konference. Bulharská obchodní komora bude také organizovat expozice na zahraničních veletrzích, studovat hospodářský život v cizině, přijímat obchodní delegace ze zahraničí a vysílat své delegáty na mezinárodní konference.

V Sofii byla dne 21. července 1952 podepsána první obchodní dohoda s Čínou.

skou lidovou republikou. Podle této dohody dodá Čína Bulharsku kovy, zejména cín, bavlnu, hedvábí, bambus, třísliva, tuž, čaj a jiné. Bulharsko vyveze do Číny stroje, obráběcí a elektrotechnické, elektrické motory, transformátory, dusíkatá hnojiva, chemické výrobky a jiné. Zároveň s obchodní dohodou byla sjednána i dohoda o platech. Obě dohody platí do konce letošního roku.

Se západním Německem byl v Bonnu dne 5. srpna 1952 podepsán protokol, upravující výměnu zboží pro období od 1. srpna 1952 do 31. prosince 1953. Hodnota vzájemné výměny zboží je stanovena částkou 23 mil. \$. Západní Německo doveze z Bulharska zejména potraviny a zemědělské produkty, za které vyveze do Bulharska kromě jiného stroje, chemické a farmaceutické výrobky.

Presidium Národního shromáždění zprostilo ministra zahraničního obchodu Dimitra Ganeva, jenž přechází na jiné místo, funkce a jmenovala novým ministrem zahraničního obchodu Živko Živkova. Zároveň odvolalo presidium Národního shromáždění z funkce ministra zemědělství Nikolua Stoilova, jenž přechází na jiné místo. Novým ministrem zemědělství byl jmenován Stanko Todorov.

Albánie

Národní hospodářský plán v II. čtvrtletí 1952 splněn takto (v procentech plnění plánu):

celkem	100,3
ministerstvo dolů	100,9
ministerstvo prům.	106,2
místní prům.	118,8

Ve srovnání se stejným obdobím minulého roku bylo dosaženo těchto výsledků (v procentech):

celkem	128,3
ministerstvo dolů	146,3
ministerstvo prům.	182,3
místní prům.	216,1

V jednotlivých výrobních oborech byl plán splněn takto (v procentech):

naftový průmysl	100,0
prům. asfaltu	92,4
hnědé uhlí	104,2
chrom	104,6
potraviny	109,2
oděvní prům.	106,6
staveb. materiál	90,2
mechanika	122,0
družstva	122,3

V zemědělství státní statky, družstva a rolníci splnili plán jarních prací do konce června na 90,4%.

Německá demokratická republika

Plán průmyslové výroby byl v II. čtvrtletí 1952 splněn na 101,1%, což proti stejné době minulého roku znamená vzestup o 13% a proti II. čtvrtletí 1950 vzestup o 145%. Znárodněné průmyslové podniky splnily čtvrtletní plán na 100,8%, což proti loňsku znamená vzestup o 17%.

Jednotlivá ministerstva a státní sekretariáty splnily plán výroby takto (v procentech):

státní sekretariát pro chemii, kamenolomy a zeminy	102
ministerstvo hutí a dolů	105
ministerstvo strojírenství	93
ministerstvo lehkého průmyslu	98
státní sekretariát potravinářského průmyslu	101

Ve srovnání s II. čtvrtletím 1951 se zvýšila produkce téhoto výrobků takto (II. čtvrtletí 1951 = 100):

elektrická energie	108
průmyslový koks	118
brikety z hnědého uhlí	108
železná ruda	168
surová železo	203
surová ocel v ingotech	129
elektroocel	154
válcovaná ocel	113
zařízení pro hutě	185
zařízení pro doly	124
zařízení pro průmysl paliv	131
auta a traktory	129
kalcionovaná soda	161
fosfátová hnojiva	114
motorový benzín	158
umělé hedvábí	113
synthetická vlákna	127
kožená obuv	120
máslo	123

V těžkém strojírenství, ve výrobě obráběcích strojů a vozidel nebylo dosaženo cílů, stanovených plánem na II. čtvrtletí.

Vlastní náklady znárodněného průmyslu (bez stavebního průmyslu) byly v I. pololetí 1952 sníženy proti loňsku o 4 procenta.

Produktivita práce se ve znárodněném průmyslu zvýšila proti loňsku o 12%. Počet zaměstnanců celého průmyslu vzrostl proti loňsku o 5,7, ve znárodněném průmyslu o 7,4 procenta.

Nákladní doprava splnila plán na 114%. Rozsah provedených investic se proti I. pololetí 1952 zvýšil na 135%.

Obraty zahraničního obchodu Německé demokratické republiky stouply v II. čtvrtletí 1952 ve srovnání se stejnou dobou minulého roku na 124%. Na zvýšení obratu má podíl dovoz se 125% a vývoz se 122%.

* * * Ve dnech d 7. do 17. září se konal v Lipsku veletrh, obeslaný Sovět-

ským svazem, zeměmi lidové demokracie a firmami z kapitalistických států. Celkem bylo na veletrhu zastoupeno 20 zemí. Zahájení veletrhu se zúčastnila československá vládní delegace; československý zahraniční obchod zastupoval náměstek ministra zahraničního obchodu O. Kocour. Ze zahraničních expozic zaujímala největší pozornost návštěvníků expozice SSSR, rozložená na ploše 14.000 čtv. metrů. Lidová republika Čína a země lidové demokracie Polsko, Československo, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko byly zastoupeny velkými kolektivními výstavami. Československo vystavovalo na kryté ploše 2500 čtv. metrů a na 2000 čtv. metrů volného prostranství především výrobky svého těžkého strojírenství. Kromě průmyslových výrobků obsahovala československá expozice modely, fotografie a obrazy, na nichž je zachycena všeobecná péče o pracující. Knižní kolektivní výstavy se účastní 12 zemí, zejména SSSR, Čína, Polsko, Československo, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko.

* * * Lidová sněmovna schválila na mimořádném zasedání v červenci zákon o další demokratické výrobě a práci státní orgánů. Podle tohoto zákona je Německá demokratická republika nyní rozdělena na okresy a kraje. Nové správní rozdělení odpovídá novému hospodářskému vývoji republiky a zajišťuje konkrétní a účinnou práci místních správních orgánů.

Dne 1. srpna byla uzavřena v rámci obchodní dohody, podepsané v Berlíně dne 20. září 1951, dohoda mezi Německou demokratickou republikou a západním Německem, podle níž každá strana dodá různé zboží v ceně 207 mil. zúčtovacích jednotek. Německá demokratická republika dodá mimo jiné brikety z hnědého uhlí, důlní dříví, kulatinu, minerální oleje, chemikálie, textilní zboží, kancelářské stroje, papír, lepenku, měřítko a optické přístroje. Západní Německo dodá mezi jiným železo, ocel, řeživo, chemikálie, stroje, textilní suroviny, zemědělské produkty a konservy.

Se Švédskem byla sjednána dodatková obchodní dohoda o výměně zboží v hodnotě 15 mil. šv. kr. oběma směry. Nová dohoda doplňuje kompenzační dohodu, platnou do konce 1952 a určující hodnotu vzájemné výměny zboží na 93 mil. šv. kr. Německá demokratická republika dodá Švédsku potaš, kamenou sůl, hudební nástroje, hráčky a automobily. Švédsko dodá máslo, vejce, sýry, čerstvé a konservované ryby, kůže, vlnu,

železo a ocel. Smlouvu uzavřela švédská kompenzační společnost Sukab a Německá společnost pro vnitřní a zahraniční obchod.

*
Ministr pro zahraniční a vnitroněmeck-

ký obchod Georg Handke byl zproštěn své funkce, protože odchází do diplomatické služby. Na jeho místo byl jmenován dosavadní státní tajemník v ministerstvu zahraničního obchodu Kurt Gregor.

Kapitalistické země

Světová průmyslová výroba

Východoněmecký národohospodář J. Kuczynski uveřejnil ve své knize o historii světového hospodářství tento přehled, který dokazuje vzestup výroby FSSR a zemí tábora socialismu a míru

a trvalý pokles podílu kapitalistických zemí na světové výrobě. Zároveň dokazují Kuczynského data nerovnoměrný vývoj kapitalistických zemí. Čísla, uvedená v přehledu, jsou v procentech a znamenají podíl na světové průmyslové výrobě:

	USA	Anglie	Francie	Německo *	hlavní kapit.	Jiné země	všechny kapit.	SSSR	lid. den.	země tábora socialismu a míru celkem
1900	31	18	7	16	72	28	100	--	--	--
1913	36	14	6	16	72	28	100	--	--	--
1920	47	14	5	9	75	24	99	1	--	1
1930	39	9	7	11	66	26	92	8	--	8
1937	35	9	4	10	58	25	83	17	--	17
1946	49	8	4	2	63	16	79	17	4	21
1947	48	7	3	2	66	17	77	19	4	23
1948	45	7	8	3	58	18	76	21	5	26
1949	40	8	3	4	55	17	72	23	5	28
1950	39	7	8	4	53	16	69	25	6	31

* Od 1946 západní Německo.

Zahraniční obchod kapitalistických zemí

Statistiky bulletin Organisace spojených národů uveřejnily data o zahraničním obchodu kapitalistických zemí v roce 1951, který vykazoval tyto obraty (v mil. \$):

Velký rozmach průmyslové výroby v Sovětském svazu a zemích lidové demokracie v minulém roce a letos a směrnice XIX. sjezdu VKS(b) k pátému pětiletému plánu jsou důkazem nezadržitelného vzestupu průmyslové výroby zemí tábora socialismu a míru.

	dovoz	hodnota	vývoz	hodnota	podíl na celkovém vývozu
záp. Evropa a kolonie	24 073,7	33	21 695,3	28	
sterlineová oblast	20 630,8	27	19 365,5	25	
Severní Amerika	14 104,2	18	18 725,8	25	
Latinská Amerika	7 102,0	9	7 877,1	10	
Ostatní	8 823,2	13	8 678,5	12	

dovozly kapitalistické státy v roce 1951 zboží za 1 570 mil. \$.

Vzestup drahoty v kapitalistických zemích

V zemích kapitalistického světa se neustále zvyšují životní náklady, jak je patrné ze statistiky, uveřejněné OSN. Od roku 1948 do června 1952 se zvýšily životní náklady ve Spojených státech o 10%, ve V. Britanii o 28%, ve Francii o 43% a v Argentině o 185%. Ceny potravin stoupaly v USA o 10%, v Anglii o 9%, ve Francii o 37%, v Argentině o 196%, v Belgii o 2%, v Kanadě

Z uvedeného je zřejmé, že pouze Severní Amerika (Spojené státy a Kanada) a Latinská Amerika měly aktivní bilance, kdežto ostatní části kapitalistického světa více dovážely než využály. Tyto dovozy byly způsobeny převážně zbrojením. Proti roku 1950 se rozsah zahraničního obchodu mezi kapitalistickými zeměmi zvýšil o 10%, především ovšem proto, že se zvýšily ceny a že vzrostly potřeby válečného průmyslu západoevropských zemí. Statistika OSN uvádí, že vývoz kapitalistického světa do zemí tábora socialismu a míru klesl ve srovnání s rokem 1950 o 25% na 1 550 mil. \$. Ze zemí tábora socialismu a míru

o 21%, v Kolumbii o 43%, v Indii o 20%,
v Irsku o 13%, v Izraeli o 43%, v Japonsku o 50%, ve Švédsku o 38% a ve Švýcarsku o 5%.

Mezinárodní banka a Mezinárodní měnový fond

Výroční schůze tak zvaných brettonwoodských institucí, které jsou nástrojem americké imperialistické politiky, se konala za účasti členských států v Mexico City. Výroční zpráva Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj uvádí, že za pět let svého trvání poskytla banka celkem 68 půjček v celkové částce 1 412 mil. \$. V rozporu se svými stanovami poskytuje banka půjčky téměř zemím, na nichž má zájem americký kapitál nebo téměř, o které se zajímá americký generální štáb. Proto v seznamu dlužnických zemí jsou v pořadí Belgické Congo a Titova Jugoslavie. Geograficky jsou půjčky rozvrstveny takto (v mil. \$):

západní polokoule	329
Evropa	202
Asie a Střední Východ	129
Afrika	125
Austrálie	100

Mezinárodní banka se stala podle »Financial Times« mocnou silou na kapitalistickém, peněžním trhu. Poslední půjčky byly poskytnuty Kolumbii v částce 25 mil. \$ na stavbu železničních tratí a Islandu 0,85 mil. \$ na stavbu továrny na umělá hnojiva.

Zpráva Mezinárodního měnového fondu zdůraznila tři skutečnosti, závažné pro hospodářství kapitalistických zemí. Především, že jejich hospodářství je ohroženo inflací, kterou zhorší válečné zbrojení, dále že starý multilaterální obchod se zhroutil a nový systém se dosud nevytvoril a posléze, že nedostatek dolarů evropských zemí se zhorší rozrušením obchodu mezi Východem a Západem. Evropské státy, jak uvedla zpráva, mají na vybranou: buď skončit inflaci nebo pokračovat v politice, která vede k dalšímu omezení obchodu a k dalšímu zmenšení směnitelnosti měn. Po sedmi letech od konce války nepokročily kapitalistické země na cestě k volnému obchodu a směnitelnosti měn. Experti Mezinárodního měnového fondu ještě podrobněji rozvedli obtíže, s nimiž zápasí kapitalistický svět a které se nedají vyřešit, jak ukazuje příklad Spojených států. Americká vláda se neustále přimlouvá za volný obchod, ale stále více omezuje dovoz ze západoevropských zemí, které si nemohou opatřit dolary na dovoz zboží, potřebného pro zbrojení. Po-

ptávka po západoevropském zboží klesá, nezaměstnanost vzrůstá. Výroba v západní Evropě stagnuje. Neprůzivě se posuzují také vyhlídky zemí, produkujících suroviny, jejichž posice prý bude v příštím roce velmi nesnadná. Řešení, které zpráva Mezinárodního měnového fondu doporučuje členským státům, je důstojné kapitalistických národních hospodářů: Má se snížit spotřeba a investice pro civilní výrobu. Pracující lid prohlédl tuto politiku a bojuje stávkami proti snižování životní úrovně a podporou mírového hnutí za udržení míru.

GATT

Na 2. října 1952 byla do Ženevy svolána sedmá konference členských států GATT (Všeobecné dohody o celních a obchodních) které předcházely zasedání přípravné komise a porady odborníků, projednávajících v polovině července francouzský návrh, aby celní sazby byly sníženy o 30%, a to každý rok o 10%. Na programu sedmého zasedání je především otázka omezení dovozu, jež bylo provedeno v četných členských státech, přijetí Japonska za člena Všeobecné dohody a stížnost na protekcionářskou politiku Spojených států. Japonsko požádalo o přijetí za člena Všeobecné dohody již v srpnu, tehdy byla však jeho žádost zamítnuta, hlasy Anglie a dvou dominií.

Evropská platební unie

Výroční zpráva Evropské platební unie ke dni 31. července 1952 potvrzuje, že zbrojení, vnucované Wall Streetem zemím západní Evropy, přináší velká břemena, zejména Anglii a Francii, jež zápasí s velkými potížemi pokud jde o placení dovozu. Cíl, který si Evropská platební unie, jež slouží americkému dolarovému imperialismu, vytíkla, totiž dosáhnout volné směnitelnosti měn, je stále vzdálený. Velkým problémem je také platební rovnováha mezi zeměmi západní Evropy a Spojenými státy, které svým protekcionářstvím omezují dovoz západoevropského zboží do Spojených států a tím ztěžují západní Evropě, aby si opatřila potřebné doly. V červnu a červenci 1952 byla situace jednotlivých členských států tato (v mil. zúčtovacích jednotek, jež se rovnají americkému dolaru):

	červen	červenec	celkové saldo k 31. VII. 52
Anglie	- 47,8	- 98,6	- 1 217,7
Belgie	+ 21,6	+ 8,7	+ 424,5

Dánsko	-- 8,0	+ 9,2	- 197,0
Francie	+ 22,2	- 3,6	- 398,2
Holandsko	+ 11,2	+ 38,1	+ 273,3
Island	-- 1,8	--	- 11,9
Italie	- 19,0	+ 4,8	+ 213,6
Norsko	+ 2,0	--	- 1,4
Portugalsko	-- 7,2	- 1,8	+ 83,2
Rakousko	--	+ 6,1	- 11,4
Recko	--	+ 2,5	+ 2,5
Švédsko	- 13,6	- 7,9	+ 223,5
Švýcarsko	+ 5,0	+ 5,4	+ 176,0
Turecko	- 20,7	- 19,5	- 109,9
záp. Něm.	+ 76,4	+ 57,7	+ 368,8

Z třetího sloupce tabulky, v němž je zachycen konečný stav za období od 1. července 1950 do 31. července 1951, je patrné, že největšími dlužníky unie jsou Anglie a Francie, kdežto západní Německo a Holandsko se staly z dlužníků věřiteli.

Schumanův plán

Ve francouzském ministerstvu zahraničních věcí byly dne 25. července 1952 vyměněny ratifikační listiny dohody o Schumanově plánu. Zároveň podepsali zástupci Francie, západního Německa, Belgie, Holandska, Lucemburska a Italie dohodu o zrušení úřadu pro Poruří a o zrušení omezení, jež byla uložena západnímu Německu pokud jde o výrobu oceli. Dne 10. srpna se konala v Luxemburku, který je prozatímním sídlem vrcholných orgánů západoevropské unie pro uhlí a ocel, první schůze tak zvaného vysokého úřadu, jehož předsedou je Francouz Monnet a soudního dvora, jehož předsedou je Ital Piłotti.

Spojené státy

S t á v k a 650 000 ocelářských dělníků skončila 24. července po 53 dnech trvání. Byla to dosud největší stávka v dějinách bojů amerických ocelářských dělníků. Zvýšení mezd o 16 centů za hodinu je menší, než dělnici požadovali, ale přesto se americkým ocelářským dělníkům podařilo přes zuřivé útoky spojených sil reakce a přes zrádnou politiku reakčního odborářského vedení vyrvat monopolům přídavek ke mzdám, zablokovány vládou. Monopolům se dostalo ovšem daleko více, než jak předvidal kompromisní vládní návrh. Vláda dovo-

lila majitelům oceláren zvýšit cenu tuny oceli o 5,64 \$, takže průměrná cena tuny oceli činí nyní 115 \$. Ztráta amerického hospodářství, způsobená stávkou ocelářských dělníků, se odhaduje na 4 miliardy \$. Zejména byla postižena zbrojná výroba. Uvádí se, že výroba střeliva dosáhne určené úrovne teprve za rok. Po stávce ocelářských dělníků následovaly další, zejména stávka 25 000 dělníků společnosti International Harvester a desetidenní stávka 400 000 horníků, kteří tak protestovali proti nedostatečným bezpečnostním opatřením v dolech. Vlna stávkového boje se stále výše zvedá. V roce 1950 stávkovalo 2,4 mil. dělníků ve srovnání s 0,6 mil. dělníků v roce 1938. Boj dělnictva a všech pracujících proti zesilování vykořistování a útisku monopolů a proti nezaměstnanosti splývá s jejich bojem proti útisku se strany imperialistického státu.

Americké zemědělství bylo postiženo dvouměsíčním suchem a parnem, které panovalo hlavně ve státě Maine a v devíti dalších státech na jihu a jihozápadě Unie. Úředně se odhadují ztráty, způsobené suchem, na 1 miliardu dolarů.

V červenci se zvýšil index životního stylu na 190,8 (základ 1935 až 1939 = 100), což znamená vzestup o 12,1 bodu od června 1950, kdy Američané zahájili intervenci v Koreji. Přitom kupní síla dolara klesá a činila v červnu podle zprávy Průmyslového výboru 55,3 centu proti 105 centům v lednu 1939. Spotřebitelské úvěry stoupaly v červenci o 242 mil. \$ na 21,2 miliardy \$, což je dosud nejvyšší stav. Také splátkové obchody se rozšířily o 327 mil. \$ na 14,7 miliardy \$. Index průmyslové výroby činil v srpnu 212 (základ 1935/1939 = 100) proti 191 v červenci. Ve srovnání se srpnem 1951 je index výroby o 5 bodů nižší. Kongres průmyslových organizací (CIO) uvedl ve svém hospodářském přehledu, že považuje recessi, kterýmžto slovem se opisuje krize, v roce 1953 za pravděpodobnou.

Zahraniční obchod Spojených států se vyvíjel v I. polovině letošního roku takto (v mil. \$):

	dovoz		vývoz		saldo	
	1952	1951	1952	1951	1952	1951
leden	921,9	1.024,7	1.252,5	947,0	320,6	- 50,7
únor	892,0	909,9	1.334,6	1.075,8	442,6	165,9
březen	963,3	1.101,9	1.421,4	1.295,2	458,1	193,3
duben	932,9	1.038,3	1.337,0	1.370,3	404,1	337,0
květen	834,8	1.017,8	1.466,2	1.354,2	631,4	336,4
červen	860,2	930,2	1.162,3	1.296,6	302,1	366,4
celkem I-VI.	5.405,1	6.017,0	7.974,0	7.366,1	2.568,9	1.348,8

Ámerický úřad pro mezinárodní obchod konstatoval ve svém přehledu, že v II. polovině letošního roku se počítá s poklesem obchodního vývozu, neboť se projeví nedostatek dolarů v dovozních zemích. Američtí exportéři se obávají poklesu vývozu do jihoamerických zemí jednak pro nedostatek dolarů v těchto zemích a jednak proto, že se tam stále více uplatňuje soutěž západního Německa a jiných zemí západní Evropy. Celkové obraty zahraničního obchodu v letošním roce se odhadují na 11 miliard u dovozu a na 16 miliard \$ u vývozu. V červenci poklesl vývoz na 1 053 mil. \$, to je proti červnu asi o 9%.

Spojené státy a Kanada sjednaly dohodu s deseti západoevropskými zeměmi o zesílení kontroly vývozu strategického materiálu. Belgie, Dánsko, Francie, Italie, Lucembursko, Holandsko, Norsko, Portugalsko, Velká Britannie a západní Německo projevily souhlas s tím, že vývoz strategického materiálu severoamerického nebo kanadského původu bude dovolen jen se souhlasem příslušné cizí vlády. Americký vývozce nesmí vyvážet do těchto deseti států materiál, uvedený ve zvláštních seznamech, dokud nepředloží v originále dovozovo prohlášení. V seznamech zboží, zakázaného vyvážet do zemí tábora míru, jsou zejména bavlna, celulosa, obráběcí stroje, rozhlasové přístroje atd. Snaha amerických imperialistů zesilovat kontrolu vývozu je dalším dokladem bezohledné diskriminače vůči státům tábora míru, ke které chtějí donutit i zmarshallisované západoevropské země, aby je uvrhli do ještě větší závislosti na amerických monopolech.

Velká Britannie

Anglie prochází nejhorší krisí poválečné doby, prohlásil bývalý ministr obchodu u labouristické vlády H. Wilson a dodal, že nynější situace je mnohem horší než před šesti měsíci. Především přes horečné zbrojení, na něž Churchillova konservativní vláda vydá 5,4 miliardy £, klesá výroba. Index průmyslové výroby v červnu při základu 1946 = 100 poklesl z květnových 144 bodů na 137 bodů a byl o 13 bodů nižší než v březnu 1952, kdy bylo dosaženo 150 bodů. Pokles průmyslové výroby je způsoben krisí v textilním průmyslu, který patří mezi klíčová průmyslová odvětví Anglie, a omezováním výroby v automobilovém průmyslu. Bavlínářský průmysl vyrabil v I. pololetí

letošního roku 1 237 miliard yardů tkanic proti 1 498 miliard yardů tkanic ve stejném období 1951. Bavlněné příze bylo vyrobeno 393,62 mil. lbs proti 539,22 mil. lbs loni. Anglické automobilky propouštějí dělníky a zavádějí zkrácený pracovní týden. Britskou situaci zhoršuje pokles výnosu z nákladní lodní dopravy a velký nepoměr mezi librovými a dolarovými komoditami. Kdežto ceny librových komodit (cín, kaučuk a juta) klesají, ceny dolarových komodit (obilí, bavlna, káva, měď, olovo a zinek) stoupají a stlačují beztak již malou rezervu \$ a £. Koncem srpna měla Anglie dolarů a zlata jen za 1,672 mil. dolarů, to je pod úroveň 2 000 mil. \$, počítané ministerstvem financí za nezbytnou.

Anglický vývoz je tisněn nejen západoněmeckou a japonskou, nýbrž i severoamerickou konkurencí. Jak vzrostla západoněmecká a japonská soutěž, o tom svědčí tato čísla: V roce 1948 činila hodnota západoněmeckého a japonského exportu do USA pouze 13% hodnoty vývozu anglického, kdežto v roce 1951 již 67 %. Podíl západního Německa a Japonska na světovém obchodu, který činil v roce 1948 jen 2%, vzrostl v roce 1951 na 6%, naproti tomu podíl Anglie klesl z 12 na 9%. V Jižní Americe vytlačují Spojené státy Anglie, zejména z Brazílie. V roce 1951 tam vyvezly zboží za 15,6 miliardy cruz., kdežto Anglie jen za 3,1 miliardy cruz.

Zisky velkých společností, hlavně zbrojařských se v I. polovině 1952 zvýšily o 16%. životní úroveň anglických pracujících však poklesla v téže době o 25% následkem zvýšení cen chleba, mouky, masa, kávy, čaje, slaniny a jiných potravin o 25 až 30%. Od 1. září byly zdraženy také železniční jízdenky o 20 až 30%. Životní úroveň anglického lidu se ještě zhorší prováděním opatření, která vláda ohlásila koncem července ve sněmovně.

V II. polovině roku se sníží dovoz potravin o 25% a dovoz průmyslových výrobků o 40%. Vývoz uhlí se má zdvojnásobit. Těmito opatřeními chce vláda zmenšit schodek v platební bilanci. Na sjezdu anglických odborů v Margate byla jednomyslně přijata resoluce, která se dožaduje rozšíření obchodu mezi Západem a Východem.

Hrubý národní produkt odhadl ústřední statistický úřad na 12 254 mil. £, to je o 807 mil. £ více než v roce 1950. Příznačné pro hospodářství Anglie je konstatování, že spotřeba i investice v minulém roce klesly a že růst celkové do-

máci výroby, který činil v letech 1949 a 1950 3%, klesl v roce 1951 na 2%.

Britský zahraniční obchod v červenci vykázal ve srovnání s červenem tyto obraty (v mil. £):

	dovoz	vývoz	saldo
červenec	290.0	220.0	— 69.2
červen	279.4	193.6	— 82.8
I.-VII. 52	2.192.0	1.652.6	— 539.4
I.-VII. 51	2.215.1	1.335.9	— 679.2

	dovoz		vývoz		deficit	
	z toho	celkem	cizina	celkem	cizina	celkem
červenec 52	120 097	94 232	106 703	63 611	13 394	30 621
červen 52	141 871	108 898	114 978	88 617	26 893	39 281
červenec 51	142 074	116 194	116 562	74 462	25 512	41 732
za prvních 7 měs.						
1952	1 013 527	800 238	833 341	470 975	181 136	329 263
1951	909 536	717 513	853 031	562 167	56 505	155 346

Červencový vývoz do ciziny je nižší než v červnu 1952 a v červenci 1951 a nemohl být kompensován zvýšením vývozu do francouzských zámořských oblastí. Bilance vykazuje schodek 30 miliard frs přesto, že byl snížen také dovoz. Výsledky za prvních 7 měsíců jsou dokladem ochabující síly francouzského hospodářství, které v důsledku těžkého zbrojního břemene není s to provádět vývozní expansi a čelí ostatním kapitálistickým státům v konkurenčním boji. Proti loňsku klesl vývoz téměř o 92 miliard frs a jelikož se současně zvýšil dovoz, deficit obchodní bilance s cizinou se více než zdvojnásobil a dosáhl 329.3 miliard frs. Vice než dvojnásobný je defi-

Francie

Zahraniční obchod Francie za červenec a za prvních sedm měsíců letošního roku vykazuje ve srovnání s číslicemi za stejnou dobu loni podstatné zhoršení francouzského vývozu a tím také schodku obchodní bilance, jak vysvítá z tohoto přehledu (v mil. frs):

	dovoz		vývoz		deficit		
	z toho	celkem	cizina	celkem	cizina	celkem	cizina
červenec 52	120 097	94 232	106 703	63 611	13 394	30 621	
červen 52	141 871	108 898	114 978	88 617	26 893	39 281	
červenec 51	142 074	116 194	116 562	74 462	25 512	41 732	
za prvních 7 měs.							
1952	1 013 527	800 238	833 341	470 975	181 136	329 263	
1951	909 536	717 513	853 031	562 167	56 505	155 346	

cit s dolarovou oblastí, podstatně vyšší je deficit s oblastí librovou a loňské aktívum se zeměmi ostatními OEEC se změnilo v pasivum. Závislost francouzského hospodářství na amerických monopolech tím značně vzrostla a tisnivý nedostatek doláru nutí francouzskou vládu, aby ponížené žádat o zbrojní objednávky »off shore«, splatné v dolarech. Tradiční francouzské vývozní zboží není s to proniknout na americký trh v plné míře pro vysoká americká cla a ostré celní formality.

Na jednotlivé měnové oblasti připadaly z cíkového francouzského dovozu a vývozu za prvních 7 měsíců 1952 ve srovnání s touž dobu 1951 tyto částky (v mil. frs):

	dovoz		vývoz	
	1952	1951	1952	1951
oblast dolarová:	166 392	121 911	46 618	69 739
oblast šterlingová	275 369	280 801	94 452	129 178
z toho země OEEC	101 614	89 333	61 283	101 038
země OEEC, jiné než librové	241 562	202 839	229 915	256 431
ostatní země	116 915	112 665	99 961	107 618
celkem	800 238	718 216	470 975	562 966

Rozdělení zahraničního obchodu Francie podle nejdůležitějších dodavatelů a

odberatelů za prvních sedm měsíců 1952 a 1951 podává tento přehled (v mil. frs):

	dovoz		vývoz	
	1952	1951	1952	1951
Německo	69 789	48 654	38 701	43 077
Arabie	82 909	50 076	8 639	1 569
Argentína	10 957	23 724	10 671	17 869
Austrálie	38 584	56 317	5 039	8 467
Brazílie	19 030	14 844	14 823	18 780
Kanada	20 464	6 130	3 823	4 384
Dánsko	7 384	6 490	7 123	11 657
Egypt	10 301	15 101	11 397	14 383
Španělsko	13 872	10 488	10 048	8 975
USA	117 120	98 258	32 694	52 132
Finsko	11 454	7 781	13 336	7 080
Velká Británie	34 122	38 482	51 666	86 060
Irák	23 406	21 863	425	363
Itálie	22 220	26 732	20 743	22 734
Malajsko	17 636	26 556	1 753	3 907
Mexiko	10 582	4 597	3 640	4 632
Norsko	6 198	5 666	6 537	7 875
Nový Zéland	12 970	12 940	1 791	968

Pakistan	13 843	16 000	2 539	2 788
Holandsko	18 107	14 345	16 369	26 376
Švédsko	25 460	19 234	12 718	19 566
Švýcarsko	20 343	17 365	57 838	50 696
Turecko	18 763	3 672	2 834	4 967
Belgicko-Lucemb.	38 878	39 387	44 237	53 081
Jihoafrická unie	37 036	33 530	6 605	5 112
Syrie-Libanon	6 077	4 078	8 278	8 681
Venezuela	8 853	6 983	2 991	3 517
Jugoslavie	3 642	1 826	5 711	1 916
Úhrn všech cizích zemí	800 238	718 216	470 975	562 965
Franc. zámořské oblasti	213 289	192 047	361 366	291 099
Celkem	1 013 527	910 263	832 341	854 065

Číslice zahraničního obchodu za srpen vykazují sice vcelku aktivní zůstatek, avšak obchod s cizinou je nadále silně

pasivní, jak je patrné z tohoto přehledu (v mil. frs):

	dovoz		vývoz	
	celkem	cizina	celkem	cizina
srpen 52	103 490	80 306	104 979	65 137
srpen 51	128 757	104 356	111 259	66 716
I.—VIII. 52	1 117 017	880 544	937 320	536 112
I.—VIII. 51	1 038 293	821 869	964 290	628 883
			+ 1 489	15 169
			17 498	37 640
			179 697	344 432
			74 003	192 986

Nynější hospodářskou situaci Francie nejlépe charakterisuje zpráva tajemníka komunistické strany *Jacques Duclos*, přednesená v této dnech na zasedání ÚV KSF. V příslušné části zprávy se praví zejména toto: »Francouzské hospodářství, přetvořené na válečné hospodářství, je čím dálé tím více závislé na USA. Jeho závislost se obráží především v poklesu vývozu hotových výrobků a ve vzrůstu vývozu surovin a polotovarů. Krise postihuje četná odvětví průmyslové výroby a vyvolává vzrůstající nezaměstnanost. Mzdý, platy a pensijní důchody jsou naprostě nedostačující. Deficit plátební bilance nepřestává vzrůstat pro zvyšující se rozpětí mezi dovozem a vývozem. Čtyřicet procent výdajů francouzského rozpočtu je určeno pro válku. Daňové zatížení v roce 1952 vzrostlo přes Pinayovy demagogické sliby a naše země zakouší ponížení a bolestivé následky nové americké okupace.«

Opatření francouzské vlády proti inflaci se ukázala neúčinnými a drahota nadále vzrůstá. Celkový index maloobchodních cen v pařížské oblasti, zahrnující 213 druhů zboží, dosáhl v srpnu úrovně 144,8 proti 142,8 v červenci (100 = 1949). Vzhledem k stálému znehodnocování mezd žádají odborové organizace jejich zvýšení o 15%. Aby nemusela vyhověti mzdrovým požadavkům dělníků, zavádí vláda blokování cen určitých druhů zboží, jejichž cenová hladina nemá překročit úroveň, dosaženou k 31. srpnu 1952. Spotřebitel pochopitelně nedůvěřuje těmto novým opatřením Pinayovy vlády, která militarizaci hospodářství zatěžuje francouzský pracující lid novými

těžkými břemeny. Vzrůstají daně, dluhy a peněžní oběh.

Veřejné zadlužení Francie k 30. VI. 1952 dosahuje 4 553 382 mil. frs; z toho vnitřní 3 285 157 a zahraniční 1 268 185 mil. frs. Banque de France vykazuje ke dni 4. září po prvé nový rekord oběhu přes 2 000 miliard frs.

Italie

Zahraniční obchod Italie v červenci a předchozích měsících je charakterizován poklesem vývozu, jak je patrné z těchto čísel (v miliardách lir):

	vývoz	dovoz	bilance
červenec	67,8	124	
červen	65,8	118,9	
červenec 1951	96,6	116,5	
I.—VII. 1952	501,9	865,6	— 355,7
I.—VII. 1951	582,1	700,2	— 208,1

Za prvních sedm měsíců 1952 klesl vývoz proti téže době loni o 14%, zatímco dovoz se zvýšil o 9,5%. Následkem toho vzrostlo pasivum obchodní bilance na 356 miliard lir. Militarisace italského hospodářství oslabuje vývozní schopnost a v četných odvětvích průmyslu, pracujících pro vývoz, se projevuje krise, která postihuje nejen průmysl textilní, ale i automobilový, kožedlný a jiný. V automobilovém průmyslu se vyrobilo v I. půlletí 1952 62 810 vozů proti 78 236 jednotkám v téže době loni, t. j. o 15% méně. Vyvezlo se 14 056 vozů proti 16 346 vozům, čili o 14% méně.

Vzestup cen na vnitřním trhu snižuje kupní sílu pracujících a index životních nákladů zaznamenává stálý vzrůst; v červenci stoupal na 5 572 proti

5 559 v červnu, 5 394 v červenci 1951 a 4 824 v červenci 1950.

Švýcarsko

Zahraniční obchod Švýcarska v srpnu a prvních osm měsíců 1951 vykazoval tyto obraty (v mil. šv. frs):

	dovoz	vývoz	bilance
srpen	382,9	322,6	— 60,3
červenec	442,1	408,6	— 33,5
červen	405,6	350,4	— 55,2
srpen 51	441,1	348,2	— 78,9
I.—VIII. 1952	3 556,1	2 982,1	— 574,0
I.—VIII. 1951	4 046,7	2 983,8	— 1 062,9

Ve srovnání s předchozími měsíci letošního roku i se srpnem 1951 je švýcarský srpnový vývoz mnohem nižší, což se připisuje nejen poklesu cen exportovaného zboží, ale i vzrůstajícím odbytovým nesnázím. Také za prvních osm měsíců byl vývoz nižší než za tutéž dobu loni. Deficit obchodní bilance za osm měsíců letos klesl proti téže době loni na polovinu podstatným omezením švýcarského dovozu.

Index dovozních cen (1938 = 100) klesl v srpnu na 236 bodů (loni 255); z toho potraviny činily 278 (297), suroviny 245 (274) a prům. výrobky 200 (211).

Index vývozních cen klesl proti červenci z 269 na 256 (265); z toho prům. výrobky 264 (269), potraviny 227 (223) a suroviny 220 (270).

Belgie

Zahraniční obchod Belgie v červenci vykazoval tyto obraty (v mil. b. frs):

	dovoz	vývoz	bilance
červenec	9 168	9 557	+ 389
červen	9 068	9 634	+ 566
květen	9 982	10 704	+ 722
I.—VIII. 1952	70 984	74 694	+ 3 710

Z uvedených čísel vysvítá, že belgický vývoz vykazuje trvale klesající tendenci, neboť prodej zboží do ciziny naráží na vzrůstající konkurenici. Proto také obchodní kruhy usilují o zrušení všech vývozních omezení (3% vývozní dávka a zadření určité částky z faktur inkasovaných v cizině), která byla zavedena, aby se zabránilo zadluženosti cizích států vůči Belgii. Bilance zahraničního obchodu v červenci zůstala nadále aktivní, což dosvědčuje, že zadluženost země EPU vůči Belgii dále vzrostla. V některých vývozních oborech se projevuje hluboká odbytová krise a vzrůstá v nich nezaměstnanost. Výroba se omezuje nejvíce v textilu a v průmyslu sklářském. Vývoz belgického skla v I. půlletí 1952 klesl průměrně měsíčně

na 6 976 t v hodnotě 47 300 000 b. frs, proti 11 560 t a 72 300 000 b. frs v téže době loni. Celkový index průmyslové výroby (1938/38=100) klesl v červenci na 120,8 proti 134,3 v červnu 1952 a 180,8 v červenci 1951; výroba přádelen klesla na 85 a výroba papíru na 75,6.

Holandsko

Zahraniční obchod Holandska vykazoval v červnu tyto obraty (v mil. hfl):

	dovoz	vývoz
červen	719	637
květen	715	635

Stálým omezováním dovozu zvýšilo se jeho krytí vývozem natolik, že pasivum obchodní bilance za I. půlletí 1952 činilo 302 mil. hfl proti 1 709 mil. v téže době loni. Přesto však pasivita zahraničního obchodu zůstává tíživým hospodářským problémem. Index objemu vývozu činil v červnu 244 proti 235 a dovozu 131 bez zmeny.

Nová holandská vláda, která byla po vleké vládní krizi konečně ustavena, nevyhlásila začínající svůj hospodářský program. Obchodní kruhy očekávají, že nedojde k podstatným změnám ve finanční a hospodářské politice.

Švédsko

Zahraniční obchod Švédská vykazoval v červenci a za prvních sedm měsíců 1952 tyto výsledky (v mil. šv. korun):

	vývoz	dovoz	bilance
červenec	615	781	— 165
červen	633	649	— 16
I.—VII. 52	4 853	5 457	— 604
I.—VII. 51	4 174,8	4 744	— 569,2

Cervencový vývoz byl o 128 mil. nižší než v červenci 1951. Od října loňského roku švédský vývoz neustále klesal; v říjnu 1951 dosáhl 942 mil. Rekordní číslice 1 055 byla dosažena v červnu 1951; za 12 měsíců klesla o 40%. I když švédský dovoz byl soustavně omezován, vyplynulo koncem července vyšší pasivum obchodní bilance než v téže době loni. Na vývozní obraty působily nepříznivě velké poklesy cen celulosy a její menší odbytek. V prvním půlletí 1952 se vyvezlo jen 747 000 tun celulosy, o 25% méně než v téže době loni (1 mil. 050 000 tun). Také vývoz balicího papíru značně klesl. Pouze vývoz železné rudy zůstal nedotčen odbytovou krisi a její cena naopak vzrostla; vyvezlo se ji 7,1 mil. tun à 53 šv. kr (377 mil. šv. kr) proti 6 mil. tun à 35 šv. kr (215 mil. šv.

kr.). Dovoz byl omezován zejména u textilního zboží a motorových vozidel. Podmínky obchodu s cizinou se zhoršily, poněvadž exportní ceny klesly v celku o 26%, kdežto dovozní jen o 5%.

Hospodářská krise se projevuje také ve značném nedostatku likvidních prostředků. Peněžní nesnáze pocítují zejména loděnice, které nejsou s to opatřit si dostatek finančních prostředků na dokončení rozestavěných lodí. Hypoteční ústav obchodního lodstva vyložil kupování půjčku 50 mil. šv. kr. avšak upsáno bylo jen 10 mil., při poptávce po úvěru, která se odhaduje na 112 mil. šv. kr. Ještě větší obtíže pocítuje obor výroby celulosy, jehož vývoz klesl a skladů se naplnily.

Norsko

Zahraniční obchod Norska vyzkoušel v červenci a za I. pololetí 1952 tyto obraty (v mil. n. kr.):

	dovoz	vývoz	bilance
červenec	504	280	
červen	517	277	
květen	408	293	
I.—VI. 52	2 861	1 996	— 865
I.—VI. 52	2 577	1 854	— 723

V prvním pololetí 1952 vyzkoušel bilance zahraničního obchodu (bez lodí) o 20% vyšší deficit než v téže době loni. Započítá-li se od obratů i obchod s loděmi, činí deficit 975 mil. n. kr. proti 942 mil. v I. pololetí 1951.

Finsko

Zahraniční obchod Finska vyzkoušel za červen a za I. pololetí 1952 tyto obraty (v miliardách f. marek):

	dovoz	vývoz	bilance
červen	18,2	12,5	
květen	19,5	13,0	
I.—VI. 52	102,2	76,1	— 26
I.—VI. 51	62,4	64,8	— 2,4

Zatím co dovoz Finska v I. pololetí 1952 se proti téže době loni zdvojnásobil, vzrostl vývoz jen o 20%, takže bilance skončila vysokým pasivem.

Rakousko

Hospodářské obtíže Rakouska se stupňují, o čemž svědčí především pokles průmyslové výroby a nezaměstnanost. Koncem července bylo v zemi podle úředních, ovšem ani zdaleka úplných statistik, 116 900 nezaměstných, což proti stejnemu období loňského roku znamená zvýšení o 57,2%. Pokud jde o pokles průmyslové výroby, uvádí se, že v I. polovině 1952 se snížila vý-

roba umělé vlny o 13% na 17 290 tun. Na zahraničních trzích narází rakouské zboží na vrůstající obtíže odbytu, protože rakouské exportní ceny stoupaly v roce 1951 o 63%, kdežto ve Švýcarsku o 12% a v Anglii o 39%.

Vývoj zahraničního obchodu není příznivý, jak je patrné z toho přehledu, v němž jsou zachyceny obraty za červen a červenec (v mil. šilinků):

	dovoz	vývoz	saldo
červen	1168	886	— 282
červenec	938	829	— 109

Přes veškeré úsilí rakouské vlády se nepodařilo zvýšit dovoz. Dovoz byl snížen téměř o 20%. Platební bilance Rakouska ve finančním roce 1951/52 (skončil 30. červnem 1952) vyzkoušela schodek 120 milionů dolarů. *

Dne 15. září 1952 vstoupilo v platnost vládní nařízení, kterým se zrušuje povolovací řízení při vývozu obuvi, textilií, drátu, tabulového skla, dřevité vlny, běloby, čokolády, cukrovinek, motorů všeho druhu a jiného zboží.

S Indií byla sjednána obchodní dohoda, která platí do konce června 1954. Po prvním roce platnosti bude smlouva po vzájemné dohodě smluvních stran revidována. Rakousko dodá Indii stavební a strojírenský materiál, vlněné zboží, novinový papír, ušlechtilou ocel a měděné zboží. Z Indie doveze koberce, čaj, tabák, koření, podzemníkový olej, lněný olej, rizinový olej, železnou a manganovou rudu, kůže a kožky.

Smišená rakousko-portugalská komise sdělila podrobnosti o listinách zboží, jež si obě země vymění v době od 24. června 1952 do 23. ledna 1953. Portugalsko dodá Rakousku kašákové bobly, kávu, kukuřici, lněné semeno, kokosové ořechy a palmový olej, rozinky, kopri, tropické dřevo, ferro-tungsten, ferromangan, cín a zemědělské produkty. Rakousko vyuzeje do Portugalska hematitové surové železo, ocel na stavbu lodí a speciální ocel, umělá hnojiva, hliník, válivá ložiska, novinový papír, umělou přízi a papírovina.

Izrael byl poskytnut úvěr na nákup zboží v částce 100 mil. šilinků, jehož bude použito k nákupu výrobků dřevařského průmyslu (dřevěné domky, bedny a j.), strojů, nástrojů a j.

Podzimního veletrhu ve Vídni se zúčastnilo 23 zemí, mezi nimi Sovětský svaz, Československo, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko. Na veletrhu byly

zastoupeny také anglické, italské a francouzské firmy.

Západní Německo

Ve zprávě Evropské hospodářské rady (OEEC) byla nucena bonnská vláda konstatovat, že v Německu je 1,2 mil. nezaměstnaných, z nichž několik set tisíc nemá žádnou naději, že se kdy zařadí do práce. Ve zprávě se dále uvádí, že v roce 1953/54 klesne nezaměstnanost pod milion osob. V protikladu s tímto tvrzením je pokles západoněmecké výroby v červenci o 5% a pokles vývozu, zejména pokud jde o textil z bavlny, které na zahraničních trzích narází na soutěž anglickou, belgickou a severoamerickou. Na příklad na Blízkém Východě jsou anglické ceny textilu o 40 až 50% nižší než západoněmecké. V Jižní Africe soutěží se západoněmeckým textilem vítězně zboží anglické, belgické a severoamerické. Vývoz chemických výrobků byl v I. polovině 1952 o 100 mil. DM menší než ve stejné době minulého roku, kdy hodnota vývozu chemických výrobků činila 730 mil. DM. Nepříznivě se vytváří exportní situace v hračkářském průmyslu. Austrálie dovolí dovezt pouze 20% západoněmeckých hraček ve srovnání s rokem 1951. Švédsko vydalo dovozní licence jen v hodnotě 2 mil. šv. kr. Svízelny je obchod se Spojenými státy, kde domácí hračky jsou o 10% levnější než západoněmecké. Kromě toho japonské hračky pronikly na holandský, švédský, britský a severoamerický trh.

Hrubý národní produkt činil v roce 1951/52 120 miliard DM proti 80 miliardám v roce 1949. Z toho na skutečný vzestup připadá 60% a 40% na zvýšení cen. Roční vzestup v letech 1949 a 1950 činil 15%, v letech 1950 a 1951 11,5%. V letech 1952/53 a 1953/54 bude vzestup sociálního produktu činit pouze 4 a 4,1%.

Na konferenci o zahraničních dlužích Německa, která se konala v Londýně, uznala bonnská vláda závazky v částce 14,3 miliardy DM. Z toho předválečné závazky činí 6 miliard, nezaplatené úroky 1,5 miliardy a poválečné dluhy 6,8 miliardy DM. Dluhy mají být spláceny v ročních splátkách po 750 mil. DM. Adenauerova vláda odůvodňovala tento nový útok na životní úroveň pracujících tvrzením, že západní Německo

pak snáze získá zahraniční úvěry. Düsseldorfský list »Industriekurier« vyslovil však po podepsání dohody pochybnost, že západní Německo získá střední a dlouhodobé úvěry.

Zahraniční obchod vykázal v červnu a červenci tyto obraty (v mil. DM):

	dovoz	vývoz
červen	1 120	1 378
červenec	1 235	1 488

V době od ledna do července 1952 má dovoz hodnotu 9 127 mil. DM a je o 13% větší, a vývoz s 9 541 mil. DM je o 21% větší než ve stejně době roku 1951. Zvýšení hodnoty jak dovozu, tak i vývozu nutno téměř z poloviny přičisti vyšším cenám.

Od 1. srpna 1952 byl rozšířen dovoz ze zemí, s nimiž platební styk se provádí ve volné směnitelných devisářích. Zboží, jehož se toto usanovení týká, je shrnuto do 250 položek, rozdelených na dvě kategorie. Do kategorie A patří lůj, kokosový olej, podzemníkový olej, dřevní olej, kaolin, uranová ruda, therické oleje, barevné filtry, surové kůže a kožky, dřevo pro dýhy, nebroušené a polobroušené drahokamy, volfrámový šrot, součásti kancelářských strojů, elektrotechnické výrobky, součástky k motorickým a optickým zbožím. Do kategorie B patří obiloviny, kopra, sojové bobny, lněný olej, cukr, železná ruda a jiné rudy kovů, těžké a lehké cleje, bavlna a jiná textilní vlákna a jiné. V této skupině může být dováženo ze zemí, které platí volně směnitelnými devisáři, nebo i z jiných zemích, jestliže je toho třeba.

Bonnská vláda na nátlak amerických okupačních úřadů zakázala provádění dohody, uzavřené mezi čínskými a západoněmeckými obchodníky. Západní Německo mělo podle této dohody vyvézt zboží za 150 mil. DM.

S Mexikem byla podepsána platební dohoda, podle níž platy mezi oběma zeměmi se budou provádět ve volných US dolarech.

Se Švýcarskem byla sjednána dohoda o zaplacení 650 mil. šv. frs, které dluhovalo západní Německo z titulu válečných a poválečných dluhů.

S Izraelem byla podepsána reparaci dohoda, podle níž západní Německo zaplatí Izraeli reparace v částce 3,45 mil. DM, jež budou splaceny věcnými dodávkami.

Československo

Noví členové vlády

President republiky *Klement Gottwald* vyhověl na návrh předsedy vlády *Antonína Zápotockého* žádosti ministra těžkého strojírenství *Gustava Klimenta*, odůvodněné jeho přechodem na důležitou funkci předsedy Ústřední rady odborů, a zprostil ho úřadu ministra těžkého strojírenství.

Na návrh předsedy vlády jmenoval zároveň dosavadního náměstka ministra strojírenství *Júlia Maurera* ministrem a pověřil ho řízením ministerstva těžkého strojírenství.

Dále jmenoval president republiky na návrh předsedy vlády poslance *Josefa Pospíšila* ministrem a pověřil ho řízením ministerstva železnic.

Plnění státního národně hospodářského plánu v I. pololetí 1952

V I. pololetí 1952 došlo k dalšímu rozvoji průmyslové výroby. Vysočé úkoly plánu však nebyly zcela splněny, především v závodech ministerstev těžkého průmyslu. Byly tomu tak zejména proto, že usnesení Komunistické strany Československa a vlády republiky o zlepšení práce v základních odvětvích národního hospodářství nebyla důsledně prosazována. Neplnění výrobních úkolů, nedostatky v provádění investiční výstavby a nehmopodárný provoz způsobily nesplnění plánu akumulace.

Jednotlivá ministerstva splnila plán průmyslové výroby v prvním pololetí roku 1952 takto:

Ministerstvo:	Splnění plánu v %
paliv a energetiky	97,8
hutního průmyslu a rudných dolů	98,8
chemického průmyslu	100,6
těžkého strojírenství	100,7
všeobecného strojírenství	84,6
lehkého průmyslu	102,1
potravinářského průmyslu	97,7
stavebního průmyslu	95,5
lesů a dřevařského průmyslu	104,8
průmyslové závody ministerstva informací a osvěty	101,9
průmyslové závody ministerstva zdravotnictví	110,0

Průmyslová výroba zrostla v prvním pololetí 1952 ve srovnání se stejným obdobím roku 1951 o 18%; v závodech ministerstev těžkého průmyslu o 26,6%, v závodech ministerstev lehkého

průmyslu o 11% a ministerstva potravinářského průmyslu o 7,6%.

Ve srovnání s prvním pololetím 1951 produktivita práce stoupala a v poměru ke mzdám vykazuje zlepšení.

Výroba některých důležitých výrobků se v prvním pololetí roku 1952 zvýšila proti témuž pololetí v roce 1951 takto:

Kamenné uhlí	6
Hnědé uhlí	9
Koks	5
Nafta	58
Železná ruda	14
Elektřina	12
Surové železo	9
Surová ocel	5
Válcování zboží	8
Kabely silové	20
Dieselový motory do Ø 100 mm	36
Lokomotivy	25
Nákladní vagony 4 a vícenápravové	272
Jednoučelové a stavebnicové stroje	110
Stroje na zpracování plechu	20
Elektrické důlní vrátky	44
Nákladní výtahy	53
Polyamidové hmoty	227
Dehtová bárviva	16
Lakačské pryskyřice	283
Laky a olejové nátěrové barvy	20
Antipyrin	118
Insulin	108
Cement	4
Pálené cihly	13
Pracovní oděvy	51
Kožená obuv pracovní	10
Jehličnaté řezivo	20
Standardizované soupravy do kuchyní	23
Standardizované soupravy do ložnic	24
Mlýnské výrobky pšeničné jedlé	8
Mlýnské výrobky žitné jedlé	39
Chléb	25
Pšeničné pečivo	25
Oleje surové	38
Umělé tuky jedlé	16
Konsumní mléko	2
Mlékárenské máslo	12
Mléčné konzervy	38
Cigarety	12

Dosažené úspěchy v plnění plánovaných úkolů a rozvoji výroby byly sice značné, ale nestačily k tomu, aby zajistily tak rychlý růst průmyslové výroby, jaký určoval plán.

Pokud jde o zemědělskou výrobu došlo v průběhu prvního pololetí 1952 k dalšímu rozšíření a upevnění socialistického sektoru v našem zemědělství. Státní statky, JZD a ostatní závody socialistického sektoru hospodařily nyní téměř na 32% zemědělské půdy, patřící zemědělským závodům. Vzrostl zvláště počet JZD vyšších typů a rozšířila se jejich členská a výrobní základna. Přednosti socialistického hospodaření se projevily u JZD a zvláště u stát-

nich statků rychlejším zvládnutím jarních prací a vyšším růstem živočisné výroby než u jednotlivě hospodařících rolníků. Jednotných zemědělských družstev bylo ke konci I. pololetí letošního roku 6341, z toho 3402 již přijalo provozní řády III. a IV. typu, což je o 31,6 procenta více než před rokem. Výměra zemědělské půdy družstev II. a vyšších typů se proti stavu před rokem zvýšila téměř o 11%. Podíl orné půdy na celkové půdě vzrostl ve stejně době ze 17 na 19%. V každé třetí obci hospodařilo družstvo II. nebo vyššího typu.

Investiční výstava a národního hospodařství se dále rozširovala. Na stavbě Nové hutě Klementa Gottwalda v Kunčicích byly uvedeny do provozu dvě martinské peci a jedna vysoká pec. Také na některých dalších akcích byl již zahájen provoz. Práce na této největší stavbě se v letošním roce zrychlují, nedosahují však dosud plánované výše pro nedostatek odborných pracovních sil.

Také na ostatních stavbách pro hutní průmysl doznaла výstavba značných úspěchů a našemu hospodařství se dostalo nových výrobních kapacit. Ke zvýšení výroby elektřiny byly během prvního pololetí uvedeny do provozu další etapy výstavby 3 velkoelektráren, postupují a byly zahájeny práce na větších vodních přehradách.

Bylo dokončeno 3517 staveb, čímž se získaly nové kapacity k rozvoji našeho hospodařství a k zvýšení životní úrovni našeho lidu. Tak bylo dokončeno 538 staveb pro průmysl a dopravu, 362 staveb pro zemědělství a 747 bytových staveb a staveb pro společné ubytování. Pro naše pracující bylo získáno 9690 bytových jednotek mimo ubytovací příležitost ve stavbách pro společné ubytování a kromě toho bylo ještě 30 500 bytových jednotek rozestavěno.

Železniční doprava splnila pololetní plán na 99,1% a dosáhla proti I. pololetí 1951 výkonu o 11,5% vyššího. V osobní železniční dopravě byl splněn plán na 100%. Silniční nákladní doprava ČSAD splnila pololetní plán na 94,7%, osobní doprava na 105,2%. Ve vodní dopravě byl pololetní plán splněn na 98,4 procenta.

Zaměstnanost dále stoupala. Od počátku roku 1952 se zvýšila o 4,6%. Organisovaný nábor pracovních sil své úkoly splnil, ale stále trvající fluktuace jeho výsledky snižovala. Zaměstnaných žen neustále přibývá. Na počátku roku 1952 činil podíl žen na celkové zaměstnanosti 32,1%, ke konci I. pololetí 34, %.

Zahraniční obchod v I. pololetí 1952

Státní úřad statistický uvedl ve zprávě o plnění státního národnohospodařského plánu o zahraničním obchodu toto:

Celkový obrat československého zahraničního obchodu se v I. pololetí roku 1952 ve srovnání s tímto obdobím předchozího roku zvýšil o 3,4%. Ve stejné době vzrostl podíl Sovětského svazu a ostatních států s plánovaným hospodařstvím na československém zahraničním obchodě z 58,1% na 67,8%. Tím se upevnila nezávislost našeho hospodařství na kapitalistických trzích.

Nové methody sestavování státního plánu

O nových metodách při sestavování státního plánu rozvoje národního hospodařství pro rok 1953 podle usnesení strany a vlády promluvil na aktivu komunistů-vedoucích pracovníků a funkcionářů ministerstev ministr-předseda Státního úřadu plánovacího *Ing. Josef Púčík*. Aktivu, svolávaného organizačním sekretariátem ÚV KSC a pražským městským výborem KSC, se zúčastnili předseda URO *Gustav Kliment*, členové vlády, mezi nimiž ministr zahraničního obchodu *dr. Antonín Gregor*, náměstkové ministři, ředitelé hlavních správ, plánovači ministerstev, zástupci závodních organizací KSC, jakož i velký počet čelných pracovníků ze všech oborů hospodařství.

Ministr *Ing. J. Púčík* ve svém projevu zejména uvedl: Starý způsob plánování nerespektoval dostatečně zásady demokratického centralismu. Pro starý způsob plánování byla charakteristická přísná centralisace plánování na Státní úřad plánovací, která s sebou nesla šablonovitost, nezabezpečovala jednotnost a neumožňovala iniciativu a tvůrčí činnost ostatních článků hospodařského aparátu. Nový způsob dává ministerstvům nejšířší působnost v oblasti stanovení methodických i jiných pokynů pro plánování v podnicích a závodech a zabezpečuje nejšířší uplatnění iniciativy a zlepšovacích námětů podle konkrétních podmínek. Další chybou bylo, že se ministerstva necitila dostatečně odpovědná za plán. Chyběla aktívni tvůrčí činnost při sestavování plánu a často ministerstva vykonávala funkci sčítáče údajů, které přišly zdola. Dosavadní plánovací methodika nevyžadovala bezpodmínečně hluboké a podrobné zdůvodnění úkolů a požadavků. Měli jsme tak plán bez nutných spolehlivých podkladů a bez norem. Nedostatečné podložení

plánu bylo příčinou přemrštěných nároku na materiál, suroviny, pracovní síly a nejvíce na investice. Nový způsob zavádí plánování na základě progresivních norem výkonových, spotřeby materiálu a využití výrobního zařízení. S nedostatky v normách, bilanci a zdůvodnění plánu souvisí vážné nedostatky, které jsme měli a dosud máme v evidenci. Mezi vážné nedostatky dosavadního způsobu plánování patřila nesprávná a nedostatečná nomenklatura výrobků. Vážným nedostatkem bylo nezapojení národních výborů do výstavby socialismu a nedostatečné uplatnění zákona proporcionality.

Nový způsob vypracování plánu se důsledně opírá o sovětský vzor a sovětské zkušenosti. Hlavní, zvláštností nového způsobu vypracování plánu je, že se upouští od směrného plánu. Plán bude vypracován na základě kontrolních čísel, schválených vládou a určujících nejdůležitější vybrané úkoly výroby, investiční výstavby a rozvoje národního hospodářství. Plán vypracovávají ministerstva za jednotlivá odvětví, krajské národní výbory za jednotlivé kraje a Státní úřad plánovací za celé hospodářství. Návrhy takto vypracovaného plánu se potom předloží vládě k posouzení a schválení. Po schválení plánu vypracují podniky na základě úkolů a ukazatelů, oznámených jim ministerstvy, své technicko-hospodářské plány. Státní plán určuje hlavní úkoly a prostředky a podnikům je ponecháno plnit tyto úkoly nejhodnějšími prostředky podle jejich podmínek.

Předsednictvo ÚV KSČ a vláda stanovily četná opatření, jejichž provedení má zajistit nový způsob vypracování plánu. Jde především o technicko-ekonomické normy, o přestavění účetní a statistické služby, o zpřísňení kontroly a všeestranné upevnění bilanční metody při plánování. Dále musí být odstraněny nedostatky v plánování hrubé výroby, výstavby, vzrůstu produktivity práce a mezd, vlastních nákladů a cen a nedostatky, spočívající v nedostatečném sladění výrobních plánů s plány finančními. Více než dosud je třeba soustředit úsilí na boj za zavedení a uplatnění režimu hospodářnosti v našich závodech. Je třeba zvyšovat úroveň státní plánovací disciplíny, jakož i disciplíny výrobní, kontrolovat plnění plánu, přesně, úplně a včasné plnit příkazy a pokyny vlády. Všechna ministerstva musejí soustavně prověřovat plnění státního plánu, odkalovat příčiny neplnění a ne pouze konstatovat, že plán se neplní. Je

třeba skoncovat se stavem, že statistické údaje se předkládají se značným zpožděním, nepřesně anebo se vůbec nepředkládají. Při plánování investiční výstavby je třeba všeestranně zlepšit projekční připravenost.

Úkoly, jež vyplývají z usnesení strany a vlády o politickém a organizačním zajištění nové methody sestavování plánu shrnul ministr do 16 bodů, z nichž úvodní dva jednají o dalším rozširování a upevňování pozic socialismu v průmyslu, zemědělství, v obchodě a v ostatních odvětvích národního hospodářství, o rozširování a upevňování hospodářské spolupráce se Sovětským svazem a zeměmi lidové demokracie, o upevňování nezávislosti na kapitalistických státech a o přesném dodržování závazků, vyplývajících pro nás z dlouhodobých smluv s SSSR a státy lidové demokracie.

Působnost ministerstva zahraničního obchodu ve věcech devisových

Vládním nařízením č. 37/1952 Sb. byla na ministerstvo zahraničního obchodu přenesena působnost Státní banky, pokud jde o úhrady z ciziny do tuzemska, platy do ciziny a ve prospěch devisových cizozemců, devisové řízení v souvislosti s dovozem a vývozem zboží, nakládání s pohledávkami, cizozemské účty, úvěry a záruky, licenční a patentní práva (nikoli práva autorská) a devisová povolení v devisových věcech podniků, zřízených nebo určených podle zákona o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství, podniků, jímž byla povolena výjimka, a posléze podniků, obchodusících s těmi druhy zboží, které nebyly dosud vyhrazeny žádnému jinému podniku. Ministerstvo zahraničního obchodu provádí kontrolu devisového hospodaření uvedených podniků a přísluší mu oprávnění Státní banky československé žádati od těchto podniků hlášení, průkazy a zprávy. Vládní nařízení vstoupilo v platnost dnem 1. srpna 1952, ustanovení o povinnosti předkládat ministerstvu zahraničního obchodu hlášení v devisových věcech nabývá účinnosti dnem 1. října 1952.

Dodávka a odběr vývozních investičních celků

Vyhláškou státního úřadu plánovacího, publikovanou pod číslem 200 v Úředním listě ze dne 31. července 1952, byly upraveny dodávky a odběr vývozních investičních celků. Vývozním investičním celkem je každé zařízení nebo jeho část, pro

které vláda stanovila na návrh státního úřadu plánovacího hlavního dodavatele nebo pro které stanovil předběžné hlavního dodavatele státní úřad plánovací z pověření vlády. Hlavním dodavatelem je ministerstvo, které bylo jmenováno pro určitý investiční celek vládou nebo předběžně státním úřadem plánovacími. Hlavní dodavatel plně odpovídá za úplnost projektu příslušného investičního celku (vyjma případů, kdy projektuje zahraniční odběratel), za uplatnění požadavků do plánu a bilancí a po jejich schválení za jejich zařazení do prováděcích plánů závodů, za koordinaci dodávek, služeb a prací jednotlivých závodů, časové sladění se zřetelem k plynulosti montáže. Stejně odpovídá za úplnost a včasné splnění dodávky a montáže, jakož i za funkci i výkonu dodaného celku podle podmínek, stanovených ve smlouvě mezi hlavním odběratelem a zahraničním odběratelem.

Hlavním odběratelem je orgán, pověřený touto funkcí ministerstvem zahraničního obchodu. Hlavní odběratel zajišťuje veškerý styk se zahraničním odběratelem; zejména mu náleží obstarat za odborné pomoc hlavního dodavatele investiční úkol a všechny podklady, které hlavní dodavatel potřebuje pro vypracování projektů, zhotovení, expedici, montáž a předání investičního celku. Hlavní odběratel je povinen vzít zřetel na tyto povinnosti při uzavírání smluv se zahraničním odběratelem. Hlavní odběratel je dále povinen sledovat u hlavního dodavatele vypracování úvodních a technických projektů, kontrolovat plnění dodávek, provádění montážních prací a uvádění zařízení do provozu.

Generálním projektantem je zpravidla projektová organizace, která podle povahy investičního celku má provést nejdůležitější část projektových prací. Generální projektant odpovídá hlavnímu dodavateli za vypracování komplexního projektu příslušného investičního celku. Generálního projektanta určuje zpravidla vláda nebo předběžně státní úřad plánovací zároveň při určování hlavního dodavatele pro příslušný investiční celek. Finálním dodavatelem je podnik, kterému hlavní dodavatel uloží provedení dodávky nebo montáže technické jednotky dodávkovým příkazem prostřednictvím nadřízeného ministerstva.

Závazky hlavního odběratele a hlavního dodavatele k dodávce a odběru investičního celku jsou založeny smlouvou mezi hlavním odběratelem a zahraničním odběratelem.

Československý národní komitét pro podporu rozvoje mezinárodního obchodu

Dne 22. srpna 1952 se konala v Obchodní komoře v Praze ustavující schůze Československého národního komitétu pro podporu rozvoje mezinárodního obchodu. Komítet má 49 členů z řad národnostního obchodu, zástupců průmyslu, zahraničního obchodu, družstev, vědců a odborářů. Jeho práci řídí jedenáctičlenné předsednictvo. Předsedou komitétu je dr. Otakar Pohl, generální ředitel Státní banky československé, místopředsedou dr. Otakar Taufer a generálním sekretárem dr. Rudolf Kožušník. Československý národní komitét projednal na své ustavující schůzi vývoj mezinárodních obchodních vztahů v döbe od skončení moskevské hospodářské konference. Dále přijal pracovní program, vyplývající z usnesení moskevské konference a z posledních zasedání mezinárodního výboru pro podporu rozvoje mezinárodního obchodu. Sídlo Československého komitétu je v budově Československého obchodního komory v Praze I, ulice 28. října č. 13.

Obchodně-politická opatření ciziny

Jedním z úkolů nově zřízené Ústřední celní správy je rychle informovati zainteresované složky, tedy hlavně výsadní společnosti, o všech změnách, doplňcích a úpravách cizích celních tarifů. Jednou z forem, kterou bude informování prováděno, je zavedení příslušné pravidelné rubriky v časopise »Zahraniční obchod«. Bude snahou ÚCS vésti tuto hlídku pečlivě, tak aby všichni referenti výsadních společností, pracující v tomto sektoru, našli zde konkrétní data o nejnovějších změnách a opatřeních v celních teritoriích. V případě velkých změn bude oznameno jen teritorium a upozornění, aby referenti sami vyhledali celkové informace v ÚCS. Podobně v případě konkrétních dotazů budou se zájemci i nadále obracet přímo na oddělení celně-tarifní (Václavské nám., č. 57, II. patro, č. dveří 17. Telefon: 238-54-7 Linky: 04 a 004). Po prvním říjnu budou na uvedené adresě vydávány pro pracovníky monopolních společností publikace obsahující informace o celních sazbách řady celních území. Návštěvní doba je od 10 do 12 hodin.

Brazílie — dovoz vzorků

Brazilský poradní sbor pro zahraniční obchod oznámil, že přes omezení, která byla uvalena na dovoz pro opatření devisová, mohou být vydány licence na dovoz vzorků

na následující basi: Vždy jedna jednotka zboží dosud neprodávaného a nevyráběného v Brazílii. Licence budou vydávány jen pro obchodníky a výrobcy jednotlivých obchodních odborů.

Belgické Kongo - nový celní sazebník

Belgická vláda revidovala strukturu celního sazebníku pro Belgické Kongo a Ruanda-Urundi přijetím názvosloví studijní skupiny evropské celní unie.

Nový celní sazebník vstoupil v platnost 1. července 1952. Zrušuje tím dovozní sazebník zavedený 29. ledna 1949 a jeho pozdější úpravy.

Ecuador — doplňky celního sazebníku

Ecuadorské úřady vydaly dekret č. 763 ze dne 24. dubna 1952, podle kterého doplňují 16. část položky celního sazebníku č. 1138 písmeny »t« a »u« takto:

(»t«) Houbovitý a pôrovitý kaučuk v blo-
cích, nepřipezaný podle určitých mér:

P. L. K.

Sucres 5,00
»u«) Desky z houbovitého nebo pôrovitého kaučuku připezané na míru pro sedadla nábytková, autobusová, automobilová, i jiné výrobky pro čalounický průmysl, právě tak, jako matrace ze stejného materiálu

P. L. K. *)

Sucres, 10,00
*) P. L. K. značí: »Por kilo peso legal« — a rozumí se váha zboží včetně všech vnitřních obalů.

El Salvador — skladování zboží na celnici

Podle zpráv z počátku srpna 1952 budou celní orgány v El Salvadoru důrazně provozovat předpisy, podle kterých bude zboží, které zůstane na celnici delší dobu než 55 dní, posuzováno jako »opuštěné«.

Aby bylo zamezeno přepříhozání příslušných orgánů budou trvat na rychlém odbasování zboží, které se nachází na celnici a je zařízeno značnými částkami za skladné a pokuty. Zásilky, které nebudu dovozci odbaveny, budou vydraženy a výnosy dražeb zadrženy ke krytí pokut.

Haiti — potvrzení o původu zboží

Pode zprávy z Board of Trade Journal ze dne 21. července 1951 — o tom, že už není požadováno zvláštního potvrzení o původu zboží při vývozu na Haiti, je nyní oznámeno, že je třeba uvést původ zboží na kontúrní faktuře.

Francie — nová celní kontrolní daň na dovoz

Francouzskými úřady byla zavedena statistická a celní kontrolní daň 0,4% z ceny ze všeho zboží, dovedeného z kterékoliv země. Zboží v transitních skladech je vyňato. Daň nebude vybrána na Guadeloupe, Guyaně, Martinique, Reunionu nebo v Alžíru. Výše daně bude použit k financování zvláštního penzijního fondu pro osoby dříve bez požitku.

Tento zákon č. 52-799 z 10. července, uveřejněný v Journal Officiel z 11. července, byl otištěn v Moniteur officiel, dne 17. července.

Francie — pomocná opatření proti krizi v textilu

Státním tajemníkem pro hospodářské záležitosti bylo učiněno nebo hlášeno několik opatření k napravení krize francouzského

textilního průmyslu. Cla na vlákna z umělého hedvábí (rayon a rayon staple fibres) budou zvýšena s 10 na 25% a dovozy bavlněných výrobků budou podstatně sníženy. Tento dovoz pro poslední čtvrtletí 1952 nepestoupí 350 mil. fr. franku.

Současně s těmito zásahy rozhodla vláda dátí vývozci zvláštní podporu od 1. července 1952.

Textilie podrobené vysokému zpracování byly zařazeny do nejpříznivější skupiny pro vývozní účely. Bude jim poskytnuta mimorádná úleva 8/15 fiskálních daní a nadto náhrada 50% sociálních daní.

Francie — znovuzavedení cel na různé zboží

Nařízení uveřejněné v Journal Officiel z 12. července, zavádí dovozní clo na kyselinku titanicitu.

Journal Officiel z 10. července oznamuje znovuzavedení cel na různé druhy papíru a lepenky. Na papír Kraft je clo dočasné sníženo.

Journal Officiel z 1. července oznamuje znovuzavedení cel na různá syntetická vlákna.

Nařízením ze 13. června, uveřejněném v Journal Officiel z 15. července, byla znovuzavedena cla na většinu organických barviv. Cla na organická barviva byla suspendována od r. 1944. Výjimku činí organická barviva (dehtová a jiná), neobsahující více než 50% vody, která budou dovážena dálé bez cla.

Tunis — dovozní cla na tabák

Nařízením uveřejněným v Journal Officiel Tunisu bylo v Tunisu zvýšeno dovozní clo na zpracovaný tabák dovezený pro soukromníky v lodních zásilkách, nepřevyšujících 10 liber.

Sazby na zpracovaný tabák dotčené nařízením jsou za kg čisté váhy ve francích tyto (dřívější sazby jsou uvedeny v závorkách): kurlavý tabák 4,000 (1,900), žvýkací tabák a šňupavý tabák 1,200 (1,000), doutníky Havana 15,000 (5,000), ostatní doutníky 7,000 (5,000), cigarety 6,000 (5,000).

Mexico — doplňky dovozního celního sazebníku

Dekretem z 27. června 1952, publikovaným dne 18. července 1952 v úředním listě Diario Oficial, zavádí se nová položka v dovozním tarifu takto:

Tarifní číslo: ... 7.57.22.

Popis: Katalogy s technickými instrukcemi, tištěny celkově v cizích jazycích, dovážené bez úmyslu je prodávat, zasílané poštou, či letecky, při počtu maximálně 3 exemplářů pro instituci či osobu.

Jednota: legal Kilo.

Clo: Gratias.

Tento způsob umožní zasilání akvistrovitého materiálu našich společností na tamní zástupce a zákazníky.

Peru — zvýšení cel

Zvýšení dovozních cel na mýdlo, papíry a skleněné zboží bylo zavedeno peruánskou vládou ve třech resolucích datovaných 26. května 1952, otištěných 6. června 1952. Nové celní sazby, jejichž zvýšení se pohybují od 10% až do 300%, i více, vstupují v platnost za 90 dní ode dne vydání resoluci.

Příslušné výsadní společnosti, kterých se týkají tyto změny, najdou detailní listiny změn na UCS.

Burma — celni sazebník

MZO, ústřední celni správa, má k dispozici ve své celni knihovně nejnovější celni sazebník Burmy, t. j. 9, vydání z r. 1951.

Kuwait — nové celni předpisy

Upozorňujeme výsadní společnosti na nové kuwaitské předpisy, platné od 17. srpna 1952, podle nichž mají celni úřady právo vydávat zboží, které nebylo celně odbaveno během šesti měsíců. Výtežek dražby zůstává po odečtení výloh a clá k dispozici vlastníka zboží po dobu jednoho roku. Po této lhůtě přechází do vlastnictví vlády. Proto také The British Bank of the Middle East, Kuwait, nepřebírá odpovědnost za proplacení účtu při dokumentárním inkasu, když jde o zboží opuštěné resp. celně neodbavené. K předejítí důsledků z toho plynoucích, je proto radno žádat ve všech pochybných případech placení akreditivem.

Dodatkem ke shora uvedeným předpisům byla zavedena zdravotní kontrola konservovaných potravin. Pokud některé konservy budou shledány zdravotně závadnými, budou zničeny.

Libanon — snížení celni sazeb

Vláda Libanonu nařídila snížení cel z maxima 25% na 1% na dovoz průmyslových strojů, náhradních součástí, železného zboží, drátů a různého elektrického zboží užívaného v průmyslu. Nové opatření má podpořit průmyslový rozvoj.

Z nové literatury

335

330.148 A. I. Mikojan
Tábor socialismu a tábor kapitalismu.

Brozura podává čtenářům projev na schůzce volně erivanského stalinského volebního okruhu 10. března 1950, obírající se rozmařem v táboře socialismu a típadkem v táboře kapitalismu. Autor se dotýká zesilění hospodářské krize a zahraničné obchodní expanse USA, obírá se problémem zhodnocení měn v kapitalistických zemích a zvýšením kursu rublu, aby s čtenářem probral otázku snížení maloobchodních cen v SSSR.

382.14

341 Stern Immanuel
O zahraniční politice a mezinárodním právu.

Dílo srovnává základní zásady socialistické zahraniční politiky se zásadami zahraniční politiky kapitalistických států, probírá jejich vnitrostátní a mezistátní vztahy, socialistické pojetí práva a mezinárodní právní řád. Kniha má historickou vložku z období mezi dvěma světovými válkami. Nepřehlíží ani Mnichov a jaké z něj plyne ponaučení. Podává všeobecnou situaci druhé světové války a poukazuje na události, předcházející Organizaci spojených národů. Ukončena je studijní o vyhledávkách mezinárodního práva.

338 (100)

Hospodářský zeměpis světa.

Vitver I. A.

Autorem knihy je profesor moskevské Lomonosovovy univerzity. V úvodu svého díla charakterizuje vývoj světa v posledních letech, vývoj k němuž dochází v důsledku boje tábora socialistického a imperialistického. Ve vlastní statí pak podává všestranný obraz jednotlivých zemí podle světadílu a čtenář tu získává skutečně dokonalý obraz o politické a hospodářské situaci každé země. Kniha, jež byla poctěna Stalimovou cenou r. 1950, obsahuje bohatý mapový materiál.

9/100 "1914/1918" (43) Ulbricht Walter
Zbrojcem Německa po první světové válce a listopadová revoluce.

Knižka je stručným shrnutím větší vědecké práce o zbrojení Německa o listopadové revoluci, jíž autor zpracoval v letech 1939 a 1940. Poukazuje na nesprávnou cestu německé sociální demokracie před první světovou válkou a na otevřený přechod německé sociální demokracie do tábora císařského imperialismu. Avšak vývoj v Německu byl ovlivněn Velkou říjnovou socialistickou revolucí, jejíž vítězství poslalo revoluční síly německé dělnické fridy. Probíraje otázkou listopadové revoluce, poukazuje autor na příčiny jejího nezdaru, poukazuje na to, že tato revoluce zůstala revolucí buržoazní, neboť ponechávala pamství kapitalistické fridy.

329.15 (45)
Stručný nástin dějin komunistické strany Italie.

Kniha pomáhá čtenářům prohloubit své znalosti o mezinárodním dělnickém hnutí. Léčí dějiny komunistické strany Italie, která patří k nejstarším v Evropě. Po vítězství Velké říjnové revoluce se připojila ke Komunistické internacionále. Prochází údobjem obecných zkoušek, když se v Itálii zmocnili vlády fašisti. Musí věsti boj také proti levym i pravým úchytkám ve vlastních řádcích. K jejím nejvýznamnějším vůdcům patří dva jména: Antonio Gramsci a Palmiro Togliatti. Poslední stojí v jejím čele dodnes. Pod jeho vedením organizuje strana po pádu fašismu italský lid do boje proti italské reakci a americkým imperialistům.

330.148 (—5)
Proti bídě a útlaku.

Sedm statí z revue SOF informuje o oznamodenném ve Velké Británii, o boji proti diktatuře monopolů v Brazílii, o utlačování lidu Kenye, o boji pracujícího lidu Filipin za národní nezávislost a o situaci dělníků a rolníků v Burmě.

327.4 (44)
Zrazení mř.

Cathala Jean

Kniha o francouzských politikách a diplomaticích lidi přediny červnové porážky Francie v r. 1940, ukazuje zrádcevskou politiku de Gaullova, který chtěl stát v čele protisoúťádky války a demaskovat nynější vládu Francie a jejich diplomaty jako na slovo poslušné loutky Washingtonu, Wall Streetu a amerických diplomatických úřadů.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD, měsíčník pro hospodářskou informaci. Vydavatel: Ministerstvo zahraničního obchodu v Praze. Vychází dvacetkrát ročně. Redit Jaroslav Navrátil. — Redakce Praha II, třída Politických vězňů 20, Telef. 097. — Administrace Praha I, ulice 28, Místa č. 3, Telefon 255-22 a 258-15. Předplatné na rok 144 Kčs. Jednotlivé číslo 12 Kčs. — Číslo šekového účtu u PSP 9299. — Tiskne Svoboda, tiskarské závody, n. p., závod 4, Praha II, Václavská 12. — Novinová poštovní sazba povolena fidejčitelským poštou v Praze čís. A-7-2372-OB-45. — Dohledací poštovní úřad Praha 022.

С О Д Е Р Ж А Н И Е

Новый план мирного экономического и культурного строительства СССР	349
Иосиф Шульц: Экономические договоры - орудие исполнения плана	351
Динамика хозяйственного развития народной Польши	358
Проф. К. Лукашев: Мировые затруднения относительно сырья	361
Ф. В.: Обзор сахарного рынка	364
М. Покорна: Свинец и цинк	366
Инж. В. Давид: Оценка по образцовому каталогу во внешней тор- говле	371

CONTENTS:

New Plan of the Peaceful Economy and Cultural Reconstruction Development of the U. S. S. R.	349
Josef Šulec: Economic Agreements — An Instrument for Fulfilling the Economic Plan	351
Dynamic Economic Development of People's Poland	358
Prof. K. Lukašev: The World's Raw Material Difficulties	361
F. V.: A Survey of the Sugar Market	364
Milena Pokorná: Lead and Zinc	366
Eng. V. David: Evaluation According to Exemplary Lists in Foreign Trade	371

25X1A

Approved For Release

25X1X

CONFIDENTIAL
CLASSIFIED BY [redacted]